

മഹാഭാരതം - 40

മഹാഭാരതം 40

വ്യാസമഹർഷി

അധ്യായം 101 - 117

താളിലക്കം

2020

പേര്: മഹാഭാരതം 40

ഭാഷ: Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: വ്യാസമഹർഷി

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

1 [സ്]

ദൃഷ്ട്യാ ഭീഷ്മം രണേ ക്രമം പാണ്ഡവൈർ അഭിസംവൃതം
യഥാ മേഖലൈർ മഹാരാജ തപാന്തേ ദിവി ഭാസ്കരം

2 ദുര്യോധനോ മഹാരാജ ദുഃശാസനം അഭാഷത
ഏഷ ശൂരോ മഹേഷ്യാസോ ഭീഷ്മഃ ശത്രുനിഷ്ഠനഃ

3 ഛാദിതഃ പാണ്ഡവൈഃ ശൂരൈഃ സമന്താദ് ഭരതർഷഭ
തസ്യ കാര്യം ത്വയാ വീര രക്ഷണം സുമഹാത്മനഃ

4 രക്ഷ്യമാണോ ഹി സമരേ ഭീഷ്മോ fസ്താകം പിതാമഹഃ
നിഹന്യാത് സമരേ യത്താൻ പാണ്ഡവൈഃ സഹ

5 തത്ര കാര്യം അഹം മന്യേ ഭീഷ്മസ്യൈവദിരക്ഷണം
ഗോപ്താ ഹ്യ ഏഷ മഹേഷ്യാസോ ഭീഷ്മോ fസ്താകം പിതാമഹഃ

6 സ ഭവാൻ സർവസൈന്യേന പരിവാര്യ പിതാമഹം
സമരേ ദൃഷ്ട്വരം കർമ്മ കർവാണം പരിരക്ഷതു

7 ഏവം ഉക്തസ് തു സമരേ പുത്രോ ദുഃശാസനസ് തവ
പരിവാര്യ സ്ഥിതോ ഭീഷ്മം സൈന്യേന മഹതാ വൃതഃ

8 തതഃ ശതസഹസ്രേണ ഹയാനാം സുബലാത്മജഃ
വിമലപ്രാസഹസ്താനാം ജഷ്ടിതോമരധാരിണാം

9 ദർപിതാനാം സുവേഗാനാം ബലസ്ഥാനാം പതാകിനാം
ശിക്ഷിതൈർ യുദ്ധകുശലൈർ ഉപേതാനാം നരോത്തമൈഃ

10 നകലം സഹദേവം ച ധർമ്മരാജം ച പാണ്ഡവം
ന്യവാരയൻ നരശ്രേഷ്ഠം പരിവാര്യ സമന്തതഃ

11 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ശൂരാണാം ഹയസാദിനാം
അയുതം പ്രേഷയാം ആസ പാണ്ഡവാനാം നിവാരണേ

12 തൈഃ പ്രവിഷ്ഠൈർ മഹാവേശൈർ ഗരുന്മദ്ഭിർ ഇവാഹവേ
ഖ്യാഹതാ ധരാ രാജംഗ് ചകമ്പേ ച നനാദ ച

13 ഖരശബ്ദം ച സുമഹാൻ വാജിനാം ശൂശ്രുവേ തദാ
മഹാവംശവനസ്യേവ ദഹ്യമാനസ്യ പർവതേ

14 ഉത്പതദ്ഭിശ് ച തൈസ് തത്ര സമൃദ്ധ്യതം മഹദ് രജഃ
ദിവാകരപഥം പ്രാപ്യ ഛാദയാം ആസ ഭാസ്കരം

15 വേഗവദ്ഭിർ ഹയൈസ് തൈസ് തു ക്ഷോഭിതം പാണ്ഡവം ബലം
നിപതദ്ഭിർ മഹാവേശൈർ ഹംസൈർ ഇവ മഹത് സരഃ

ഹേഷ്യാതാം ചൈവ ശബ്ദേന ന പ്രാജ്ഞായത കിം ചന

16 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ മാദ്രീപുത്രൗ ച പാണ്ഡവൗ
 പ്രത്യംഗ്ലംസ് തരസാ വേഗം സമരേ ഹയസാദിനാം
 17 ഉദ്യുത്തസ്യ മഹാരാജ പ്രാവൃട്കാലേന പൂര്യതഃ
 പൗർണമാസ്യാം അംബുവേഗം യഥാ വേലാ മഹോദയഃ
 18 തതസ് തേ രമിനോ രാജൺ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 ന്യക്രന്തന് ഉത്തമാംഗാനി കായേഭ്യോ ഹയസാദിനാം
 19 തേ നിപേതൂർ മഹാരാജ നിഹതാ ദ്രവ്യധനൃഭിഃ
 നാഗൈർ ഇവ മഹാനാഗാ യഥാ സ്യൂർ ഗിരിഗഹവരേ
 20 തേ ിപി പ്രാസൈഃ സുനിശിതൈഃ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 ന്യക്രന്തന് ഉത്തമാംഗാനി വിചരന്തോ ദിശോ ദശ
 21 അത്യാസന്നാ ഹയാരോഹാ ഋഷ്ടിഭിർ ഭരതർഷഭ
 അച്ഛിനന് ഉത്തമാംഗാനി ഫലാനീവ മഹാദ്രുമാത്
 22 സ സാദിനോ ഹയാ രാജംസ് തത്ര തത്ര നിഷ്ഠിതഃ
 പതിതഃ പാത്യമാനാഗ് ച ശതശോ ിഥ സഹസ്രസഃ
 23 വധ്യമാനാ ഹയാസ് തേ തു പ്രാദ്രവന്ത ഭയാർദിതഃ
 യഥാ സിംഹാൻ സമാസാദ്യ മൃഗഃ പ്രാണപരായണഃ
 24 പാണ്ഡവാസ് തു മഹാരാജ ജിത്വാ ശത്രുൻ മഹാഹവേ
 ദധുഃ ശംഖാംഗ് ച ഭേരീഗ് ച താഡയാം ആസൂർ ആഹവേ
 25 തതോ ദുര്യോധനോ ദൃഷ്ട്വാ ദീനം സൈന്യം അവസ്ഥിതം
 അബ്രുവിദ് ഭരതശ്രേഷ്ഠ മദ്രരാജം ഇദം വചഃ
 26 ഏഷ പാണ്ഡുസുതോ ജ്യേഷ്ഠോ ജിത്വാ മാതൃലമാമകാൻ
 പശ്യതാം നോ മഹാബാഹോ സേനാം ദ്രാവയതേ ബലി
 27 തം വാരയ മഹാബാഹോ വേലേവ മകരാലയം
 ത്വം ഹി സംശ്രൂയസേ ിത്യർഥം അസഹ്യ ബലവിക്രമഃ
 28 പുത്രസ്യ തവ തദ് വാക്യം ശ്രുത്വാ ശല്യഃ പ്രതാപവാൻ
 പ്രയയൗ രഥവംശേന യത്ര രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
 29 തദ് ആപതദ് വൈ സഹസാ ശല്യസ്യ സുമഹദ് ബലം
 മഹൗഘവേഗം സമരേ വാരയാം ആസ പാണ്ഡവഃ
 30 മദ്രരാജം ച സമരേ ധർമരാജോ മഹാരഥഃ
 ദശഭിഃ സായകൈസ് തൂർണം ആജ്ഘാപന സ്തനാന്തരേ
 നക്ഷലഃ സഹദേവഗ് ച ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അജിഹമഗൈഃ
 31 മദ്രരാജോ ിപി താൻ സർവാൻ ആജ്ഘാപന ത്രിഭിസ് ത്രിഭിഃ
 യുധിഷ്ഠിരം പുനഃ ഷഷ്ട്യാ വിവ്യാധ നിശിതൈഃ ശരൈഃ

മാദ്രീപുത്രൗ ച സംരണ്ണൗ ദ്വാഭ്യാം ദ്വാഭ്യാം അതാഡയത്
 32 തതോ ഭീമോ മഹാബാഹുർ ദൃഷ്ട്യാ രാജാനം ആഹവേ
 മദ്രരാജവശം പ്രാപ്തം മൃത്യോർ ആസ്യ ഗതം യഥാ
 അഭ്യദ്രവത സംഗ്രാമേ യുധിഷ്ഠിരം അമിത്രജിത്
 33 തതോ യുദ്ധം മഹാഘോരം പ്രാവർത്ത സുദാരുണം
 അപരാം ദീശം ആസ്ഥായ ദ്യോതമാനേ ദിവാകരേ

അധ്യായം 102

1 സഞ്ജയ ഉവാച

തതഃ പിതാ തവ ക്രുദ്ധോ നിശിന്തൈഃ സായകോത്തമൈഃ

ആജ്ഞാന രണേ പാർഥാൻ സഹസേനാൻ സമന്തതഃ

2 ഭീമം ദ്വാദശഭീർ വിദ്ധ്യാ സാത്യകിം നവഭിഃ ശരൈഃ

നകലം ച ത്രിഭിർ ബാണൈഃ സഹദേവം ച സപ്തഭിഃ

3 യുധിഷ്ഠിരം ദ്വാദശഭീർ ബാഹോർ ഉരസി ചാർപയത്

ധൃഷ്ടദൃസ്തം തതോ വിദ്ധ്യാ വിനനാദ മഹാബലഃ

4 തം ദ്വാദശാർയൈർ നകലോ മാധവസ് ച ത്രിഭിഃ ശരൈഃ

ധൃഷ്ടദൃസ്തസ് ച സപ്തത്യാ ഭീമസേനസ് ച പഞ്ചഭിഃ

യുധിഷ്ഠിരോ ദ്വാദശഭിഃ പ്രത്യവിയ്യത് പിതാമഹം

5 ദ്രോണസ് തു സാത്യകിം വിദ്ധ്യാ ഭീമസേനം അവിധ്യത

ഏകൈകം പഞ്ചഭിർ ബാണൈർ യമദണ്ഡോപമൈഃ ശിന്തൈഃ

6 തൗ ച തം പ്രത്യവിയ്യേതാം ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അജിഹ്മഗൈഃ

തോത്തൈർ ഇവ മഹാനാഗം ദ്രോണം ബ്രാഹ്മണപുംഗവം

7 സൗവീരാഃ കിതവാഃ പ്രാച്യാഃ പ്രതീച്ഛോദീച്യമാലവാഃ

അഭീഷാഹാഃ ശൂരസേനാഃ ശിബയോ ഫഥ വസാതയഃ

സംഗ്രാമേ നാജഹൂർ ഭീഷ്മം വധ്യമാനാഃ ശിന്തൈഃ ശരൈഃ

8 തഥൈവാന്യേ വധ്യമാനാഃ പാണ്ഡവേയൈർ മഹാത്മഭിഃ

പാണ്ഡവാൻ അഭ്യവർത്തത വിവിധായുധപാണയഃ

തഥൈവ പാണ്ഡവാ രാജൻ പരിവര്യഃ പിതാമഹം

9 സ സമന്താത് പരിവൃതോ രഥൗഘൈർ അപരാജിതഃ

ഗഹനേ ഫിഗീർ ഇവോത്സൃഷ്ടഃ പ്രജജ്വാല ദഹൻ പരാൻ

10 രഥാഗ്ന്യഗാരസ് ചാപാർചിർ അസിശക്തിഗദേന്ധനഃ

ശരസ്ഫലിംഗോ ഭീഷ്മാഗ്നീർ ദദാഹ ക്ഷത്രിയർഷഭാൻ

11 സുവർണപുംബൈർ ഇഷ്ടഭിർ ഗാർവൃപക്ഷൈഃ സുതേജണൈഃ

കർണിനാലീകനാരാചൈശ് ഛാദയാം ആസ തദ് ബലം

12 അപാതയദ് ധ്വജാംശ് ചൈവ രഥിനസ് ച ശിന്തൈഃ ശരൈഃ

മുണ്ഡതാലവനാനീവ ചകാര സ രഥവ്രജാൻ

13 നിർമനഃശ്യാൻ രഥാൻ രാജൻ ഗജാൻ അശ്വാംശ് ച സംയുഗേ

അകരോത് സ മഹാബാഹുഃ സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ

14 തസ്യ ജ്യോതലനിർഘോഷം വിസ്ഫുർജിതം ഇവാശനൈഃ

നിശമ്യ സർവഭൃതാനി സമകമ്പന്ത ഭാരത

15 അമോഘാ ഹ്യ് അപതൻ ബാണാഃ പിതൃസ് തേ ഭരതർഷഭ
 നാസജ്ജന്ത തനത്രേഷു ഭീഷ്മചാപച്യുതാഃ ശരാഃ
 16 ഹതവീരാൻ റഥാൻ രാജൻ സംയുക്താഞ് ജവനൈർ ഹയൈഃ
 അപശ്യാമ മഹാരാജ ഹ്രിയമാണാൻ രണാജിരേ
 17 ചേദികാശികരൂഷാണാം സഹസ്രാണി ചതുർദശ
 മഹാരഥാഃ സമാഖ്യാതാഃ കലപുത്രാസ് തനത്യജഃ
 അപരാവർതിനഃ സർവേ സുവർണവിക്രതധ്വജാഃ
 18 സംഗ്രാമേ ഭീഷ്മം ആസാദ്യ വ്യാദിതാസ്യം ഇവാന്തകം
 നിമഗ്നാഃ പരലോകായ സ വാജിരഥകുഞ്ജരാഃ
 19 ഭഗ്നാക്ഷോപസ്തുരാൻ കാംഗ് ചിദ് ഭഗ്നചക്രാംഗ് ച സർവശഃ
 അപശ്യാമ റഥാൻ രാജഞ് ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 20 സവരൂഘൈ രമൈർ ഭഗൈ രഥിഭിശ് ച നിപാതിതൈഃ
 ശരൈഃ സുകവചൈശ് ചിനൈഃ പട്ടിശൈശ് ച വിശാം പതേ
 21 ഗദാഭീർ മുസലൈശ് ചൈവ നിസ്ത്രിംശൈശ് ച ശിലീമുഖൈഃ
 അനുകർഷൈർ ഉപാസംശൈശ് ചക്രൈർ ഭഗൈശ് ച മാരിഷ
 22 ബാഹുഭിഃ കാർമുഖൈഃ ഖഡ്ഗൈഃ ശിരോഭിശ് ച സകുണ്ഡലൈഃ
 തലന്ത്രൈർ അംഗുലിന്ത്രൈശ് ച ധ്വജൈശ് ച വിനിപാതിതൈഃ
 ചാപൈശ് ച ബഹുധാ ചിനൈഃ സമാസ്തീര്യത മേദിനി
 23 ഹതാരോഹാ ഗജാ രാജൻ ഹയാശ് ച ഹതസാദിനഃ
 പരിപേതുർ ദ്രുതം തത്ര ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 24 യതമാനാശ് ച തേ വീരാ ദ്രവമാണാൻ മഹാരഥാൻ
 നാശക്ലവൻ വാരയിതും ഭീഷ്മബാണപ്രഹീഡിതാൻ
 25 മഹേന്ദ്രസമവീര്യേണ വധ്യമാനാ മഹാചമുഃ
 അഭജ്യത മഹാരാജ ന ച ദ്വൗ സഹ ധാവതഃ
 26 ആവിദ്ധരഥനാഗാശ്യാം പതിതധ്വജകുഞ്ചരം
 അനീകം പാണ്ഡുപുത്രാണാം ഹാഹാദ്രുതം അചേതനം
 27 ജ്ഘാണാത്ര പിതാ പുത്രം പുത്രശ് ച പിതരം തഥാ
 പ്രിയം സഖായം ചാക്രന്ദേ സഖാ ദൈവബലാത്കൃതഃ
 28 വിമുച്യ കവചാൻ അന്യേ പാണ്ഡുപുത്രസ്യ സൈനികാഃ
 പ്രകീര്യ കേശാൻ ധാവന്തഃ പ്രത്യുദ്യുന്ത ഭാരത
 29 തദ് ഗോകലം ഇവോദ്ദ്ദാന്തം ഉദ്ദ്ദാന്തരഥകുഞ്ജരം
 ദദശേ പാണ്ഡുപുത്രസ്യ സൈന്യം ആർതസ്വരം തദാ
 30 പ്രഭജ്യമാനം സൈന്യം തു ദൃഷ്ട്വാ യാദവനന്ദനഃ

ഉവാച പാർഥം ബീഭത്സും നിഗൃഹ്യ രഥം ഉത്തമം
 31 അയം സ കാലഃ സന്യാപ്തഃ പാർഥ യഃ കാങ്ക്ഷിതസ് തവ
 പ്രഹരാന്യൈ നരവ്യാലേ ന ചേൻ മോഹാത് പ്രമുഹ്യസേ
 32 യത് പുരാ കഥിതം വീര ത്വയാ രാജ്ഞാം സമാഗമേ
 വിരാടനഗരേ പാർഥ സഞ്ജയസ്യ സമീപതഃ
 33 ഭീഷ്മദ്രോണമുഖാൻ സർവാൻ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈനികാൻ
 സാനബന്ധാൻ ഹനിഷ്യാമി യേ മാം യോത്സ്യന്തി സംയുഗേ
 34 ഇതി തത് കരു കൗന്തേയ സത്യം വാക്യം അരിന്ദമ
 ക്ഷത്രധർമ്മം അനുസ്മൃത്യ യുധ്യസ്വ ഭരതർഷഭ
 35 ഇത്യ് ഉക്തോ വാസുദേവേന തിര്യഗൃഷ്ഠീർ അധോമുഖഃ
 അകാമ ഇവ ബീഭത്സുർ ഇദം വചനം അബ്രുവീത്
 36 അവധ്യാനാം വധം കൃത്വാ രാജ്യം വാ നരകോത്തരം
 ദുഃഖാനി വനവാസേ വാ കിം ന മേ സുകൃതം ഭവേത്
 37 ചോദയാശ്വാൻ യതോ ഭീഷ്മഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ
 പാതയിഷ്യാമി ദുർധർഷം വൃദ്ധം കരുപിതാമഹം
 38 തതോ ിശ്വാൻ രജതപ്രഖ്യാംഗ് ചോദയാം ആസ മാധവഃ
 യതോ ഭീഷ്മസ് തതോ രാജൻ ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യോ രശ്മിവാൻ ഇവ
 39 തതസ് തത് പുനർ ആവൃത്തം യുധിഷ്ഠിരബലം മഹത്
 ദൃഷ്ട്വാ പാർഥം മഹാബാഹുഃ ഭീഷ്മായോദ്യന്തം ആഹവേ
 40 തതോ ഭീഷ്മഃ കരുശ്രേഷ്ഠഃ സിംഹവദ് വിനദൻ മൂഢഃ
 ധനഞ്ജയരഥം ശീഘ്രം ശരവർഷൈർ അവാകിരത്
 41 ക്ഷണേന സ രഥസ് തസ്യ സഹയഃ സഹസാരഥിഃ
 ശരവർഷേണ മഹതാ ന പ്രജ്ഞായത കിം ചന
 42 വാസുദേവസ് ത്വ് അസംഭ്രാന്തോ ധൈര്യം ആസ്ഥായ സാത്വതഃ
 ചോദയാം ആസ താൻ അശ്വാൻ വിതുന്നാൻ ഭീഷ്മസായകൈഃ
 43 തതഃ പാർഥോ ധനർ ഗൃഹ്യ ദിവ്യം ജലദനിസ്വനം
 പാതയാം ആസ ഭീഷ്മസ്യ ധനശ് ചരിത്വാ ശിതൈഃ ശരൈഃ
 44 സ ഷ്ഠീന്നധന്വാ കൗരവ്യഃ പുനർ അന്യൻ മഹദ് ധനഃ
 നിമേഷാന്തരമാത്രേണ സജ്യം ചക്രേ പിതാ തവ
 45 വിചകർഷ തതോ ദോർഭ്യോം ധനർ ജലദനിസ്വനം
 അഥാസ്യ തദ് അപി ക്രുദ്ധശ് ചിച്ഛേദ ധനർ അർജുനഃ
 46 തസ്യ തത് പൂജയാം ആസ ലാഘവം ശന്തനോഃ സുതഃ
 സാധു പാർഥ മഹാബാഹോ സാധു കന്തീസുതേതി ച

47 സമാഭാഷ്യേനം അപരം പ്രഗൃഹ്യ ഭചിരം ധനുഃ
മുമോച സമരേ ഭീഷ്മഃ ശരാൻ പാർഥരഥം പ്രതി
48 അദർശയദ് വാസുദേവോ ഹയയാനേ പരം ബലം
മോഘാൻ കർവന്ത് ശരാംസ് തസ്യ മണ്ഡലാനി വിദർശയൻ
49 ശുശ്രൂഭാതേ നരവ്യാഘ്രൗ ഭീഷ്മപാർഥൗ ശരക്ഷതൗ
ഗോവൃഷാദ് ഇവ സംരബ്ധൗ വിഷാനോല്ലിഖിതാങ്കിതൗ
50 വാസുദേവസ് തു സന്വേഷ്യ പാർഥസ്യ മുദുയുധതാം
ഭീഷ്മം ച ശരവർഷാണി സൃജന്തം അനിശം യുധി
51 പ്രതപന്തം ഇവാദിത്യം മധ്യം ആസാദ്യ സേനയോഃ
വരാൻ വരാൻ വിനിഘ്നന്തം പാണ്ഡുപുത്രസ്യ സൈനികാൻ
52 യുഗാന്തം ഇവ കർവാണം ഭീഷ്മം യൗധിഷ്ഠിരേ ബലേ
നാമൃഷ്യത മഹാബാഹുർ മാധവഃ പരവീരഹഠഃ
53 ഉത്സൃജ്യ രജതപ്രഖ്യാൻ ഹയാൻ പാർഥസ്യ മാരിഷ
ക്രൂദ്ധോ നാമ മഹായോഗീ പ്രചസ്തൻ മഹാരഥാത്
അഭിദ്ദ്രാവ ഭീഷ്മം സ ഭജപ്രഹരണോ ബലീ
54 പ്രതോദപാണിസ് തേജസ്രീ സിംഹവദ് വിനദൻ മുഹൂഃ
ദാരയന് ഇവ പദ്ഭ്യാം സ ജഗതീം ജഗതീശ്വരഃ
55 ക്രോധതാമ്രേക്ഷണഃ കൃഷ്ണോ ജീഘാംസുർ അമിതദ്യുതിഃ
ഗ്രസന് ഇവ ച ചേതാംസി താവകാനാം മഹാഹവേ
56 ദൃഷ്ട്വാ മാധവം ആക്രന്ദേ ഭീഷ്മായോദ്യന്തം ആഹവേ
ഹതോ ഭീഷ്മോ ഹതോ ഭീഷ്മ ഇതി തത്ര സ്മ സൈനികാഃ
ക്രോശന്തഃ പ്രാദ്രവൻ സർവേ വാസുദേവഭയാൻ നരാഃ
57 പീതകൗശേയസംവീരോ മണിശ്യാമോ ജനാർദനഃ
ശുശ്രൂഭേ വിദ്രവൻ ഭീഷ്മം വിദ്യുന്മാലീ യഥാംബുദഃ
58 സ സിംഹ ഇവ മാതംഗം യുഥർഷഭ ഇവർഷഭഃ
അഭിദ്ദ്രാവ തേജസ്രീ വിനദൻ യാദവർഷഭഃ
59 തം ആപതന്തം സന്വേഷ്യ പുണ്ഡരീകാക്ഷം ആഹവേ
അസംദ്രമം രണേ ഭീഷ്മോ വിചകർഷ മഹദ് ധനുഃ
ഉവാച ചൈനം ഗോവിന്ദം അസംദ്രാന്തേന ചേതസാ
60 ഏഹ്യ് ഏഹി പുണ്ഡരീകാക്ഷ ദേവദേവ നമോ fസ്തു തേ
മാം അദ്യ സാത്യാതശ്രേഷ്ഠ പാതയസ്വ മഹാഹവേ
61 ത്വയാ ഹി ദേവ സംഗ്രാമേ ഹതസ്യാപി മമാനഘേ
ശ്രൗയ ഏവ പരം കൃഷ്ണ ലോകേ fമുഷ്മിന് ഇഹൈവ ച

സംഭാവിതോ ിസ്തീ ഗോവിന്ദ ത്രൈലോക്യേനാദ്യ സംയുഗേ
 62 അന്യഗ് ഏവ തതഃ പാർഥസ് തം അനുദ്രുത്യ കേശവം
 നിജഗ്രാഹ മഹാബാഹുർ ബാഹുദ്വയാം പരിഗൃഹ്യ വൈ
 63 നിഗൃഹ്യമാണഃ പാർഥേന കൃഷ്ണോ രാജീവലോചനഃ
 ജഗാമ ചൈനം ആദായ വേഗേന പുരുഷോത്തമഃ
 64 പാർഥസ് തു വിഷ്ടഭ്യ ബലാച് ചരണൗ പരവീരഹാ
 നിജപ്രാഹ ഹൃഷീകേശം കഥം ചിദ് ദശമേ പദേ
 65 തത ഏനം ഉവാചാർതഃ ക്രോധപര്യാകലേക്ഷണം
 നിഃശ്വസന്തം യഥാ നാഗം അർജുനഃ പരവീരഹാ
 66 നിവർത്തസ്വ മഹാബാഹോ നാനൃതം കർതും അർഹസി
 യത് ത്വയാ കഥിതം പൂർവം ന യോത്സ്യാമീതി കേശവ
 67 മിഥ്യാവാദീതി ലോകസ് ത്യാം കഥയിഷ്യതി മാധവ
 മമൈഷ ഭാരഃ സർവോ ഹി ഹനിഷ്യാമി യതവ്രതം
 68 ശപേ മാധവ സഖ്യേന സത്യേന സുകൃതേന ച
 അന്തം യഥാ ഗമിഷ്യാമി ശത്രുണാം ശത്രുകർശന
 69 അദ്വൈവ പശ്യ ദുർധർഷം പാത്യമാനം മഹാബ്രതം
 താരാപതിം ഇവാപൂർണം അന്തകാലേ യദൃച്ഛയാ
 70 മാധവസ് തു വചഃ ശ്രുത്വാ ഹർഗുനസ്യ മഹാത്മനഃ
 ന കിം ചിദ് ഉക്ത്വാ സക്രോധ ആരുരോഹ രഥം പുനഃ
 71 തൗ രഥസ്ഥൗ നരവ്യാപ്രൗ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവഃ പുനഃ
 വവർഷ ശരവർഷേണ മേഘോ വൃഷ്ട്യാ യഥാചലൗ
 72 പ്രാണാംഗ് ചാദത്ത യോധാനാം പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
 ഗഭസ്തീഭിർ ഇവാദിത്യസ് തേജാംസി ശിശിരാത്യയേ
 73 യഥാ കരൂണാം സൈന്യാനി ബഭഞ്ജ യുധി പാണ്ഡവഃ
 തഥാ പാണ്ഡവസൈന്യാനി ബഭഞ്ജ യുധി തേ പിതാ
 74 ഹതവിദ്രുതസൈന്യാസ് തു നിരുത്സാഹാ വിചേതസഃ
 നിരീക്ഷിതും ന ശേകസ് തേ ഭീഷ്മം അപ്രതിമം രണേ
 മധ്യം ഗതം ഇവാദിത്യം പ്രതപന്തം സ്വതേജസാ
 75 തേ വധ്യമാനാ ഭീഷ്മേണ കാലേനേവ യുഗക്ഷയേ
 വീക്ഷാം ചക്രൂർ മഹാരാജ പാണ്ഡവാ ഭയപീഡിതാഃ
 76 ത്രാതാരം നാധ്യഗച്ഛന്ത ഗാവഃ പങ്കഗതാ ഇവ
 പിപീലികാ ഇവ ക്ഷുണ്ണാ ദുർബലാ ബലിനാ രണേ
 77 മഹാരഥം ഭാരത ദുഷ്ടധർഷംഃ ശരൗഘിണം പ്രതപന്തം നരേന്ദ്രാർ

ഭീഷ്മം ന ശേകഃ പ്രതിവീക്ഷിതും തേ; ശരാർചിഷം സൂര്യം ഇവാതപന്തം
78 വിമുദ്ന്തസ് തസ്യ ഉ പാണ്ഡുസേനാം; അസ്തം ജഗാഥാഥ സഹസ്രരശ്മിഃ
തതോ ബലാനാം ശ്രമകർശിതാനാം; മനോ ഹവഹാരം പ്രതി സംബഭ്രവ

അധ്യായം 103

1 സഞ്ജയ ഉവാച

യുധ്യതാം ഏവ തേഷാം തു ഭാസ്കരേ fസ്തം ഉപാഗതേ
സന്ധ്യാ സമഭവദ് ഘോരോ നാപശ്യാമ തതോ രണം

2 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ സന്ധ്യാം സന്ദൃശ്യ ഭാരത
വധ്യമാനം ബലം ചാപി ഭീഷ്മേണാമിത്രഘോരതിനാ

3 മുക്തശസ്ത്രം പരാവൃത്തം പലായനപരായണം
ഭീഷ്മം ച യുധി സംരബ്ധം അനുയാന്തം മഹാരഥാൻ

4 സോമകാംശ് ച ജിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ നിരുത്സാഹാൻ മഹാരഥാൻ
ചിന്തയിത്യാ ചിരം ധ്യാത്യാ അവഹാരം അരോചയത്

5 തതോ fവഹാരം സൈന്യാനാം ചക്രേ രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
തഥൈവ തവ സൈന്യാനാം അവഹാരോ ഹ്യ് അഭൂത് തദാ

6 തതോ fവഹാരം സൈന്യാനാം കൃത്യാ തത്ര മഹാരഥാഃ
ന്യവിശന്ത കുരുശ്രേഷ്ഠ സംഗ്രാമേ ക്ഷതവിക്ഷതാഃ

7 ഭീഷ്മസ്യ സമരേ കർമ്മ ചിന്തയാനാസ് തു പാണ്ഡവാഃ
നാലഭന്ത തദാ ശാന്തിം ഭൃശം ഭീഷ്മേണ പീഡിതാഃ

8 ഭീഷ്മോ fപി സമരേ ജിത്യാ പാണ്ഡവാൻ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ
പൂജ്യമാനസ് തവ സുതൈർ വന്ദ്യമാനശ് ച ഭാരത

9 ന്യവിശത് കുരുഭിഃ സാർധം ഹൃഷ്ട്യരൂപൈഃ സമന്തതഃ
തതോ രാത്രീഃ സമഭവത് സർവഭൂതപ്രമോഹിനീ

10 തസ്മിൻ രാത്രിമുഖേ ഘോരേ പാണ്ഡവാ വൃഷ്ണിഭിഃ സഹ
സൃഞ്ജയാശ് ച ദുരാധർഷാ മന്ത്രായ സമുപാവിശൻ

11 ആത്മനിഃശ്രേയസം സർവേ പ്രാപ്തുകാലം മഹാബലാഃ
മന്ത്രയാം ആസൂർ അവ്യഗ്രാ മന്ത്രനിശ്ചയകോവിദാഃ

12 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ മന്ത്രയിത്യാ ചിരം നൃപ
വാസുദേവം സമുദ്ദീക്ഷ്യ വാക്യം ഏതദ് ഉവാച ഹ

13 പശ്യ കൃഷ്ണ മഹാത്മാനം ഭീഷ്മം ഭീമപരാക്രമം
ഗജം നലവനാനീവ വിമുദ്ഗന്തം ബലം മമ

14 ന ചൈവൈനം മഹാത്മാനം ഉത്സഹാമോ നിരീക്ഷിതും
ലേലിഹ്യമാനം സൈന്യേഷു പ്രവൃദ്ധം ഇവ പാവകം

15 യഥാ ഘോരോ മഹാനാഗസ് തക്ഷകോ വൈ വിഷോൽബന്ധഃ
തഥാ ഭീഷ്മോ രണേ കൃഷ്ണ തീർണ്ണശസ്ത്രഃ പ്രതാപവാൻ

16 ഗൃഹീതചാപഃ സമരേ വിമുഞ്ചംശ് ച ശിതാഞ്ശ് ശരാൻ

ശക്യോ ജേതും യമഃ ക്രുദ്ധോ വജ്രപാണിശ് ച ദേവരാട്
 17 വരണഃ പാശഭൃദ് വാപി സഗദോ വാ ധനേശ്വരഃ
 ന തു ഭീഷ്മഃ സുസങ്ക്രമഃ ശക്യോ ജേതും മഹാഹവേ
 18 സോ ിഹം ഏവം ഗതേ കൃഷ്ണ നിമഗ്നഃ ശോകസാഗരേ
 ആത്മനോ ബുദ്ധിദൗർബല്യാദ് ഭീഷ്മം ആസാദ്യ സംയുഗേ
 19 വനം യാസ്യാമി ദുർധർഷ ശ്രേയോ മേ തത്ര വൈ ഗതം
 ന യുദ്ധം രോചയേ കൃഷ്ണ ഹന്തി ഭീഷ്മോ ഹി നഃ സദാ
 20 യഥാ പ്രജ്വലിതം വഹ്നിം പതംഗഃ സമഭിദ്രവൻ
 ഏകതോ മൃത്യും അഭ്യേതി തഥാഹം ഭീഷ്മം ഈയിവാൻ
 21 ക്ഷയം നീതോ ിസ്മി വാർഷ്ണേയ രാജ്യഹേതോഃ പരാക്രമി
 ദ്രാതരശ് ചൈവ മേ ശൂരാഃ സായകൈർ ഭൃശപീഡിതാഃ
 22 മതക്രതേ ദ്രാതൃസൗഹാർദാദ് രാജ്യാത് പ്രഭ്രംശനം ഗതാഃ
 പരിക്ലിഷ്ടാ യഥാ കൃഷ്ണാ മതക്രതേ മധുസൂദന
 23 ജീവിതം ബഹു മന്യേ ിഹം ജീവിതം ഹ്യ് അദ്യ ദുർലഭം
 ജീവിതസ്യാദ്യ ശേഷേണ ചരിഷ്യേ ധർമ്മം ഉത്തമം
 24 യദി തേ ിഹം അനുഗ്രാഹ്യോ ദ്രാതൃഭിഃ സഹ കേശവ
 സ്വധർമ്മസ്യാവിരോധേന തദ് ഉദാഹര കേശവ
 25 ഏതച് ശ്രത്വാ വചസ് തസ്യ കാരുണ്യാദ് ബഹുവിസ്തരം
 പ്രത്യവാച തതഃ കൃഷ്ണഃ സാന്ത്വയാനോ യുധിഷ്ഠിരം
 26 ധർമ്മപുത്ര വിഷാദം ത്വം മാ കൃഥാഃ സത്യസംഗര
 യസ്യ തേ ദ്രാതരഃ ശൂരാ ദുർജയഃ ശത്രുസൂദനഃ
 27 അർജുനോ ഭീമസേനശ് ച വായുഗ്നിസമതേജസൗ
 മാദ്രീപുത്രൗ ച വിക്രാന്തൗ ത്രിദശാനാം ഇവേശ്വരൗ
 28 മാം വാ നിയുക്ഷ്യ സൗഹാർദാദ് യോത്യേ ഭീഷ്മേണ പാണ്ഡവ
 ത്വത്പ്രയുക്തോ ഹ്യ് അഹം രാജൻ കിം ന കര്യം മഹാഹവേ
 29 ഹന്തിഷ്യാമി രണേ ഭീഷ്മം ആഹുവേ പുരുഷർഷഭം
 പശ്യതാം ധർമ്മരാഷ്ട്രാണാം യദി നേച്ഛതി ഫൽഗുനഃ
 30 യദി ഭീഷ്മേ ഹതേ രാജഞ് ജയം പശ്യസി പാണ്ഡവ
 ഹന്താസ്മ്യ് ഏകരഥേനാദ്യ കരുവൃദ്ധം പിതാമഹം
 31 പശ്യ മേ വിക്രമം രാജൻ മഹേന്ദ്രസ്യേവ സംയുഗേ
 വിമുഞ്ചന്തം മഹാസ്താണി പാതയിഷ്യാമി തം മഥാത്
 32 യഃ ശത്രുഃ പാണ്ഡുപുത്രാണാം മച്ഛത്യഃ സ ന സംശയഃ
 മദർഥാ ഭവദർഥാ യേ യേ മദിയാസ് തവൈവ തേ

33 തവ ഭ്രാതാ മമ സഖാ സംബന്ധീ ശിഷ്യ ഏവ ച
 മാംസാന്യം ഉത്കൃത്യ വൈ ദദ്യാം അർജുനാർഥേ മഹീപതേ
 34 ഏഷ ചാപി നരവ്യാഘ്രോ മതക്രതേ ജീവിതം ത്യജേത്
 ഏഷ നഃ സമയസ് താത താരയേമ പരസ്വരം
 സ മാം നിയുക്ഷ്യ രാജേന്ദ്ര യാവദ് ദ്വിപോ ഭവാമ്യ് അഹം
 35 പ്രതിജ്ഞാതം ഉപപ്ലവേ്യേ യത് തത് പാർഥേന പൂർവതഃ
 ഘാതയിഷ്യാമി ഗാംഗേയം ഇത്യ് ഉല്ലകസ്യ സംനിയൗ
 36 പരിരക്ഷ്യം ച മമ തദ് വചഃ പാർഥസ്യ ധീമതഃ
 അനുജ്ഞാതം തു പാർഥേന മയാ കാര്യം ന സംശയഃ
 37 അഥ വാ ഫൽഗുനസ്യൈഷ ഭാരഃ പരിമിതോ രണേ
 നിഹനിഷ്യതി സംഗ്രാമേ ഭീഷ്മം പരപുരഞ്ജയം
 38 അശക്യം അപി കര്യാദ് ധി രണേ പാർഥഃ സമുദ്യതഃ
 ത്രിദശാൻ വാ സമുദ്യക്താൻ സഹിതാൻ ദൈത്യദാനവൈഃ
 നിഹന്യാദ് അർജുനഃ സംഖ്യേ കിം ഉ ഭീഷ്മം നരാധിപ
 39 വിപരിതോ മഹാവീര്യോ ഗതസത്തോ ഽർത്ഥജീവിതഃ
 ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ നൃനം കർതവ്യം നാവബുധ്യതേ
 40 യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
 ഏവം ഏതൻ മഹാബാഹോ യഥാ വദസി മാധവ
 സർവേ ഹ്യ് ഏതേ ന പര്യാപ്താസ് തവ വേഗനിവാരണേ
 41 നിയതം സമവാപ്ത്യാമി സർവം ഏവ യഥേസ്ഥിതം
 യസ്യ മേ പുരുഷവ്യാഘ്രേ ഭവാൻ നാഥോ മഹാബലഃ
 42 സേന്ദ്രാൻ അപി രണേ ദേവാഞ്ച് ജയേയം ജയതാം വര
 ത്വയാ നാഥേന ഗോവിന്ദ കിം ഉ ഭീഷ്മം മഹാഹവേ
 43 ന തു ത്വാം അന്വതം കർതും ഉത്സഹേ സ്വാർഥഗൗരവാത്
 അയുധ്യമാനഃ സാഹായ്യം യഥോക്തം കരു മാധവ
 44 സമയസ് തു കൃതഃ കശ് ചിദ് ഭീഷ്മേണ മമ മാധവ
 മന്ത്രയിഷ്യേ തവാർഥായ ന തു യോത്യേ കഥം ചന
 ദുര്യോധനാർഥേ യോത്ത്യാമി സത്യം ഏതദ് ഇതി പ്രഭോ
 45 സ ഹി രാജ്യസ്യ മേ ദാതാ മന്ത്രസ്യൈവ ച മാധവ
 തസ്യാദ് ദേവവ്രതം ഭൂയോ വധോപായാർഥം ആത്മനഃ
 ഭവതാ സഹിതാഃ സർവേ പൃച്ഛാമോ മധുസൂദന
 46 തദ് വയം സഹിതാ ഗത്യാ ഭീഷ്മം ആശു നരോത്തമം
 രൂചിതേ തവ വാർഷ്ണേയ മന്ത്രം പൃച്ഛാമ കൗരവം

47 സ വക്ഷ്യതി ഹിതം വാക്യം തഥ്യം ചൈവ ജനാർദന
 യഥാ സ വക്ഷ്യതേ കൃഷ്ണ തഥാ കർതാസ്തി സംയുഗേ
 48 സ നോ ജയസ്യ ദാതാ ച മന്ത്രസ്യ ച ധൃതവ്രതഃ
 ബാലാഃ പിത്രാ വിഹീനാസ് ച തേന സംവർധിതാ വയം
 49 തം ചേത് പിതാമഹം വൃദ്ധം ഹന്തും ഇച്ഛാമി മാധവ
 പിതൃഃ പിതരം ഇഷ്ടം വൈ ധീഗ് അസ്തു ക്ഷത്രജീവികാം
 50 സഞ്ജയ ഉവാച
 തതോ fബ്രവീൻ മഹാരാജ വാർഷ്ണേയഃ കുരുനന്ദനം
 രോചതേ മേ മഹാബാഹോ സതതം തവ ഭാഷിതം
 51 ദേവവ്രതഃ കൃതീ ഭീഷ്മഃ പ്രേക്ഷിതേനാപി നിർദഹേത്
 ഗമ്യതാം സ വധോപായം പ്രഷ്ടും സാഗരഗാസുതഃ
 വക്ത്രം അർഹതി സത്യം സ ത്വയാ പൃഷ്ഠോ വിശേഷതഃ
 52 തേ വയം തത്ര ഗച്ഛാമഃ പ്രഷ്ടും കുരുപിതാമഹം
 പ്രണമ്യ ശിരസാ ചൈനം മന്ത്രം പൃച്ഛാമ മാധവ
 സ നോ ദാസ്യതി യം മന്ത്രം തേന യോത്സ്യാമഹേ പരാൻ
 53 ഏവം സംമന്ത്ര്യ വൈ വീരാഃ പാണ്ഡവാഃ പാണ്ഡുപൂർവജ
 ജഗുസ് തേ സഹിതാഃ സർവേ വാസുദേവസ് ച വിദ്യവാൻ
 വിമുക്തശസ്ത്രകവചാ ഭീഷ്മസ്യ സദനം പ്രതി
 54 പ്രവിശ്യ ച തദാ ഭീഷ്മം ശിരോഭിഃ പ്രതിപേദിരേ
 പുജയന്തോ മഹാരാജ പാണ്ഡവാ ഭരതർഷഭ
 പ്രണമ്യ ശിരസാ ചൈനം ഭീഷ്മം ശരണം അന്വയുഃ
 55 താൻ ഉവാച മഹാബാഹുർ ഭീഷ്മഃ കുരുപിതാമഹഃ
 സ്വാഗതം തവ വാർഷ്ണേയ സ്വാഗതം തേ ധനഞ്ജയ
 സ്വാഗതം ധർമപുത്രായ ഭീമായ യമയോസ് തഥാ
 56 കിം കാര്യം വഃ കരോമ്യ് അദ്യ യുഷ്മത്പ്രീതിവിവർധനം
 സർവാത്മനാ ച കർതാസ്തി യദ്യ് അപി സ്യാത് സുദൃഷ്ടരം
 57 തഥാ ബ്രുവാണം ഗാംഗേയം പ്രീതിയുക്തം പുനഃ പുനഃ
 ഉവാച വാക്യം ദീനാത്മാ ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 58 കഥം ജയേമ ധർമജ്ഞ കഥം രാജ്യം ലഭേമഹി
 പ്രജാനാം സങ്ഷയോ ന സ്യാത് കഥം തൻ മേ വദാഭിഭോ
 59 ഭവാൻ ഹി നോ വധോപായം ബ്രവീതു സ്വയം ആത്മനഃ
 ഭവന്തം സമരേ രാജൻ വിഷഹേമ കഥം വയം
 60 ന ഹി തേ സൂക്ഷ്മം അപ്യ് അസ്തി രഥ്യം കുരുപിതാമഹ

മണ്ഡലേനൈവ ധനുഷാ സദാ ദൃശ്യോ fസി സംയുഗേ
 61 നാദദാനം സന്ദധാനം വികർഷണം ധനുർ ന ച
 പശ്യാമസ്ത്യാ മഹാബാഹോ രഥേ സൂര്യം ഇവ സമിതം
 62 നരാശ്വരഥനാഗാനാം ഹന്താരം പരവീരഹൻ
 ക ഇവോത്സഹതേ ഹന്തും ത്യാം പുമാൻ ഭരതർഷഭ
 63 വർഷതാ ശരവർഷാണി മഹാന്തി പുരുഷോത്തമ
 ക്ഷയം നീതാ ഹി പൃതനാ ഭവതാ മഹതീ മമ
 64 യഥാ യുധി ജയേയം ത്യാം യഥാ രാജ്യം ഭവേൻ മമ
 ഭവേത് സൈന്യസ്യ വാ ശാന്തിസ് തൻ മേ ബ്രൂഹി പിതാമഹ
 65 തതോ fബ്രൂവീച് ചരാന്തനവഃ പാണ്ഡവാൻ പാണ്ഡുപൂർവജ
 ന കഥം ചന കൗന്തേയ മയി ജീവതി സംയുഗേ
 യുഷ്കാസു ദൃശ്യതേ വൃദ്ധിഃ സത്യം ഏതദ് ബ്രൂവീമി വഃ
 66 നിർജിതേ മയി യുദ്ധേ തു ധ്രുവം ജേഷ്യഥ കൗരവാൻ
 ക്ഷിപ്രം മയി പ്രഹരത യദീച്ഛഥ രണേ ജയം
 അനുജാനാമി വഃ പാർഥഃ പ്രഹരധ്വം യഥാസുഖം
 67 ഏവം ഹി സുകൃതം മന്യേ ഭവതാം വിദിതോ ഹ്യ് അഹം
 ഹതേ മയി ഹതം സർവം തസ്മാദ് ഏവം വിധീയതാം
 68 യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
 ബ്രൂഹി തസ്മാദ് ഉപായം നോ യഥാ യുദ്ധേ ജയേമഹി
 ഭവന്തം സമരേ ക്രുദ്ധം ദണ്ഡപാണിം ഇവാന്തകം
 69 ശക്യോ വജ്രധരോ ജേതും വന്തണോ fഥ യമസ് തഥാ
 ന ഭവാൻ സമരേ ശക്യഃ സേന്ദ്രേർ അപി സുരാസുരൈഃ
 70 ഭീഷ്മ ഉവാച
 സത്യം ഏതൻ മഹാബാഹോ യഥാ വദസി പാണ്ഡവ
 നാഹം ശക്യോ രണേ ജേതും സേന്ദ്രേർ അപി സുരാസുരൈഃ
 71 ആത്തശസ്ത്രോ രണേ യത്തോ ഗൃഹീതവരകാർമുകഃ
 ന്യസ്തശസ്ത്രം തു മാം രാജൻ ഹന്യൂർ യുധി മഹാരഥഃ
 72 നിഷ്ഠിപ്തശസ്ത്രേ പതിതേ വിമുക്തകവചധ്വജേ
 ദ്രവമാണേ ച ഭീതേ ച തവാസ്തിതി ച വാദിനി
 73 സ്ത്രിയാം സ്ത്രിനാമധേയേ ച വികലേ ചൈകപത്രകേ
 അപ്രസൂതേ ച ദുഷ്പ്രക്ഷേപ്യ ന യുദ്ധം രോചതേ മമ
 74 ഇമം ച ശൃണു മേ പാർഥ സങ്കൽപം പൂർവചിന്തിതം
 അമംഗല്യധ്വജം ദൃഷ്ട്വാ ന യുധേയം കഥം ചന

75 യ ഏഷ ദ്രൗപദോ രാജംസ് തവ സൈന്യേ മഹാരഥഃ
 ശിവണ്ഡീ സമരാകാക്ഷീ ശൂരശ് ച സമിതിഞ്ജയഃ
 76 യഥാഭവച് ച സ്ത്രീ പൂർവം പശ്ചാത് പുംസ്ത്വം ഉചാഗതഃ
 ജാനന്തി ച ഭവന്തോ ഫപി സർവം ഏതദ് യഥാതഥം
 77 അർജുനഃ സമരേ ശൂരഃ പുരസ്തു ശിവണ്ഡിനം
 മാം ഏവ വിശിഖൈസ് തുർണം അഭിദ്രവതു ദംശിതഃ
 78 അമംഗല്യധ്വജേ തസ്മിൻ സ്ത്രീപൂർവേ ച വിശേഷതഃ
 ന പ്രഹർതും അഭീപ്ലാമി ഗൃഹീതേഷു കഥം ചന
 79 തദ് അന്തരം സമാസാദ്യ പാണ്ഡവോ മാം ധനഞ്ജയഃ
 ശരൈർ ഘാതയതു ക്ഷിപ്രം സമന്താദ് ഭരതർഷഭ
 80 ന തം പശ്യാമി ലോകേഷു യോ മാം ഹന്യാത് സമുദ്യതം
 ഋതേ കൃഷ്ണാൻ മഹാഭാഗാത് പാണ്ഡവാദ് വാ ധനഞ്ജയാത്
 81 ഏഷ തസ്താത് പുരോധായ കം ചിദ് അന്യം മമാഗ്രതഃ
 മാം പാതയതു ബിഭത്സുർ ഏവം തേ വിജയോ ഭവേത്
 82 ഏതത് കരുഷ്യ കൗന്തേയ യഥോക്തം വചനം മമ
 തതോ ജേഷ്യസി സംഗ്രാമേ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ സമാഗതാൻ
 83 സഞ്ജയ ഉവാച
 തേ ഫനജ്ഞാതാസ് തതഃ പാർഥാ ജഗ്മുഃ സ്വശിബിരം പ്രതി
 അഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം ഭീഷ്മം കരുപിതാമഹം
 84 തഥോക്തവതി ഗാംഗേയേ പരലോകായ ദീക്ഷിതേ
 അർജുനോ ദുഃഖസന്തപ്തഃ സരീര്യം ഇദം അബ്രവീത്
 85 ഗുരുണാ കലവൃദ്ധേന കൃതപ്രജ്ഞേന ധീമതാ
 പിതാമഹേന സംഗ്രാമേ കഥം യോത്സ്യാമി മാധവ
 86 ക്രീഡതാ ഹി മയാ ബാല്യേ വാസുദേവ മഹാമനഃ
 പാസ്യരൂക്ഷിതഗാത്രേണ മഹാത്മാ പരഷീകൃതഃ
 87 യസ്യാഹം അധിരുഹ്യാങ്കം ബാലഃ കീല ഗദാഗ്രജ
 താതേത്യ് അവോചം പിതരം പിതൃഃ പാണ്ഡോർ മഹാത്മനഃ
 88 നാഹം താതസ് തവ പിതൃസ് താതോ ഫസ്മി തവ ഭാരത
 ഇതി മാം അബ്രവീദ് ബാല്യേ യഃ സ വധ്യഃ കഥം മയാ
 89 കാമം വധ്യതു മേ സൈന്യം നാഹം യോത്സ്യേ മഹാത്മനാ
 ജയോ വാസ്തു വയോ വാ മേ കഥം വാ കൃഷ്ണ മന്യസേ
 90 ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച
 പ്രതിജ്ഞായ വധം ജിഷ്ണോ പുരാ ഭീഷ്മസ്യ സംയുഗേ

ക്ഷത്രധർമ്മേ സ്ഥിതഃ പാർഥ കഥം നൈനം ഹനിഷ്യസി
 91 പാതയൈനം രഥാത് പാർഥ വജ്രാഹതം ഇവ ദ്രുഥം
 നാഹത്യാ യുധി ഗാംഗേയം വിജയസ് തേ ഭവിഷ്യതി
 92 ദിഷ്ടം ഏതത് പുരാ ദേവൈർ ഭവിഷ്യത്യ് അവശസ്യ തേ
 ഹന്താ ഭീഷ്മസ്യ പൂർവ്വേദ്രു ഇതി തൻ ന തദ് അന്യഥാ
 93 ന ഹി ഭീഷ്മം ദുരാധർഷം വ്യാത്താനനം ഇവാന്തകം
 ത്വദന്യഃ ശക്തോദ് യത്തം അപി വജ്രധരഃ സ്വയം
 94 ജഹി ഭീഷ്മം മഹാബാഹോ ശൃണു ചേദം വചോ മമ
 യഥോവാച പുരാ ശക്രം മഹാബുദ്ധിർ ബൃഹസ്പതിഃ
 95 ജ്യായാംസം അപി ചേച് ഛരക്ര ഗുണൈർ അപി സമന്വിതം
 ആതതായിനം ആമന്ത്ര്യ ഹന്യാദ് ഘാതകം ആഗതം
 96 ശാശ്വതോ ിയം സ്ഥിതോ ധർമ്മഃ ക്ഷത്രിയാണാം ധനഞ്ജയ
 യോദ്ധവ്യം രക്ഷിതവ്യം ച യഷ്യവ്യം ചാനസ്യയുഭിഃ
 97 അർജ്ജുന ഉവാച
 ശിഖണ്ഡീ നിധനം കൃഷ്ണ ഭീഷ്മസ്യ ഭവിതാ ധ്രുവം
 ദൃഷ്ട്വേവ ഹി സദാ ഭീഷ്മഃ പാഞ്ചാല്യം വിനിവർതതേ
 98 തേ വയം പ്രമുഖേ തസ്യ സ്ഥാപയിത്യാ ശിഖണ്ഡിനം
 ഗാംഗേയം പാതയിഷ്യാമ ഉപായേനേതി മേ മതിഃ
 99 അഹം അന്യാൻ മഹേഷ്യാസാൻ വാരയിഷ്യാമി സായകൈഃ
 ശിഖണ്ഡ്യ് അപി യുധാം ശ്രേഷ്ഠോ ഭീഷ്മം ഏവാഭിയാസ്യതു
 100 ശ്രുതം തേ കരുമുഖ്യസ്യ നാഹം ഹന്യാം ശിഖണ്ഡിനം
 കന്യാ ഹ്യ് ഏഷാ പുരാ ജാതാ പുരുഷഃ സമപദ്യത
 101 സഞ്ജയ ഉവാച
 ഇത്യ് ഏവം നിശ്ചയം കൃത്യാ പാണ്ഡവാഃ സഹമാധവാഃ
 ശയനാനി യഥാസ്ഥാനി ഭേജിരേ പുരുഷർഷഭാഃ

അധ്യായം 104

1 [ധൃ]

കഥം ശിവണ്ഡീ ഗാംഗേയം അഭ്യവർത്തത സംയുഗേ
പാണ്ഡവാൽ ച തഥാ ഭീഷ്മം തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ

2 [സ്]

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ സൂര്യസ്യാദയനം പ്രതി
വാദ്യമാനാസു ഭേരീഷ്യ മൃദംഗേഷ് ആനകേഷു ച
3 ധ്വായത്യ ദധി വർണേഷു ജലജേഷു സമന്തതഃ
ശിവണ്ഡിനം പുരസ്കൃത്യ നിര്യാതാഃ പാണ്ഡവാ യുധി
4 കൃത്വാ വ്യൂഹം മഹാരാജ സർവശത്രുനിബർഹണം
ശിവണ്ഡീ സർവസൈന്യാനാം അഗ്ര ആസീദ് വിശാം പതേ
5 ചക്രരക്ഷൗ തതസ് തസ്യ ഭിമസേന ധനഞ്ജയൗ
പൃഷ്ഠതോ ദ്രൗപദേയാൽ ച സൗഭദ്രൗ ചൈവ വീര്യവാൻ
6 സാത്യകീൺ ചേകിതാനൺ ച തേഷാം ഗോപ്താ മഹാരഥഃ
ധൃഷ്ടദ്യുമ്നസ് തതഃ പശ്ചാത് പാണ്ഡാലൈർ അഭിരക്ഷിതഃ
7 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ യമാഭ്യോം സഹിതഃ പ്രഭുഃ
പ്രയയൗ സിംഹനാദേന നാദയൻ ഭരതർഷഭ
8 വിരാടസ് തു തതഃ പശ്ചാത് സ്വേന സൈന്യേന സംവൃതഃ
ദ്രുപദൗ ച മഹാരാജ തതഃ പശ്ചാദ് ഉപാദ്രവത്
9 കേകയാ ദ്രാതരഃ പഞ്ച ധൃഷ്ടകേതുൺ ച വീര്യവാൻ
ജാലനം പാലയാം ആസ പാണ്ഡുസൈന്യസ്യ ഭാരത
10 ഏവം വ്യൂഹ്യ മഹത് സൈന്യം പാണ്ഡവാസ് തവ വാഹിനീം
അഭ്യുദ്രവത സംഗ്രാമേ ത്യക്ത്വാ ജീവിതം ആത്മനഃ
11 തഥൈവ കരവോ രാജൻ ഭീഷ്മം കൃത്വാ മഹാബലം
അഗ്രതഃ സർവസൈന്യാനാം പ്രയയുഃ പാണ്ഡവാൻ പ്രതി
12 പുത്രൈസ് തവ ദുരാധർഷൈ രക്ഷിതഃ സുമഹാബലൈഃ
തതോ ദ്രോണോ മഹേഷ്യാസഃ പുത്രൗ ചാസ്യ മഹാരഥഃ
13 ഭഗദത്തസ് തതഃ പശ്ചാദ് ഗജാനീകേന സംവൃതഃ
കൃപൗ ച കൃപ വർമാ ച ഭഗദത്തം അനുവ്രതൗ
14 കാംബോജരാജോ ബലവാൻ തതഃ പശ്ചാത് സുദക്ഷിണഃ
മാഗധൗ ച ജയസേനഃ സൗബലൗ ച ബൃഹദ്ബലഃ
15 തഥേതേരേ മഹേഷ്യാസാഃ സുശർമപ്രമുഖാ നൃപാഃ
ജാലനം പാലയാം ആസുസ് തവ സൈന്യസ്യ ഭാരത

16 ദിവസേ ദിവസേ പ്രാപ്തേ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യുധി
ആസുരാൻ അകരോദ് വ്യൂഹാൻ പൈശാചാൻ അഥ രാക്ഷസാൻ

17 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തവ തേഷാം ച ഭാരത
അന്യോന്യം നിഘ്നതാം രാജന്യം അരാഷ്ട്ര വിവർധനം

18 അർജുന പ്രമുഖഃ പാർഥഃ പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
ഭീഷ്മം യുദ്ധേ ിദ്യവർത്തന കിരന്തോ വിവിധാഞ്ച് ശരാൻ

19 തത്ര ഭാരത ഭീമേന പീഡിതാസ് താവകഃ ശരൈഃ
അധിരൗഘപരിക്ലിന്നഃ പരലോകം യയുസ് തദാ

20 നകലഃ സഹദേവശ് ച സാത്യകിശ് ച മഹാരഥഃ
തവ സൈന്യം സമാസാദ്യ പീഡയാം ആസുർ ഓജസാ

21 തേ വധ്യമാനഃ സമരേ താവകാ ഭരതർഷഭ
നാശക്ലവൻ വാരയിതും പാണ്ഡവാനാം മഹദ് ബലം

22 തതസ് തു താവകം സൈന്യം വധ്യമാനം സമന്തതഃ
സമ്പ്രാദ്രവദ് ദിശോ രാജൻ കാല്യമാനം മഹാരഥൈഃ

23 ത്രാതാരം നാധ്യഗച്ഛന്ത താവകാ ഭരതർഷഭ
വധ്യമാനഃ ശിതൈർ ആണൈഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ

24 [ധ്ര]
പീഡ്യമാനം ബലം പാർഥൈർ ദൃഷ്ട്വാ ഭീഷ്മഃ പരാക്രമീ
യദ് അകാർഷീദ് രണേ ക്രുദ്ധസ് തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ

25 കഥം വാ പാണ്ഡവാൻ യുദ്ധേ പ്രത്യദ്യാതഃ പരന്തപഃ
വിനിഘ്നൻ സോമകാൻ വിരാംസ് തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ

26 [സ]
ആചക്ഷേ തേ മഹാരാജ യദ് അകാർഷീത് പിതാമഹഃ
പീഡിതേ തവ പുത്രസ്യ സൈന്യേ പാണ്ഡവ സൃഞ്ജയൈഃ

27 പ്രഹൃഷ്ടമനസഃ ശുഭ്രഃ പാണ്ഡവാഃ പാണ്ഡുപൂർവജ
അഭ്യവർത്തന നിഘ്നന്തസ് തവ പുത്രസ്യ വാഹിനീം

28 തം വിനാശം മനുഷ്യേഭ്യ നരവാരണവാജിനാം
നാമൃഷ്യത തദാ ഭീഷ്മഃ സൈന്യഘാതം രണേ പരൈഃ

29 സ പാണ്ഡവാൻ മഹേഷ്യാസഃ പാണ്ഡാലാംശ് ച സ സൃഞ്ജയാൻ
അഭ്യദ്രവത ദുർധർഷസ് ത്യക്ത്വാ ജീവിതം ആത്മനഃ

30 സ പാണ്ഡവാനാം പ്രവരാൻ പഞ്ച രാജൻ മഹാരഥാൻ
ആത്തശസ്ത്രാൻ രണേ യത്താൻ വാരയാം ആസ സായകൈഃ
നാരാചൈർ വത്സദന്തൈശ് ച ശിതൈർ അഞ്ജലികൈസ് തഥാ

31 നിജഘോഷം സമരേ ക്രൂദ്ധോ ഹസ്ത്യശ്വം അമിതം ബഹു
 രമിനോ ഽപായയദ് രാജൻ രഥേഭ്യഃ പുരുഷർഷഭഃ
 32 സാദിനസ് ചാശ്വപൃഷ്ടേഭ്യഃ പദാതിംശ് ച സമാഗതാൻ
 ഗജാരോഹാൻ ഗജേഭ്യശ് ച പരേഷാം വിദധദ് ഭയം
 33 തം ഏകം സമരേ ഭീഷ്മം ത്വരമാണം മഹാരഥം
 പാണ്ഡവഃ സമവർത്തത വജ്രപാണിം ഇവാസുരാഃ
 34 ശക്രാശനിസമസ്തർശാൻ വിമുഞ്ചൻ നിശികാഞ് ശരാൻ
 ദിക്ഷ്യദ് അദൃശ്യത സർവാസു ഘോരം സന്ധരയൻ വപുഃ
 35 മണ്ഡലീകൃതം ഏവാസ്യ നിത്യം ധനുർ അദൃശ്യത
 സംഗ്രാമേ യുധ്യമാനസ്യ ശക്രാചപനിഭം മഹത്
 36 തദ് ദൃഷ്ട്വാ സമരേ കർമ്മ തവ പുത്രാ വിശാം പതേ
 വിസ്മയം പരഥം പ്രാപ്താഃ പിതാമഹം അപൂജയൻ
 37 പാർഥാ വിമനസോ ഭൂത്വാ പ്രൈക്ഷന്ത പിതരം തവ
 യുധ്യമാനം രണേ ശൂരം വിപ്രചീതിം ഇവാമരാഃ
 ന ചൈനം വാരയാം ആസുർ വ്യാത്താനനം ഇവാന്തകം
 38 ദശമേ ഽഹനി സന്ധ്രാപ്തേ രഥാനീകം ശിഖണ്ഡിനഃ
 അദഹൻ നിശിതൈർ ബാണൈഃ കൃഷ്ണ വർത്തേവ കാനനം
 39 തം ശിഖണ്ഡീ ത്രിദിർ ബാണൈർ അഭ്യവിധ്യത് സ്തനാന്തരേ
 ആശീവിഷം ഇവ ക്രൂദ്ധം കാലസ്യഷ്ടം ഇവാന്തകം
 40 സ തേനാതിഭൃശം വിധുഃ പ്രേക്ഷ്യ ഭീഷ്മഃ ശിഖണ്ഡിനം
 അനിച്ചുന്ന് അപി സങ്കുലഃ പ്രഹസന് ഇദം അബ്രവീത്
 41 കാമം അഭ്യോസവാ മാ വാ ന ത്യാം യോത്യേ കഥം ചന
 യൈവ ഹി ത്യാം കൃതാ ധാത്രാ സൈവ ഹി ത്യാം ശിഖണ്ഡിനീ
 42 തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ ശിഖണ്ഡീ ക്രോധമൂർഛിതഃ
 ഉവാച ഭീഷ്മം സമരേ സൃക്കിണീ പരിലേഹിഹൻ
 43 ജാനാമി ത്യാം മഹാബാഹോ ക്ഷത്രിയാണാം ക്ഷയം കരം
 മയാ ശ്രുതം ച തേ യുദ്ധം ജാമദഗ്നേന വൈ സഹ
 44 ദിവ്യശ് ച തേ പ്രഭാവോ ഽയം സ മയാ ബഹുശഃ ശ്രുതഃ
 ജാനന് അപി പ്രഭാവം തേ യോത്യേ ഽഭ്യോഹം ത്വയാ സഹ
 45 പാണ്ഡവാനാം പ്രിയം കുർവന് ആത്മനശ് ച നരോത്തമ
 അദ്യ ത്യാ യോധയിഷ്യാമി രണേ പുരുഷസത്തമ
 46 ധ്രുവം ച ത്യാ ഹനിഷ്യാമി ശപേ സത്യേന തേ ഽഗ്രതഃ
 ഏതച് ശ്രുത്വാ വചോ മഹ്യം യത് ക്ഷമം തത് സമാചര

47 കാമം അഭ്യോസവാ മാ വാ ന മേ ജീവൻ വിമോക്ഷ്യസേ
 സുദൃഷ്ടഃ ക്രിയതാം ഭീഷ്മ ലോകോ ഽയം സമിതിഞ്ജയ
 48 ഏവം ഉക്ത്വാ തതോ ഭീഷ്മം പഞ്ചഭിർ നതപർവഭിഃ
 അവിധ്യത രണേ രാജൻ പ്രണന്നം വാക്യസായകൈഃ
 49 തസ്യ തദ് വചനം ശ്രുത്വാ സവ്യസാചീ പരന്തപഃ
 കാലോ ഽയം ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ശിഖണ്ഡിനം അചോദയത്
 50 അഹം ത്വാം അനുയാസ്യാമി പരാൻ വിദ്രാവയഞ് ശരൈഃ
 അഭിദ്രവ സുസംരണ്യോ ഭീഷ്മം ഭീമപരാക്രമം
 51 ന ഹി തേ സംയുഗേ പിഡാം ശക്തഃ കർതും മഹാബലഃ
 തസ്മാദ് അദ്യ മഹാബാഹോ വീര ഭീഷ്മം അഭിദ്രവ
 52 അഹത്യാ സമരേ ഭീഷ്മം യദി യാസ്യസി മാരിഷ
 അവഹാസ്യോ ഽസ്യ ലോകസ്യ ഭവിഷ്യസി മയാ സഹ
 53 നാവഹാസ്യോ യഥാ വീര ഭവേമ പരമാഹവേ
 തഥാ കരു രണേ യതം സായയസ്വ പിതാമഹം
 54 അഹം തേ രക്ഷണം യുദ്ധേ കരിഷ്യാമി പരന്തപ
 വാരയൻ രഥിനഃ സർവാൻ സായയസ്വ പിതാമഹം
 55 ദ്രോണം ച ദ്രോണപുത്രം ച കൃപം ചാഥ സുയോധനം
 ചിത്രസേനം വികർണം ച സൈന്ധവം ച ജയദ്രഥം
 56 വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ കാംബോജം ച സുദക്ഷിണം
 ഭഗദത്തം തഥാ ശൂരം മാഗധം ച മഹാരഥം
 57 സൗമദത്തിം രണേ ശൂരം ആർശ്യശൃംഗിം ച രാക്ഷസം
 ത്രിഗർത്തരാജം ച രണേ സഹ സർവൈർ മഹാരഥൈഃ
 അഹം ആവാരയിഷ്യാമി വേലേവ മകരാകയം
 58 കൂരംഗ് ച സഹിതാൻ സർവാൻ യേ ചൈഷാം സൈനികാഃ സ്ഥിതാഃ
 നിവാരയിഷ്യാമി രണേ സായയസ്വ പിതാമഹം

അധ്യായം 105

1 [ധൃ]

കഥം ശിവണ്ഡീ ഗാംഗേയം അഭ്യധാവത് പിതാമഹം
പാഞ്ചാല്യഃ സമരേ ക്രുദ്ധോ ധർമാത്മാനം യതഗ്രതം

2 കേ ഫരക്ഷൻ പാണ്ഡവാനീകേ ശിവണ്ഡിനം ഉദായുധം
ത്വരമാണാസ് ത്വരാ കാലേ ജീഗീഷന്തോ മഹാരഥാഃ

3 കഥം ശാന്തനവോ ഭീഷ്മഃ സ തസ്മിൻ ദമശേ ഫഹനി
അയുധ്യത മഹാവീര്യഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ

4 ന മൃഷ്ടാമി രണേ ഭീഷ്മം പ്രത്യദ്യാതം ശിവണ്ഡിനം
കച് ചിൻ ന രഥഭംഗോ ഫസ്യ ധനുർ വാശീര്യതാസ്യതഃ

5 [സ്]

നാശീര്യത ധനുസ് തസ്യ രഥഭംഗോ നചാപ്യ് അഭ്രുത്
യുധ്യമാനസ്യ സംഗ്രാമേ ഭീഷ്മസ്യ ഭരതർഷഭ

നിഘ്നതഃ സമരേ ശത്രുൺ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
6 അനേകശതസാഹസ്രാസ് താവകാനാം മഹാരഥാഃ

രഥദന്തി ഗണാ രാജൻ ഹയാശ് ചൈവ സുസജ്ജിതാഃ
അഭ്യവർത്ത യുദ്ധായ പുരസ്കൃത്യ പിതാമഹം

7 യഥാപ്രതിജ്ഞം കൗരവ്യ സ ചാപി സമിതിഞ്ജയഃ
പാർഥാനാം അകരോദ് ഭീഷ്മഃ സതതം സമിതിക്ഷയം

8 യുധ്യമാനം മഹേഷ്യാസം വിനിഘ്നന്തം പരാൺ ശരൈഃ
പാഞ്ചാലാഃ പാണ്ഡവൈഃ സാർധം സർവ ഏവാഭ്യവാരയൻ

9 ദശമേ ഫഹനി സമ്പ്രാപ്തേ തതാപ രിപുവാഹിനീം
കീര്യമാണാം ശിതൈർ ബാണൈഃ ശതശോ ഫിഥ സഹസ്രശഃ

10 ന ഹി ഭീഷ്മം മഹേഷ്യാസം പാണ്ഡവാഃ പാണ്ഡുപൂർവജ
അശക്തവൻ രണേ ജേതും പാശഹസ്തം ഇവാന്തകം

11 അഥോപായാൻ മഹാരാജ സവ്യസാചീ പരന്തപഃ
ത്രാസയൻ രമിനഃ സർവാൻ ബീഭത്സുർ അപരാജിതഃ

12 സിൻഹവദ് വിനദന് ഉച്ചൈർ ധനുർജ്യോ വിക്ഷിപൻ മുഹൂഃ
ശരൗഘാൻ വിസൃജൻ പാർഥോ വ്യചരത് കാലവദ് രണേ

13 തസ്യ ശബ്ദേന വിത്രസ്താസ് താവകാ ഭരതർഷഭ
സിംഹസ്യേവ മൃഗാ രാജൻ വ്യഭ്രവന്ത മഹാഭയാത്

14 ജയന്തം പാണ്ഡവം ദൃഷ്ട്വാ ത്വത് സൈന്യം ചാഭീപീഡിതം
ദുര്യോധനസ് തതോ ഭീഷ്മം അബ്രവീദ് ദൃശപീഡിതഃ

15 ഏഷ പാണ്ഡുർ ഉതസ് താത ശ്വേതാശ്വഃ കൃഷ്ണസാരഥിഃ
 ദഹതേ മാമകാൻ സർവാൻ കൃഷ്ണ വർത്തേവ കാനനം
 16 പശ്യ സൈന്യാനി ഗാംഗേയ ദ്രവമാണാനി സർവശഃ
 പാണ്ഡവേന യുധാം ശ്രേഷ്ഠ കാല്യമാനാനി സംയുഗേ
 17 യഥാ പശുഗണാൻ ആലഃ സങ്കാലയതി കാനനേ
 തഥേദം മാമകം സൈന്യം കാല്യതേ ശരൂതാപന
 18 ധനഞ്ജയ ശരൈർ ഭഗം ദ്രവമാണം ഇതസ് തതഃ
 ഭീമോ ഹ്യ് ഏഷ ദുരാധർഷോ വിദ്രാവയതി മേ ബലം
 19 സാത്യകിശ് ചേകിതാനശ് ച മാദ്രീപുത്രൗ ച പാണ്ഡവൗ
 അഭീമന്യുശ് ച വിക്രാന്തോ വാഹിനീം ദഹതേ മമ
 20 ധൃഷ്ടദൃശ്ണസ് തഥാ ശൂരോ രാക്ഷസശ് ച ഘടോത്കചഃ
 വ്യദ്രാവയേതാം സഹസാ സൈന്യം മമ മഹാബലൗ
 21 വധ്യമാനസ്യ സൈന്യസ്യ സർവൈർ ഏതൈർ മഹാബലൈഃ
 നാന്യാം ഗതിം പ്രപശ്യാമി സ്ഥാനേ യുദ്ധേ ച ഭാരത
 22 ഋതേ ത്യാം പുരുഷവ്യാഘ്രേ ദേവതുല്യപരാക്രമ
 പര്യാപ്തശ് ച ഭവാൻ ക്ഷിപ്രം പീഡിതാനാം ഗതിർ ഭവ
 23 ഏവം ഉക്തോ മഹാരാജ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
 ചിന്തയിത്യാ മുഹൂർത്തം തു കൃത്യാ നിശ്ചയം ആത്മനഃ
 തവ സന്ധരയൻ പുത്രം അബ്രവീച് ഛന്തനോഃ സുതഃ
 24 ദുര്യോധന വിജാനീഹി സ്ഥിരോ ഭവ വിശാം പതേ
 പൂർവകാലം തവ മയാ പ്രതിജ്ഞാതം മഹാബല
 25 ഹത്യാ ദശസഹസ്രാണി ക്ഷത്രിയാണാം മഹാത്മനാം
 സംഗ്രാമാദ് വ്യപയാതവ്യം ഏതത് കർമ്മ മമാഹിനികം
 ഇതി തത് കൃതവാംശ് ചാഹം യഥോക്തം ഭരതർഷഭ
 26 അദ്യ ചാപി മഹത് കർമ്മ പ്രകരിഷ്യേ മഹാഹവേ
 അഹം വാ നിഹതഃ ശിഷ്യേ ഹനിഷ്യേ വാദ്യ പാണ്ഡവൻ
 27 അദ്യ തേ പുരുഷവ്യാഘ്രേ പ്രതിമോക്ഷ്യേ ഋണം മഹത്
 ഭർതൃപിണ്ഡ കൃതം രാജൻ നിഹതഃ പുതനാ മുഖേ
 28 ഇത്യ് ഉക്ത്യാ ഭരതശ്രേഷ്ഠഃ ക്ഷത്രിയാൻ പ്രതപഞ് ശരൈഃ
 ആസസാദ ദുരാധർഷഃ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീം
 29 അനീകമധ്യേ തിഷ്ഠന്തം ഗാംഗേയം ഭരതർഷഭ
 ആശീവിഷം ഇവ ക്രുദ്ധം പാണ്ഡവാഃ പര്യവാരയൻ
 30 ദശമേ ഫഹനി തസ്തിംസ് തു ദർശയഞ് ശക്തിം ആത്മനഃ

രാജഞ് ശതസഹസ്രാണി സോ റ്വധീത് കരുനന്ദന
 31 പഞ്ചാലാനാം ച യേ ശ്രേഷ്ഠാ രാജപുത്രാ മഹാബലാഃ
 തേഷാം ആദത്ത തേജാംസി ജലം സൂര്യ ഇവാംശുഭിഃ
 32 ഹത്യാ ദശസഹസ്രാണി ക്ഷൺജരാണാം തരസിനാം
 സാരോഹണാം മഹാരാജ ഹയാനാം ചായുതം പുനഃ
 33 പൂർണേ ശതസഹസ്രേ ദ്വേ പദാതീനാം നരോത്തമഃ
 പ്രജജ്യാല രണേ ഭീഷ്മോ വിധുമ ഇവ പാവകഃ
 34 ന ചൈനം പാണ്ഡവേയാനാം കേ ചിച് ഛേരകർ നിരീക്ഷിതും
 ഉത്തരം മാർഗം ആസ്ഥായ തപന്തം ഇവ ഭാസ്കരം
 35 തേ പാണ്ഡവേയാഃ സംരബ്ധാ മഹേഷ്യാസേന പീഡിതാഃ
 വധായാഭ്യുദ്രവൻ ഭീഷ്മം സൃജഞ്ചയാഗ് ച മഹാരഥാഃ
 36 സ യുധ്യമാനോ ബഹുഭീർ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവസ് തദാ
 അവകീർണോ മഹാബാഹുഃ ശൈലോ മേഘൈർ ഇവാസിതൈഃ
 37 പുത്രാസ് തു തവ ഗാംഗേയം സമന്താത് പര്യവാരയൻ
 മഹത്യാ സേനയാ സാർധം തതോ യുദ്ധം അവർത്തത

അധ്യായം 106

1 [സ്]

അർജ്ജുനസ് തു രണേ രാജൻ ദൃഷ്ട്യാ ഭീഷ്മസ്യ വിക്രമം
ശിഖണ്ഡിനം അഥോവാച സമഭ്യേഹി പിതാമഹം
2 ന ചാപി ഭീസ് ത്വയാ കാര്യാ ഭീഷ്മാദ് അദ്യ കഥം ചന
അഹം ഏനം ശരൈസ് തീക്ഷ്ണൈഃ പാതയിഷ്യേ രഥോത്തമാത്
3 ഏവം ഉക്തസ് തു പാർഥേന ശിഖണ്ഡീ ഭരതർഷഭ
അഭ്യദ്രവത ഗാംഗേയം ശ്രുത്യാ പാർഥസ്യ ഭാഷിതം
4 യുഷ്ടദ്യുക്തം തഥാ രാജൻ സൗഭദ്രസ് ച മഹാരഥഃ
ഏഷ്ടാവ് ആദ്രവതാം ഭീഷ്മം ശ്രുത്യാ പാർഥസ്യ ഭാഷിതം
5 വിരാടദ്രുപദൗ വൃദ്ധൗ കന്തിഭോജസ് ച ദംശിതഃ
അഭ്യദ്രവത ഗാംഗേയം പുത്രസ്യ തവ പശ്യതഃ
6 നകലഃ സഹദേവസ് ച ധർമ്മരാജസ് ച വീര്യവാൻ
തഥേതരാണി സൈന്യാനി സർവാണി ഏവ വിശാം പതേ
സമാദ്രവന്ത ഗാംഗേയം ശ്രുത്യാ പാർഥസ്യ ഭാഷിതം
7 പ്രത്യുദ്യയസ് താവകാസ് ച സമേതാസ് താൻ മഹാരഥാൻ
യഥാശക്തി യഥോത്സാഹം തൻ മേ നിഗദതഃ ശൃണു
8 ചിത്രസേനോ മഹാരാജ ചേകിതാനം സമഭ്യയാത്
ഭീഷ്മ പ്രേപ്സം രണേ യാന്തം വൃഷം വ്യാഘ്രേശിശൂർ യഥാ
9 യുഷ്ടദ്യുക്തം മഹാരാജ ഭീഷ്മാന്തികം ഉപാഗമം
ത്വരമാണോ രണേ യത്തം കൃതവർമ്മാ ന്യവാരയത്
10 ഭീമസേനം സുസക്രമം ഗാംഗേയസ്യ വധൈഷിണം
ത്വരമാണോ മഹാരാജ സൗമദന്തിർ ന്യവാരയത്
11 തഥൈവ നകലം വീരം കിരന്തം സായകാൻ ബഹുൻ
വികർണോ വാരയാം ആസ ഇച്ഛൻ ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതം
12 സഹദേവം തഥാ യാന്തം യത്തം ഭീഷ്മരഥം പ്രതി
വാരയാം ആസ സക്രമഃ കൃപഃ ശാരദൃതോ യധി
13 രാക്ഷസം ക്രൂരകർമാണം ദൈമസേനിം മഹാബലം
ഭീഷ്മസ്യ നിയനം പ്രേപ്സം ദുർമുഖോ ിഭ്യദ്രവദ് ബലീ
14 സാത്യകിം സമരേ ക്രമം ആർശ്യശ്രംഗിർ അവാറയത്
അഭീമന്യം മഹാരാജ യാന്തം ഭീഷ്മരഥം പ്രതി
സുദക്ഷിണോ മഹാരാജ കാംബോജഃ പ്രത്യവാരയത്
15 വിരാടദ്രുപദൗ വൃദ്ധൗ സമേതാവ് അരിമർദനൗ

അശ്വത്ഥാമാ തതഃ ക്രമോ വാരയാം ആസ ഭാരത
 16 തഥാ പാണ്ഡുസുതം ജ്യേഷ്ഠം ഭീഷ്മസ്യ വധകാക്ഷിണം
 ഭാരദ്വാജോ രണേ യത്തോ ധർമപുത്രം അവാരയത്
 17 അർജുനം രഭസം യുദ്ധേ പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
 ഭീഷ്മ പ്രേപ്സം മഹാരാജ താപയന്തം ദിശോ ദശ
 ദുഃശാസനോ മഹേഷ്യാസോ വാരയാം ആസ സംയുഗേ
 18 അന്യേ ച താവകാ യോധാഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാൻ
 ഭീഷ്മായാഭിമുഖം യാതാൻ വാരയാം ആസുർ ആഹവേ
 19 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നസ് തു സൈന്യാനി പ്രാക്രോശത പുനഃ പുനഃ
 അഭിദ്രവത സംരണ്ണാ ഭീഷ്മം ഏകം മഹാബലം
 20 ഏഷോ fർജുനോ രണേ ഭീഷ്മം പ്രയാതി കരുനന്ദനഃ
 അഭിദ്രവത മാ ഭൈഷ്യ ഭീഷ്മോ ന പ്രാപ്സ്യതേ ഹി വഃ
 21 അർജുനം സമരേ യോദ്ധും നോത്സഹേതാപി വാസവഃ
 കിം ഉ ഭീഷ്മോ രണേ വീരാ ഗതസത്തോ fർപജീവിതഃ
 22 ഇതി സേനാപതേഃ ശ്രുത്വാ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
 അഭ്യദ്രവന്ത സംഹൃഷ്ടാ ഗാംഗേയസ്യ രഥം പ്രതി
 23 ആഗച്ഛതസ് താൻ സമരേ വാര്യോഘാൻ പ്രബലാൻ ഇവ
 ന്യവാരയന്ത സംഹൃഷ്ടാസ് താവകാഃ പുരുഷർഷഭാഃ
 24 ദുഃശാസനോ മഹാരാജ ഭയം ത്യക്ത്വാ മഹാരഥഃ
 ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതാകാക്ഷി ധനഞ്ജയം ഉപാദ്രവത്
 25 തഥൈവ പാണ്ഡവാഃ ശൂരാ ഗാംഗേയസ്യ രഥം പ്രതി
 അഭ്യദ്രവന്ത സംഗ്രാമേ തവ പുത്രാൻ മഹാരഥാൻ
 26 തത്രാദ്ഭൂതം അപശ്യാമ ചിത്രരൂപം വിശാം പതേ
 ദുഃശാസന രഥം പ്രാപ്സോ യത് പാർഥോ നാത്യവർതത
 27 യഥാ വാരയതേ വേലാ ക്ഷുഭിതം വൈ മഹാർണവം
 തഥൈവ പാണ്ഡവം ക്രമം തവ പുത്രോ ന്യവാരയത്
 28 ഉഭൗ ഹി രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠാവ് ഉഭൗ ഭാരത ദുർജയൗ
 ഉഭൗ ചന്ദ്രാർകസദൃശൗ കാന്ത്യാ ദീപ്ത്യാ ച ഭാരത
 29 തൗ തഥാ ജാതസംരംഭാവ് അന്യോന്യവധകാക്ഷിണൗ
 സമീയതൂർ മഹാസംഖ്യേ മയ ശക്രൗ യഥാ പുരാ
 30 ദുഃശാസനോ മഹാരാജ പാണ്ഡവം വിശിഖൈസ് ത്രിഭിഃ
 വാസുദേവം ച വിംശത്യാ താഡയാം ആസ സംയുഗേ
 31 തതോ fർജുനോ ശതേനാജൗ നാരാചാനാം സമാർപയത്

തേ തസ്യ കവചം ഭിത്ത്യാ പപുഃ ശോണിതം ആഹവേ
 32 ദുഃശാസനസ് തതഃ ക്രുദ്ധഃ പാർഥം വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ
 ലലാഭേ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 33 ലലഭസൈന്ധവസ് തു തൈർ ബാണൈഃ ശൂശ്രൂഭേ പാണ്ഡവോത്തമഃ
 യഥാ മേഠർ മഹാരാജ ശൃംഗൈർ അത്യർഥം ഉച്ഛിതൈഃ
 34 സോ ിതിവിഭോ മഹേഷ്യാസഃ പുത്രേണ തവ ധന്വിനാ
 വ്യരാജത രണേ പാർഥഃ കിംശ്രുകഃ പുഷ്പവാൻ ഇവ
 35 ദുഃശാസനം തതഃ ക്രുദ്ധഃ പീഡയാം ആസ പാണ്ഡവഃ
 പർവണീവ സുസങ്ക്രമോ രാഹുർ ഉഗ്രോ നിശാകരം
 36 പീഡ്യമാനോ ബലവതാ പുത്രസ് തവ വിശാം പതേ
 വിവ്യാധ സമരേ പാർഥം കങ്കപത്രൈഃ ശിലാശിതൈഃ
 37 തസ്യ പാർഥോ ധനസ് ഛിത്ത്യാ ത്വരമാണഃ പരാക്രമീ
 ആജ്ഘാന തതഃ പശ്ചാത് പുത്രം തേ നവഭിഃ ശരൈഃ
 38 സോ ിന്ത്യത് കാർമുകം ആദായ ഭീഷ്മസ്യ പ്രമുഖേ സ്ഥിതഃ
 അർജുനം പഞ്ചവിംശത്യാ ബാഹോർ ഉരസി ചാർപയത്
 39 തസ്യ ക്രുദ്ധോ മഹാരാജ പാണ്ഡവഃ ശത്രുകർശനഃ
 അപ്രേഷീദ് വിശിഖാൻ ഘോരാൻ യമദണ്ഡോപമാൻ ബഹുൻ
 40 അപ്രാപ്താൻ ഏവ താൻ ബാണാംഗ് ചിച്ഛേദ തനയസ് തവ
 യതമാനസ്യ പാർഥസ്യ തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
 പാർഥം ച നിശിതൈർ ബാണൈർ അവിധ്യത് തനയസ് തവ
 41 തതഃ ക്രുദ്ധോ രണേ പാർഥഃ ശരാൻ സന്ധായ കാർമുകേ
 പ്രേഷയാം ആസ സമരേ സ്വർണപുംബാഞ് ശിലാശിതാൻ
 42 ന്യമജ്ജംസ് തേ മഹാരാജ തസ്യ കായേ മഹാത്മനഃ
 യഥാ ഹംസാ മഹാരാജ തഥാഗം പ്രാപ്യ ഭാരത
 43 പീഡിതസ് ചൈവ പുത്രസ് തേ പാണ്ഡവേന മഹാത്മനാ
 ഹിത്യാ പാർഥം രണേ തുർണം ഭീഷ്മസ്യ രഥം ആശ്രയത്
 അഗായേ മജ്ജതസ് തസ്യ ദ്വിപോ ഭീഷ്മോ ിഭവത് തദാ
 44 പ്രതിലഭ്യ തതഃ സഞ്ജ്ഞാം പുത്രസ് തവ വിശാം പതേ
 അവാദയത് തതഃ ശൂരോ ഭൂയ ഏവ പരാക്രമീ
 45 ശരൈഃ സുനിശിതൈഃ പാർഥം യഥാ വൃത്രഃ പുരന്ദരം
 നിർബിഭേദ മഹാവീര്യോ വിവ്യഥേ നൈവ ചാർജുനാത്

അധ്യായം 107

1 [സ്]

സാത്യകിം ദംശിതം യുദ്ധേ ഭീഷ്മായാഭ്യുദ്യതം തദാ
 ആർശ്യശൃംഗീർ മഹേഷ്യാസോ വാരയാം ആസ സംയുഗേ
 2 മാധവസ് തു സുസുക്രഭോ രാക്ഷസം നവഭിഃ ശരൈഃ
 ആജഘാന രണേ രാജൻ പ്രഹസന് ഇവ ഭാരത
 3 തഥൈവ രാക്ഷസോ രാജൻ മാധവം നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
 അർദ്രയാം ആസ രാജേന്ദ്ര സുക്രഭുഃ ശിനിപുംഗവം
 4 ശൈനേയഃ ശരസംഘം തു പ്രേഷയാം ആസ സംയുഗേ
 രാക്ഷസായ സുസുക്രഭോ മാധവഃ പരി വീരഹാ
 5 തതോ രക്ഷോ മഹാബാഹുഃ സാത്യകിം സത്യവിക്രമം
 വിവ്യായ വിശിഖൈർ തീക്ഷ്ണൈഃ സിംഹനാദം നന്നാദ ച
 6 മാധവസ് തു ഭൃശം വിദ്ധോ രാക്ഷസേന രണേ തദാ
 ധൈര്യം ആലംബ്യ തേജസീ ജഹാസ ച നന്നാദ ച
 7 ഭഗദത്തസ് തതഃ ക്രുദ്ധോ മാധവം നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
 താഡയാം ആസ സമരേ തോത്തൈർ ഇവ മഹാഗജം
 8 വിഹായ രാക്ഷസം യുദ്ധേ ശൈനേയോ രഥിനാം വരഃ
 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷായ ചിക്ഷേപ ശരാൻ സംനതപർവണഃ
 9 തസ്യ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷോ രാജാ മാധവസ്യ മഹദ് ധനുഃ
 ചിച്ഛേദ ശിതയാരണേ ഭല്ലേന ഹൃതഹസ്തവത്
 10 അഥാന്യദ് ധനുർ ആദായ വേഗവത് പരവീരഹാ
 ഭഗദത്തം രണേ ക്രുദ്ധോ വിവ്യായ നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
 11 സോ ിതിവിദ്ധോ മഹേഷ്യാസഃ സൃക്കിണീ സംലിഹൻ മുഹൂഃ
 ശക്തിം കനകവൈഡൂര്യ ഭൂഷിതാം ആയസീ ദൃഢാം
 യമദണ്ഡാപമാം ഘോരാം പ്രാഹിണോത് സാത്യകായ വൈ
 12 താം ആപതന്താം സഹസാ തസ്യ ബാഹോർ ബലേരിതാം
 സാത്യകിഃ സമരേ രാജംസ് ത്രിധാ ചിച്ഛേദ സായകൈഃ
 സാ പപാത തദാ ഭൃശൗ മഹോൽകേവ ഹതപ്രഭാ
 13 ശക്തിം വിനിഹതാം ദൃഷ്ട്വാ പുത്രസ് തവ വിശാം പതേ
 മഹതാ രഥവംശേന വാരയാം ആസ മാധവം
 14 തഥാ പരിവൃതം ദൃഷ്ട്വാ വാർഷ്ണേയാനാം മഹാരഥം
 ദുര്യോധനോ ഭൃശം ഹൃഷ്ടോ ഭ്രാന്തൻ സർവ്വൻ ഉവാച ഹ
 15 തഥാ കരുത കൗരവ്യാ യഥാ വഃ സാത്യകോ യധി

ന ജീവൻ പ്രതിനിര്യാതി മഹതോ fസ്താദ് രഥവ്രജാത്
അസ്തിൻ ഹതേ ഹതം മന്യേ പാണ്ഡവാനാം മഹദ് ബലം
16 തത് തഥേതി വചസ് തസ്യ പരിഗൃഹ്യ മഹാരഥാഃ
ശൈനേയം യോധയാം ആസൂർ ഭീഷ്മസ്യ പ്രമുഖേ തദാ
17 അഭിമന്യും തദായാന്തം ഭീഷ്മായാഭ്യുദ്യതം മൃയേ
കാംബോജരാജോ ബലവാൻ വാരയാം ആസ സംയുഗേ
18 ആർജുനിർ നൃപതിം വിദ്ധ്യാ ശൈരഃ സംനതപർവഭിഃ
പുനർ ഏവ ചതുഷ്ഠശ്ച രാജൻ വിവ്യാധ തം നൃപം
19 സുദക്ഷിണസ് തു സമരേ കാർഷ്ണിം വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ
സാരഥിം ചാസ്യ നവഭിർ ഇച്ഛൻ ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതം
20 തദ് യുദ്ധം ആസീത് സുമഹത് തയോസ് തത്ര പരാക്രമേ
യദ് അഭ്യധാവദ് ഗാംഗേയം ശിഖണ്ഡീ ശത്രുതാപനഃ
21 വിരാടദ്രുപദൗ വൃദ്ധൗ വാരയന്തൗ മഹാചമുഃ
ഭീഷ്മം ച യുധി സംരണ്ണാവ് ആദ്രവന്തൗ മഹാരഥൗ
22 അശ്വത്ഥാമാ തതഃ ക്രുദ്ധഃ സമായാദ് രഥസന്തമഃ
തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തവ തേഷാം ച ഭാരത
23 വിരാടോ ദശഭിർ ഭല്ലൈർ ആജുഘാന പരന്തപ
യതമാനം മഹേഷ്യാസം ദ്രുണിം ആഹവശോഭിനം
24 ദ്രുപദസ് ച ത്രിഭിർ ബാണൈർ വിവ്യാധ നിശിന്തൈസ് തഥാ
ഗുരുപുത്രം സമാസാദ്യ ഭീഷ്മസ്യ പുരതഃ സ്ഥിതം
25 അശ്വത്ഥാമാ തതസ് തൗ ഇ വിവ്യാധ ദശഭിഃ ശരൈഃ
വിരാടദ്രുപദൗ വൃദ്ധൗ ഭീഷ്മം പ്രതി സമുദ്യതൗ
26 തത്രാദ്ഭൂതം അപശ്യാമ വൃദ്ധയോശ് ചരിതം മഹത്
യദ് ദ്രുണേഃ സായകാൻ ഘോരാൻ പ്രത്യവാരയതാം യുധി
27 സഹദേവം തഥാ യാന്തം കൃപഃ ശാരദൃതോ fഭ്യയാത്
യഥാ നാഗോ വനേ നാഗം മത്തോ മത്തം ഉപാദ്രവത്
28 കൃപശ് ച സമരേ രാജൻ മാദ്രീപുത്രം മഹാരഥം
ആജുഘാന ശരൈസ് തൂർണം സപ്തത്യാ രക്തദ്രുഷണൈഃ
29 തസ്യ മാദ്രീ സുതശ് ചാപം ദ്വിധാ ചിച്ഛേദ സായകൈഃ
അഥൈനം ചിന്ന ധന്വാനം വിവ്യാധ നവഭിഃ ശരൈഃ
30 സോ fന്യത് കാർമുകം ആദായ സമരേ ഭാരസാധനം
മാദ്രീപുത്രം സുസംഹൃഷ്ടോ ദശഭിർ നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
ആജുഘാനോരസി ക്രുദ്ധ ഇച്ഛൻ ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതം

31 തഥൈവ പാണ്ഡവോ രാജഞ് ശാഭ്യതം അമർഷണം
ആജ്ഞാനോരസി ക്രമോ ഭീഷ്മസ്യ വധകാക്ഷയോ
തയോർ യുദ്ധം സമഭവദ് ഘോരരൂപം ഭയാവഹം
32 നകലം തു രണേ ക്രമം വികർണഃ ശത്രുതാപനഃ
വിവ്യാധ സായകൈഃ ഷഷ്ട്യാ രക്ഷൻ ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതം
33 നകലോ ിപി ഭൃശം വിദ്ധസ് തവ പുത്രേണ ധന്വിനാ
വികർണം സപ്ത സപ്തത്യാ നിർബിഭേദ ശിലീമുഖൈഃ
34 തത്ര തൗ നശാർദ്രലൗ ഗോഷ്ടേ ഗോവൃഷഭാവ് ഇവ
അന്യോന്യം ജഘ്നതുർ വിരൗ ഗോഷ്ടേ ഗോവൃഷഭാവ് ഇവ
35 ഘടോത്കചം രണേ യത്തം നിഘ്നന്തം തവ വാഹിനീം
ദുർമുഖഃ സമരേ പ്രായാദ് ഭീഷ്മഹേതോഃ പരാക്രമീ
36 ഹൈഡിംബസ് തു തതോ രാജൻ ദുർമുഖം ശത്രുതാപനം
ആജ്ഞാനോരസി ക്രമോ നവത്യാ നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
37 ഭീമസേന സുതം ചാപി ദുർമുഖഃ സുമുഖൈഃ ശരൈഃ
ഷഷ്ട്യാ വിരോ നദൻ ഹൃഷ്ടോ വിവ്യാധ രണമൂർധനി
38 ധൃഷ്ടദൃക്നം രണേ യാന്തം ഭീഷ്മസ്യ വധകാക്ഷിണം
ഹാർദിക്യോ വാരയാം ആസ രക്ഷൻ ഭീഷ്മസ്യ ജീവിതം
39 വാർഷ്ണേയഃ പാർഷതം ശൂരം വിദ്ധ്യാ പഞ്ചഭീർ ആയസൈഃ
പുനഃ പഞ്ചാശതാ തൂർണം ആജ്ഞാന സ്തനാന്തരേ
40 തഥൈവ പാർഷതോ രാജൻ ഹാർദിക്യം നവഭിഃ ശരൈഃ
വിവ്യാധ നിശിന്തൈസ് തീക്ഷ്ണൈഃ കങ്കപത്ര പരിച്ഛദൈഃ
41 തയോഃ സമഭവദ് യുദ്ധം ഭീഷ്മഹേതോർ മഹാരണേ
അന്യോന്യാതിശയൈർ യുക്തം യഥാ വൃത്ര മഹേന്ദ്രയോഃ
42 ഭീമസേനം അഥായാന്തം ഭീഷ്മം പ്രതി മഹാബലം
ഭൂരിശ്രവാദ്യയാത് തൂർണം തിഷ്ട തിഷ്ടേതി ചാബ്രവീത്
43 സൗമദത്തിർ അഥോ ഭീമം ആജ്ഞാന സ്തനാന്തരേ
നാരാചേന സുതീക്ഷ്ണന അകൃപുംഭവേന സംയുഗേ
44 ഉരഃസേഥന ബഭൗ തേന ഭീമസേനഃ പ്രതാപവാൻ
സ്തന് ശക്ത്യാ യഥാ ക്രൗഞ്ചഃ പുരാ നൃപതിസത്തമ
45 തൗ ശരാൻ സൂര്യസങ്കാശാൻ കർമാര പരിമാർജിതാൻ
അന്യോന്യസ്യ രണേ ക്രമൗ ചിക്ഷിപാതേ മുഹൂർ മുഹൂഃ
46 ഭീമോ ഭീഷ്മ വധാകാൻഷ്ഠീ സൗമദത്തിം മഹാരഥം
തഥാ ഭീഷ്മ ജയേ ഗൃധ്ലഃ സൗമദത്തിശ് ച പാണ്ഡവം

കൃതപ്രതികൃതേ യത്തൗ യോധയാം ആസജു രണേ
 47 യുധിഷ്ഠിരം മഹാരാജ മഹത്യാ സേനയാ വൃതം
 ഭീഷ്മായാഭിമുഖം യാനം ഭാരദ്വാജോ ന്യവാരയത്
 48 ദ്രോണസ്യ രഥനിർഘോഷം പർജന്യനിനദോപമം
 ശ്രുത്യാ പ്രഭദ്രകാ രാജൻ സമകമ്പന്ത മാരിഷ
 49 സാ സേനാ മഹതീ രാജൻ പാണ്ഡുപുത്രസ്യ സംയുഗേ
 ദ്രോണേന വാരിതാ യത്താ ന ചചാല പദാത് പദം
 50 ചേകിതാനം രണേ ക്രുദ്ധം ഭീഷ്മം പ്രതി ജനേശ്വര
 ചിത്രസേനസ് തവ സുതഃ ക്രുദ്ധ രൂപം അവാരയത്
 51 ഭീഷ്മഹേതോഃ പരാക്രാന്തസ് ചിത്രസേനോ മഹാരഥഃ
 ചേകിതാനം പരം ശക്ത്യാ യോധയാം ആസ ഭാരത
 52 തഥൈവ ചേകിതാനോ ിപി ചിത്രസേനം അയോധയത്
 തദ് യുദ്ധം ആസീത് സുമഹത് തയോസ് തത്ര പരാക്രമേ
 53 അർജുനോ വാര്യമാണസ് തു ബഹുശസ് തനയേന തേ
 വിമുഖികൃത്യ പുത്രം തേ തവ സേനാം മമർദ ഹ
 54 ദുഃശാസനോ ിപി പരയാ ശക്ത്യാ പാർഥം അവാരയത്
 കഥം ഭീഷ്മം പരോ ഹന്യാദ് ഇതി നിശ്ചിത്യ ഭാരത
 55 സാ വധ്യമാനാ സമരേ പുത്രസ്യ തവ വാഹിനീ
 ലോഡ്യതേ രഥിഭിഃ ശ്രേഷ്ഠൈസ് തത്ര തത്രൈവ ഭാരത

അധ്യായം 108

1 [സ്]

അഥ വീരോ മഹേഷ്യാസോ മത്തവാരണവിക്രമഃ
 സമാദായ മഹച് ചാപം മത്തവാരണവാരണം
 2 വിധുന്വാനോ ധനുഃശ്രേഷ്ഠം ദ്രാവയാണോ മഹാരഥാൻ
 പൃതനാം പാണ്ഡവേയാനാം പാതയാനോ മഹാരഥഃ
 3 നിമിത്താനി നിമിത്തജ്ഞഃ സർവതോ വീക്ഷ്യ വീര്യവാൻ
 പ്രതപന്തം അനീകാനി ദ്രോണഃ പുത്രം അഭാഷത
 4 അയം സ ദിവസസ് താത യത്ര പാർഥോ മഹാരഥഃ
 ജീലാംസുഃ സമരേ ഭീഷ്മം പരം യത്തം കരിഷ്യതി
 5 ഉത്പതന്തി ഹി മേ ബാണാ ധനുഃ പ്രസ്സൂരതീവ മേ
 യോഗം അസ്താണി ഗച്ഛന്തി കൃരേ മേ വർത്തതേ മതിഃ
 6 ദിക്ഷ്യ ശാന്താസു ഘോരാണി വ്യാഹരന്തി മൃഗദീജാഃ
 നീചൈർ ഗൃധ്രാ നിലീയന്തേ ഭാരതാനാം ചമുഃ പ്രതി
 7 നഷ്ടപ്രഭ ഇവാദിത്യഃ സർവതോ ലോഹിതാ ദിശഃ
 രസതേ വ്യഥതേ ഭൂമിർ അനഷ്ടനതി വാഹനം
 8 കങ്കാ ഗൃധ്രാ ബലാകാശ് ച വ്യാഹരന്തി മുഹൂർ മുഹൂഃ
 ശിവാശ് ചാശിവ നിർഘോഷാ വേദയന്ത്യോ മഹദ് ഭയം
 9 പപാത മഹതീ ചോക്ലാ മധ്യേനാദിത്യ മണ്ഡലാത്
 സ കബന്ധശ് ച പരിഘോ ഭാനം ആവൃത്യ തിഷ്ഠതി
 10 പരിവേഷസ് തഥാ ഘോരശ് ചന്ദ്രഭാസ്കരയോർ അഭ്രത്
 വേദയാനോ ഭയം ഘോരം രാജ്ഞാം ദേഹാവകർതനം
 11 ദേവതായതനസ്ഥാശ് ച കൗരവേന്ദ്രസ്യ ദേവതാഃ
 കമ്പന്തേ ച ഹസന്തേ ച നൃത്യന്തി ച അദന്തി ച
 12 അപസവ്യം ഗൃഹാശ് ചക്രൂർ അലക്ഷ്യാണം നിശാകരം
 അവാക്ശിരാശ് ച ഭഗവാൻ ഉദതിഷ്ഠത ചന്ദ്രമാഃ
 13 വപുഷി ച നരേന്ദ്രാണാം വിഗതാനീവ ലക്ഷയേ
 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈന്യേഷു ന ച ഭ്രാജന്തി ദംശിതഃ
 14 സേനയോർ ഉദയോശ് ചൈവ സമന്താച് ശ്രൂയതേ മഹാൻ
 പാണ്ഡുജന്യസ്യ നിർഘോഷോ ഗാണധീവസ്യ ച നിസ്വനഃ
 15 ധ്രുവം ആസ്ഥായ ബീഭത്സൂർ ഉത്തമാസ്താണി സംയുഗേ
 അപാസ്യാന്യാൻ രണേ യോധാൻ അഭ്യസ്യതി പിതാമഹം
 16 ഹൃഷ്യന്തി രോമകൂപാനി സീദതീവ ച മേ മനഃ

ചിന്തയിത്രാ മഹാബാഹോ ഭീഷ്മാർജ്ജുനസമാഗമം
 17 തം ചൈവ നികൃതിപ്രജ്ഞം പാഞ്ചാല്യം പാപചേതസം
 പുരസ്കൃത്യ രണേ പാർഥോ ഭീഷ്മസ്യായോധനം ഗതഃ
 18 അബ്രവീച് ച പുരാ ഭീഷ്മോ നാഹം ഹന്യാം ശിഖണ്ഡിനം
 സ്ത്രീ ഹ്യ ഏഷാ വിഹിതാ ധാത്രാ ദൈവാച് ച സ പുനഃ പുമാൻ
 19 അമംഗല്യധ്വജശ് ചൈവ യാജ്ഞസേനിർ മഹാരഥഃ
 ന ചാമംഗല കേതോഃ സ പ്രഹരേദ് ആപഗാ സുതഃ
 20 ഏതദ് വിചിന്തയാനസ്യ പ്രജ്ഞാ സീദതി മേ ദൃശം
 അദ്യൈവ തു രണേ പാർഥഃ കുരുവൃദ്ധം ഉപാദ്രവത്
 21 യുധിഷ്ഠിരസ്യ ച ക്രോധോ ഭീഷ്മാർജ്ജുനസമാഗമഃ
 മമ ചാസ്ത്രാഭിസംരംഭഃ പ്രജാനാം അശുഭം ധ്രുവം
 22 മനസി ബലവാഞ് ശൂരഃ കൃതാസ്ത്രോ ദൃഢവിക്രമഃ
 ദൂരപാതി ദൃഢേഷുശ് ച നിമിത്തജ്ഞശ് ച പാണ്ഡവഃ
 23 അജേയഃ സമരേ ചൈവ ദേവൈർ അപി സ വാസവൈഃ
 ബലവാൻ ബുദ്ധിമാംശ് ചൈവ ജിതക്ലേശോ യുധാം വരഃ
 24 വിജയീ ച രണേ നിത്യം ദൈരവാസ്തുശ് ച പാണ്ഡവഃ
 തസ്യ മാർഗം പരിഹരൻ ദ്രുതം ഗച്ഛ യതവ്രതം
 25 പശ്യ ചൈതൻ മഹാബാഹോ വൈശസം സമുപസ്മിതം
 ഹേമചിത്രാണി ശൂരാണാം മഹാന്തി ച ശുഭാന്തി ച
 26 കവചാന്യ് അവദീര്യന്തേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 ഛിദ്യന്തേ ച ധ്വജാഗ്രാണി തോമരാണി ധന്വംഷി ച
 27 പ്രാസാശ് ച വിമലാസ് തീക്ഷ്ണാഃ ശക്ത്യശ് ച കനകോജ്ജ്വലാഃ
 വൈജയന്ത്യശ് ച നാഗാനാം സങ്ക്രമേന കിരീടിനാ
 28 നായം സംരക്ഷിതും കാലഃ പ്രാണാൻ പുത്രോപജീവിഭിഃ
 യാഹി സ്വർഗം പുരസ്കൃത്യ യശസേ വിജയായ ച
 29 ഹയനാഗരഥാവർത്താം മഹാഘോരാം സുദൃസ്തരാം
 രഥേന സംഗ്രാമനദിം തരത്യ് ഏഷ കപിധ്വജഃ
 30 ബ്രഹ്മണ്യതാ ദമോ ദാനം തപശ് ച ചരിതം മഹത്
 ഇഹൈവ ദൃശ്യതേ രാജേണാ ഭ്രാതാ യസ്യ ധനഞ്ജയഃ
 31 ഭീമസേനശ് ച ബലവാൻ മാദ്രീപുത്രൗ ച പാണ്ഡവൗ
 വാസുദേവശ് ച വാർഷ്ണേയോ യസ്യ നാഥോ വ്യവസ്മിതഃ
 32 തസ്യൈഷ മന്യുപ്രഭവോ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർമതേഃ
 തപോ ദഗ്ധശരീരസ്യ കോപോ ദഹതി ഭാരതാൻ

33 ഏഷ സന്ദൃശ്യതേ പാർഥോ വാസുദേവ വ്യപാശ്രയഃ
ദാരയൻ സർവസൈന്യാനി ധാർതരാഷ്ട്രാണി സർവശഃ
34 ഏതദ് ആലോക്യതേ സൈന്യം ക്ഷോഭ്യമാണം കിരീടിനാ
മഹോർമിനഃസം സുമഹത് തിമിനേവ നദീ മുഖം
35 ഹാഹാ കില കിലാ ശബ്ദഃ ശ്രൂയന്തേ ച ചമുദ്യവേ
യാഹി പാഞ്ചാല ദായാദം അഹം യാസ്യേ യുധിഷ്ഠിരം
36 ദുർലഭം ഹ്യ അന്തരം രാജേണാ വ്യൂഹസ്യാമിത തേജസഃ
സമുദ്രകക്ഷിപതിമം സർവതോ ിതിരഥൈഃ സ്ഥിതൈഃ
37 സാത്യകിശ് ചാഭിമന്യുശ് ച ധൃഷ്ടദ്യുമ്മുവുകോദരൗ
പരിരക്ഷന്തി രാജാനം യമൗ ച മനജേശ്വരം
38 ഉപേന്ദ്ര സദൃശഃ ശ്യാമോ മഹാശാല ഇവോദ്ഗതഃ
ഏഷ ഗച്ഛത്യ് അനീകാനി ദ്വിതീയ ഇവ ഫൽഗുനഃ
39 ഉത്തമാസ്ത്യാണി ചാദത്വ ഗൃഹീത്യാന്യൻ മഹദ് ധനുഃ
പാർശ്വതോ യാഹി രാജാനം യുധ്യസ്വ ച വൃകോദരം
40 കോ ഹി നേച്ഛേത് പ്രിയം പുത്രം ജീവന്തം ശാശ്വതീഃ സമാഃ
ക്ഷത്രധർമ്മം പുരസ്കൃത്യ തതസ് ത്വാ വിനിയുജ്ജ്വഹേ
41 ഏഷ ചാപി രണേ ഭീഷ്മോ ദഹതേ വൈ മഹാചമുഃ
യുദ്ധേ സുസദൃശസ് താത യമസ്യ വരണസ്യ ച

അധ്യായം 109

1 [സ്]

ഭഗദത്തഃ കൃപഃ ശല്യഃ കൃതവർമാ ച സാത്വതഃ
വിനാസവിനാവ് ആവന്ത്യൗ സൈന്ധവശ് ച ജയദ്രഥഃ
2 ചിത്രസേനോ വികർണശ് ച തഥാ ദുർമർഷണോ യുവാ
ദശൈതേ താവകാ യോധാ ഭീമസേനം അയോധയൻ
3 മഹത്യാ സേനയാ യുക്താ നാനാദേശസമൃത്ഥയാ
ഭീഷ്മസ്യ സമരേ രാജൻ പ്രാർഥയാനാ മഹദ് യശഃ
4 ശല്യസ് തു നവഭിർ ബാണൈർ ഭീമസേനം അതാഡയത്
കൃതവർമാ ത്രിഭിർ ബാണൈഃ കൃപശ് ച നവഭിഃ ശരൈഃ
5 ചിത്രസേനോ വികർണശ് ച ഭഗദത്തശ് ച മാരിഷ
ദശഭിർ ദശഭിർ ഭജെല്ലർ ഭീമസേനം അതാഡയൻ
6 സൈന്ധവശ് ച ത്രിഭിർ ബാണൈർ ജരൂ ദേശേ ിഭ്യുതാദയത്
വിനാസവിനാവ് ആവന്ത്യൗ പഞ്ചഭിഃ പഞ്ചഭിഃ ശരൈഃ
ദുർമർഷണശ് ച വിംശത്യാ പാണ്ഡവം നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
7 സ താൻ സർവാനു മഹാരാജ ദ്രാജമാനാൻ പൃഥക് പൃഥക്
പ്രവീരാൻ സർവലോകസ്യ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ മഹാരഥാൻ
വിവ്യായ ബഹുഭിർ ബാണൈർ ഭീമസേനോ മഹാബലഃ
8 ശല്യം പഞ്ചാശതാ വിദ്ധ്യാ കൃതവർമാണം അഷ്ടഭിഃ
കൃപസ്യ സ ശരം ചാപം മധ്യേ ചിച്ഛേദ ഭാരത
അഥൈനം ചിനിയന്യാനം പുനർ വിവ്യായ പഞ്ചഭിഃ
9 വിനാസവിന്ദൗ ച തഥാ ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അതാടയത്
ദുർമർഷണം ച വിംശത്യാ ചിത്രസേനം ച പഞ്ചഭിഃ
10 വികർണം ദശഭിർ ബാണൈഃ പഞ്ചഭിശ് ച ജയദ്രഥം
വിദ്ധ്യാ ഭീമോ ിനദദ് ധൃഷ്ടഃ സൈന്ധവം ച പുനസ് ത്രിഭിഃ
11 അഥാന്യദ് ധനുർ ആദായ ഗൗതമോ രഥിനാം വരഃ
ഭീമം വിവ്യായ സംരണ്ണോ ദശഭിർ നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
12 സ വിദ്ധോ ബഹുഭിർ ബാണൈസ് തോത്തേന്തേർ ഇവ മഹാദ്രിപഃ
തതഃ ക്രുദ്ധോ മഹാബാഹുർ ഭീമസേനഃ പ്രതാപവാൻ
ഗൗതമം താഡയാം ആസ ശരൈർ ബഹുഭിർ ആഹവേ
13 സൈന്ധവസ്യ തഥാശ്വാംശ് ച സാരഥിം ച ത്രിഭിഃ ശരൈഃ
പ്രാഹിണോൻ മൃത്യുലോകായ കാലാന്തകസമദ്യുതിഃ
14 ഹതാശ്വാത് തു രഥാത് തുർണം അവപ്സത്യ മഹാരഥഃ

ശരാംശ് ചിക്ഷേപ നിശിതാൻ ഭീമസേനസ്യ സംയുഗേ
15 തസ്യ ഭീമോ ധനർമധ്യേ ദ്വാദ്യാം ചിച്ഛേദ ഭാരത
ഭല്ലാദ്യാം ഭരതശ്രേഷ്ഠ സൈന്ധവസ്യ മഹാത്മനഃ
16 സ ഛിന്നധന്യാ വിരമോ ഹതാശ്യാ ഹതസാരമിഃ
ചിത്രസേനരഥം രാജന് ആരുരോഹ ത്വരാന്വിതഃ
17 അത്യദ്ഭൂതം രണേ കർമകൃതവാംസ് തത്ര പാണ്ഡവഃ
മഹാരഥാഞ് ശരൈർ വിദ്ധ്യാ വാരയിത്യാ മഹാരഥഃ
വിരഥം സൈന്ധവം ചക്രേ സർവലോകസ്യ പശ്യതഃ
18 നാതീവ മൃഷേ ശല്യോ ഭീമസേനസ്യ വിക്രമം
സ സന്ധായ ശരാംസ് തീക്ഷ്ണാൻ കർമാര പരിമാർജിതാൻ
ഭീമം വിവ്യായ സപ്തത്യാ തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്
19 കൃപശ് ച കൃതവർമാ ച ഭഗദത്തശ് ച മാരിഷ
വിന്ദാനവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ ചിത്രസേനശ് ച സംയുഗേ
20 ദുർമർഷണോ വികർണശ് ച സിന്ധുരാജശ് ച വിദ്യവാൻ
ഭീമം തേ വിവ്യധുസ് തൂർണം ശല്യ ഹേതോർ അരിന്ദമാഃ
21 സ തു താൻ പ്രതിവിവ്യായ പഞ്ചഭിഃ പഞ്ചഭിഃ ശരൈഃ
ശല്യം വിവ്യായ സപ്തത്യാ പുനശ് ച ദശഭിഃ ശരൈഃ
22 തം ശല്യോ നവഭിർ വിദ്ധ്യാ പുനർ വിവ്യായ പഞ്ചഭിഃ
സാരഥിം ചാസ്യ ഭല്ലേന ഗൗഢം വിവ്യായ മർമണി
23 വിശോകം വീക്ഷ്യ നിർഭിന്നം ഭീമസേനഃ പ്രതാപവാൻ
മദ്രരാജം ത്രിഭിർ ബാണൈർ ബാഹ്വോർ ഉരസി ചാർപയത്
24 തഥേതരാൻ മഹേഷ്യാസാംസ് ത്രിഭിർ ത്രിഭിർ അജിഹ്മഗൈഃ
താഡയാം ആസ സമരേ സിംഹവച് ച നനാദ ച
25 തേ ഹി യത്താ മഹേഷ്യാസാഃ പാണ്ഡവം യുദ്ധദുർമദം
ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അകണ്ഠാഗ്രൈർ ഭൃശം മർമസ് അതാഡയൻ
26 തോ ിതിവിദ്ധോ മഹേഷ്യാസോ ഭീമസേനോ ന വിവ്യഥേ
പർവതോ വാരിധാരാഭിർ വർഷമാണൈർ ഇവാംബുഭൈഃ
27 ശല്യം ച നവഭിർ ബാണൈർ ഭൃശം വിദ്ധ്യാ മഹായശാഃ
പ്രാഗ്ജ്യോതിഷം ശതേനാജൗ രാജൻ വിവ്യായ വൈ ഭൃശം
28 തതസ് തു സ ശരം ചാപം സാത്യാതസ്യ മഹാത്മനഃ
ക്ഷരപ്രേണ സുതീക്ഷ്ണേന ചിച്ഛേദ ഹൃതഹസ്തവത്
29 അമാന്യദ് ധനർ ആദായ കൃതവർമാ വൃകോദരം
ആജഘാന ഭൂവോർ മധ്യേ നാരാചേന പരന്തപ

30 ഭീമസ് തു സമരേ വിദ്ധ്യാ ശല്യം നവഭിർ ആയസൈഃ
ഭഗദന്തം ത്രിഭിസ് ചൈവ കൃതവർമാണം അഷ്ടഭിഃ
31 ദ്വാദ്യാം ദ്വാദ്യാം ച വിവ്യാധ ഗൗതമപ്രഭൃതീൻ രമാൻ
തേ തു തം സമരേ രാജൻ വിവ്യധൂർ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
32 സ തഥാ പീഡ്യമാനോ ഫപി സർവതസ് തൈർ മഹാരഥൈഃ
മത്യാ തൃണേന താംസ് തുല്യാൻ വിചചാര ഗതവ്യഥഃ
33 തേ ചാപി രമിനാം ശ്രേഷ്ഠാ ഭീമായ നിശിതാസ് ശരാൻ
പ്രേഷയാം ആസൂർ അവ്യഗ്രാഃ ശതശോ ഫഥ സഹസ്രശഃ
34 തസ്യ ശക്തിം മഹാവേഗം ഭഗദന്തോ മഹാരഥഃ
ചിക്ഷേപ സമരേ വീരഃ സ്വർണദണ്ഡാം മഹാധനാം
35 തോമരം സൈന്ധവോ രാജാ പട്ടിഷം ച മഹാഭുവഃ
ശതഘ്നീം ച കൃപോ രാജസ് ശരം ശല്യശ് ച സംയുഗേ
36 അഥേതരേ മഹേഷ്യാസാഃ പഞ്ച പഞ്ച ശിലീമുഖാൻ
ഭീമസേനം സമുദ്ദിശ്യ പ്രേഷയാം ആസൂർ ഓജസാ
37 തോമരം സ ദ്വിധാ ചക്രേ ക്ഷുരപ്രേണാനിലാത്മജഃ
പട്ടിശം ച ത്രിഭിർ ബാണൈശ് ചിച്ഛേദ തിലകാണ്ഡവത്
38 സ ബിഭേദ ശതഘ്നീം ച നവഭിഃ കങ്കപത്രിഭിഃ
മദ്രാജപ്രയുക്തം ച ശരം ഹിത്യാ മഹാബലഃ
39 ശക്തിം ചിച്ഛേദ സഹസാ ഭഗദന്തേരിതാം രണേ
തഥേതരാസ് ശരാൻ ഘോരാസ് ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
40 ഭീമസേനോ രണശ്ലാഘി ത്രിയൈകൈകം സമാച്ഛിനത്
താംശ് ച സർവാൻ മഹേഷ്യാസാംസ് ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അതാഡയത്
41 തതോ ധനഞ്ജയസ് തത്ര വർതമാനേ മഹാരണേ
ജഗാമ സ രഥേനാജു ഭീമം ദൃഷ്ട്വാ മഹാരഥം
നിഘ്നന്തം സമരേ ശത്രുൻ യോധയാനം ച സായകൈഃ
42 തു തത്ര മഹാത്മാനൗ സമേതൗ വിക്ഷ്യ പാണ്ഡവൗ
നാശശംസൂർ ജയം തത്ര താവകാഃ പുരുഷർഷഭ
43 അഥാർജുനോ രണേ ഭീഷ്മം യോധയൻ വൈ മഹാരഥം
ഭീഷ്മസ്യ നിധനാകാങ്ഷീ പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
44 ആസസാദ രണേ യോധാംസ് താവകാൻ ദശ ഭാരത
യേ സ്മ ഭീമം രണേ രാജൻ യോധയന്തോ വ്യവസ്ഥിതാഃ
ബിഭത്സുസ് താൻ അഥാവിധ്യദ് ഭീമസ്യ പ്രിയകാമ്യയാ
45 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ സുശർമാണം അചോദയത്

അർജ്ജുനസ്യ വധാർഥായ ഭീമസേനസ്യ ചോഭയോഃ
 46 സുശർമ്മൻ ഗച്ഛ ശീഘ്രം ത്വം ബലൗഘൈഃ പരിവാരിതഃ
 ജഹി പാണ്ഡുസുതാവ് ഏതൗ ധനഞ്ജയ വൃകോദരൗ
 47 തച്ഛ്രൗത്യാ ശാസനം തസ്യ ത്രിശർതഃ പ്രസ്ഥലാധിപഃ
 അഭിദ്രുത്യ രണേ ഭീമം അർജ്ജുനം ചൈവ ധന്വിനൗ
 48 രഥൈർ അനേകസാഹസ്രൈഃ പരിവര്യേ സമന്തതഃ
 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം അർജ്ജുനസ്യ പരൈഃ സഹ

അധ്യായം 110

1 [സ്]

അർജ്ജുനസ് തു രണേ ശല്യം യതമാനം മഹാരഥം
 ഛാദയാം ആസ സമരേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 2 സുശർമാണം കൃപം ചൈവ ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അവിധ്യത
 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷം ച സമരേ സൈന്ധവം ച ജയദ്രഥം
 3 ചിത്രസേനം വികർണം ച കൃതവർമാണം ഏവ ച
 ദുർമർഷണം ച രാജേന്ദ്ര ആവന്ത്യൗ ച മഹാരഥൗ
 4 ഏകൈകം ത്രിഭിർ ആനർഛരത് കങ്കബർഹിണ വാജിതൈഃ
 ശരൈർ അതിരഥോ യുദ്ധേ പീഡയൻ വാഹിനീം തവ
 5 ജയദ്രഥോ രണേ പാർഥം ഭിത്ത്യാ ഭാരത സായകൈഃ
 ഭീമം വിവ്യധ തരസാ ചിത്രസേന രഥേ സ്ഥിതഃ
 6 ശല്യസ് ച സമരേ ജിഹ്വം കൃപസ് ച രഥിനാം വരഃ
 വിവ്യധാതേ മഹാബാഹുഃ ബഹുധാ മർമഭേദിഭിഃ
 7 ചിത്രസേനാദയസ് ചൈവ പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
 പഞ്ചഭിഃ പഞ്ചഭിസ് തുർണം സംയുഗേ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
 ആജ്ഞാർ അർജ്ജുനം സംഖ്യേ ഭീമസേനം ച മാരിഷ
 8 തൗ തത്ര രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠൗ കൗന്തേയൗ ഭരതർഷഭൗ
 അപീഡയേതാം സമരേ ത്രിശർതാനാം മഹദ് ബലം
 9 സുശർമാപി രണേ പാർഥം വിദ്ധ്യാ ബഹുഭിർ ആയസൈഃ
 നനാദ ബലവൻ നാദം നാദയൻ വൈ നദസ്തലം
 10 അന്യേ ച രഥിനഃ ശൂരാ ഭീമസേനധനഞ്ജയൗ
 വിവ്യധുർ നിശിതൈർ ബാണൈ അക്ലപ്തൈർ അജിഹ്വൈഃ
 11 തേഷാം തു രഥിനാം മധ്യേ കൗന്തേയൗ രഥിനാം വരൗ
 ക്രീഡമാനൗ രഥോദാരൗ ചിത്രരൂപൗ വ്യരോചതാം
 ആമിഷ്ണപ്സു ഗവാം മധ്യേ സിംഹാവ് ഇവ ബലോത്കടൗ
 12 ഛിത്തയാ ധന്വന്ഷീ വീരാണാം ശരാംശ് ച ബഹുധാ രണേ
 പാതയാം ആസതുർ വീരൗ ശിരാംസി ശതശോ നൃണാം
 13 രഥാശ് ച ബഹവോ ഭഗ്നാ ഹയാശ് ച ശതശോ ഹതാഃ
 ഗജാശ് ച സ ഗജാരോഹാഃ പേതുർ ഉർവ്യാം മഹാമൃധേ
 14 രഥിനഃ സാദിനസ് ചൈവ തത്ര തത്ര നിസൃദിതാഃ
 ദൃശ്യന്തേ ബഹുധാ രാജൻ വേഷ്മാനാഃ സമന്തതഃ
 15 ഹതൈർ ഗജപദാത് ഓഛൈർ വാജിഭിസ് ച നിസൃദിതൈഃ

രഥൈശ് ച ബഹുധാ ഭോഗൈഃ സമാസ്തീര്യത മേദിനി
 16 ഛന്ദൈശ് ച ബഹുധാ ഛിന്നൈർ ധ്വജൈശ് ച വിനിപാതിതൈഃ
 അങ്കുരൈർ അപവിന്ദൈശ് ച പരിസ്തോമൈശ് ച ഭാരത
 17 കേയുരൈർ അംഗദൈർ ഹാദൈ രാങ്കുവൈർ മൃദിതൈസ് തഥാ
 ഉഷ്ണീഷൈർ അപവിന്ദൈശ് ച ചാമരവൃജ്ജനൈർ അപി
 18 തത്ര തത്രാപവിന്ദൈശ് ച ബാഹുഭിശ് ചന്ദനോക്ഷിതൈഃ
 ഊരുഭിശ് ച നരേന്ദ്രാണാം സമാസ്തീര്യത മേദിനി
 19 തത്രാദ്ഭൃതം അപശ്യാമ രണേ പാർഥസ്യ വിക്രമം
 ശരൈഃ സംവാര്യ താൻ വിരാൻ നിജ്ജ്യാന ബലം തവ
 20 പുത്രസ് തു തവ തം ദൃഷ്ട്വാ ഭീമാർജ്ജുനസമാഗമം
 ഗാംഗേയസ്യ രഥാഭ്യാശം ഉപജഗ്മേ മഹാഭയേ
 21 കൃപശ് ച കൃതവർമ്മാ ച സൈന്ധവശ് ച ജയദ്രഥഃ
 വിന്ദാനവിന്ദാവ് ആവന്ത്യാവ് ആജഗ്മുഃ സംയുഗം തദാ
 22 തതോ ഭീമോ മഹേഷ്യാസഃ ഫൽഗുനശ് ച മഹാരഥഃ
 കൗരവാണാം ചമുഃ ഘോരാം ദൃശം ദുദ്രവതു രണേ
 23 തതോ ബർഹിണവാജാനാം അയുതാന്യ് അർബുദാനി ച
 ധനഞ്ജയരഥേ തുർണം പാതയന്തി സു സംയുഗേ
 24 തതസ് താത് ശരജാലേന സംനിവാര്യ മഹാരഥാൻ
 പാർഥഃ സമന്താത് സമരേ പ്രേഷയാം ആസ മൃത്യുവേ
 25 ശല്യസ് തു സമരേ ജിഷ്ണം ക്രീഡന് ഇവ മഹാരഥഃ
 ആജ്ജ്യാനോരസി ക്രുദ്ധോ ഭല്ലൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 26 തസ്യ പാർഥോ ധനശ് ചരിത്യാ ഹസ്താവാപം ച പഞ്ചഭിഃ
 അഥൈനം സായകൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ ദൃശം വിവ്യായ മർമണി
 27 അഥാന്യദ് ധനർ ആദായ സമരേ ഭര സാധനം
 മദ്രേശ്വരോ രണേ ജിഷ്ണം താഡയാം ആസ രോഷിതഃ
 28 ത്രിഭിഃ ശരൈർ മഹാരാജ വാസുദേവം ച പഞ്ചഭിഃ
 ഭീമസേനം ച നവഭിർ ബാഹ്യോർ ഉരസി ചാർപയത്
 29 തതോ ദ്രോണോ മഹാരാജ മാഗധശ് ച മഹാരഥഃ
 ദുര്യോധന സമാദിഷ്ടൗ തം ദേശം ഉപജഗ്മുഃ
 30 യത്ര പാർഥോ മഹാരാജ ഭീമസേനശ് ച പാണ്ഡവഃ
 കൗരവ്യസ്യ മഹാസേനാം ജഹ്ലുതുസ് തൗ മഹാരഥൗ
 31 ജയത്സേനസ് തു സമരേ ഭീമം ഭീമായുധം യുവാ
 വിവ്യായ നിശിതൈർ ബാണൈർ അഷ്ടഭിർ ഭരതർഷഭ

32 തം ഭീമോ ദശഭീർ വിദ്ധ്യാ പുനർ വിവ്യാധ സപ്തഭിഃ
സാരഥിം ചാസ്യ ഭല്ലേന രഥനീധാദ് അപാഹരത്
33 ഉദ്ഭ്രാന്തൈസ് തുരഗൈഃ സോ ിത ദ്രവമാണൈഃ സമന്തതഃ
മാഗധോ ിപഹൃതോ രാജാ സർവസൈന്യസ്യ പശ്യതഃ
34 ദ്രോണസ് തു വിവരം ലബ്ധ്വാ ഭീമസേനം ശിലീമുഖൈഃ
വിവ്യാധ ബാണൈഃ സുശിരൈഃ പഞ്ചഷഷ്ട്യാ തം ആയസൈഃ
35 തം ഭീമഃ സമരശ്ശാലീ ഗുരും പിതൃസമം രണേ
വിവ്യാധ നവഭീർ ഭല്ലൈസ് തഥാ ഷഷ്ട്യാ ച ഭാരത
36 അർജ്ജുനസ് തു സുശർമാണം വിദ്ധ്യാ ബഹുഭീർ ആയസൈഃ
വ്യധമത് തസ്യ തത് സൈന്യം മഹാദ്രാണി യഥാനിലഃ
37 തതോ ഭീഷ്മുൾ ച രാജാ ച സൗബലുൾ ച ബൃഹദ്ബലഃ
അഭ്യദ്രവന്ത സങ്ക്രമ്വാ ഭീമസേനധനഞ്ജയൗ
38 തഥൈവ പാണ്ഡവഃ ശുരാ യുഷ്ടദൃശ്മുൾ ച പാർഷതഃ
അഭ്യദ്രവൻ രണേ ഭീഷ്മം വ്യാദിതാസ്യം ഇവാന്തകം
39 ശിഖണ്ഡീ തു സമാസാദ്യ ഭാരതാനാം പിതാമഹം
അഭ്യദ്രവന്ത സംഹൃഷ്ടോ ഭയം ത്യക്ത്വാ യതവ്രതം
40 യുധിഷ്ഠിര മുഖാഃ പാർഥഃ പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
അയോധയൻ രണേ ഭീഷ്മം സംഹതാ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ
41 തഥൈവ താവകാഃ സർവേ പുരസ്കൃത്യ യതവ്രതം
ശിഖണ്ഡിപ്രമുഖാൻ പാർഥാൻ യോധയന്തി സു സംയുഗേ
42 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം കൗരവാണാം ഭയാവഹം
തത്ര പാണ്ഡുസുതൈഃ സാർധം ഭീഷ്മസ്യ വിജയം പ്രതി
43 താവകാനാം രണേ ഭീഷ്മോ ഗ്ഗൃഹ ആസിദ് വിശാം പതേ
തത്ര ഹി ദൃതം ആയാതം വിജയായേതരായ വാ
44 യുഷ്ടദൃശ്മോ മഹാരാജ സർവസൈന്യാന് അചോദയത്
അഭിദ്രവന്ത ഗാംഗേയം മാ ഭൈഷ്ടേ നരസത്തമാഃ
45 സേനാപതിവചഃ ശൂത്യാ പാണ്ഡവാനാം വരൂഥിനീ
ഭീഷ്മം ഏവാദ്യയാത് തുർണം പ്രാണാംസ് ത്യക്ത്വാ മഹാഹവേ
46 ഭീഷ്മോ ിപി രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ പ്രതിജഗ്രാഹ താം ചമു
ആപതന്തിം മഹാരാജ വേലാം ഇവ മഹോദധിഃ

അധ്യായം 111

1 ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

കഥം ശാന്തനവോ ഭീഷ്മോ ദശമേ ിഹനി സഞ്ജയ
അയ്യധൃത മഹാവിദ്യൈഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹസ്രങ്ങളയൈഃ

2 കരവശ് ച കഥം യുദ്ധേ പാണ്ഡവാൻ പ്രത്യുവാരയൻ
ആചക്ഷ്യ മേ മഹായുദ്ധം ഭീഷ്മസ്യാഹവശോഭിനഃ

3 സഞ്ജയ ഉവാച

കരവഃ പാണ്ഡവൈഃ സാർധം യഥായ്യന്ത ഭാരത
യഥാ ച തദ് അഭൂദ് യുദ്ധം തത് തേ വക്ഷ്യാമി ശൃണവഃ

4 പ്രേഷിതാഃ പരലോകായ പരമാന്യൈഃ കിരീടിനാ
അഹന്ത്യ അഹനി സമ്പ്രാപ്താസ് താവകാനാം രഥവ്രജാഃ

5 യഥാപ്രതിജ്ഞം കൗരവ്യഃ സ ചാപി സമിതിഞ്ജയഃ
പാർഥാനാം അകരോദ് ഭീഷ്മഃ സതതം സമിതിക്ഷയം

6 കരുഭിഃ സഹിതം ഭീഷ്മം യുധ്യമാനം മഹാരഥം
അർജ്ജുനം ച സപാണ്ഡാല്യം ദൃഷ്ട്വാ സംശയിതാ ജനാഃ

7 ദശമേ ിഹനി തസ്മിംസ് തു ഭീഷ്മാർജ്ജുനസമാഗമേ
അവർത്തത മഹാരൗദ്രഃ സതതം സമിതിക്ഷയഃ

8 തസ്മിന്ന് അയ്യതശോ രാജൻ ഭൂയശ് ച സ പരന്തപഃ
ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യോധാഞ് ജഘാന പരമാസ്ത്രവിത്

9 യേഷാം അജ്ഞാതകൽപാനി നാമഗോത്രാണി പാർഥിവ
തേ ഹതാസ് തത്ര ഭീഷ്മേണ ശൂരാഃ സർവേ ിനിവർതിനഃ

10 ദശാഹാനി തതസ് തപ്താ ഭീഷ്മഃ പാണ്ഡവവാഹിനീം
നിരവിദ്യത ധർമാത്മാ ജീവിതേന പരന്തപഃ

11 സ ക്ഷിപ്രം വധം അന്വിച്ചുന്ന് ആത്മനോ ിഭിമുഖം രണേ
ന ഹന്യാം മാനവശ്രേഷ്ഠാൻ സംഗ്രാമേ ിഭിമുഖാൻ ഇതി

12 ചിന്തയിത്യാ മഹാബാഹുഃ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
അഭ്യാശസ്ഥം മഹാരാജ പാണ്ഡവം വാക്യം അബ്രവീത്

13 യുധിഷ്ഠിര മഹാപ്രാജ്ഞ സർവശാസ്ത്രവിശാരദ
ശൃണ മേ വചനം താത ധർമ്യം സ്വർഗ്യം ച ജൽപതഃ

14 നിർവിണ്ണോ ിസ്മി ഭൃശം താത ദേഹേനാനേന ഭാരത
ഘ്ലതശ് ച മേ ഗതഃ കാലഃ സുബഹുൻ പ്രാണിനോ രണേ

15 തസ്മാത് പാർഥം പുരോധായ പാണ്ഡാലാൻ സൃഞ്ജയാംസ് തഥാ
മദ്വധേ ക്രിയതാം യന്തോ മമ ചേദ് ഇച്ഛസി പ്രിയം

16 തസ്യ തൻ മതം ആജ്ഞായ പാണ്ഡവഃ സത്യദർശനഃ
 ഭീഷ്മം പ്രതിയയൗ യത്തഃ സംഗ്രാമേ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ
 17 യുഷ്ടദൃമ്നസ് തതോ രാജൻ പാണ്ഡവശ് ച യുധിഷ്ഠിരഃ
 ശ്രുത്വാ ഭീഷ്മസ്യ താം വാചം ചോദയാം ആസതുർ ബലം
 18 അഭിദ്രവത യുധ്യധം ഭീഷ്മം ജയത സംയുഗേ
 രക്ഷിതാഃ സത്യസന്ധേന ജിഷ്ണുനാ രിപുജിഷ്ണുനാ
 19 അയം ചാപി മഹേഷ്യാസഃ പാർഷ്വതോ വാഹിനീപതിഃ
 ഭീമസേനശ് ച സമരേ പാലയിഷ്യതി വോ ധ്രുവം
 20 ന വൈ ഭീഷ്മാദ് ഭയം കിം ചിത് കർതവ്യം യുധി സൃഞ്ജയഃ
 ധ്രുവം ഭീഷ്മം വിജേഷ്യാമഃ പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
 21 തഥാ തു സമയം കൃത്വാ ദശമേ ിഹനി പാണ്ഡവാഃ
 ബ്രഹ്മലോകപരാ ഭൂത്വാ സഞ്ജയഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതാഃ
 22 ശിഖണ്ഡിനം പുരസ്കൃത്യ പാണ്ഡവം ച ധനഞ്ജയം
 ഭീഷ്മസ്യ പാതനേ യതം പരമം തേ സമാസ്ഥിതാഃ
 23 തതസ് തവ സുതാദിഷ്ട്യാ നാനാജനപദേശ്വാഃ
 ദ്രോണേന സഹപുത്രേണ സഹസേനാ മഹാബലാഃ
 24 ദുഃശാസനശ് ച ബലവാൻ സഹ സർവൈഃ സഹോദരൈഃ
 ഭീഷ്മം സമരമധ്യസ്ഥം പാലയാം ചക്രിരേ തദാ
 25 തതസ് തു താവകാഃ ശൂരാഃ പുരസ്കൃത്യ യതവ്രതം
 ശിഖണ്ഡിപ്രമുഖാൻ പാർഥാൻ യോധയന്തി സ്മ സംയുഗേ
 26 ചേദിഭിശ് ച സപാഞ്ചാലൈഃ സഹിതോ വാനരധ്വജഃ
 യയൗ ശാന്തനവം ഭീഷ്മം പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം
 27 ദ്രോണപുത്രം ശീനേർ നപ്താ യുഷ്ടകേതുസ് തു പൗരവം
 യുധാമന്യുഃ സഹാമാത്യം ദുര്യോധനം അയോധയത്
 28 വിരാടസ് തു സഹാനീകഃ സഹസേനം ജയദ്രഥം
 വൃദ്ധക്ഷത്രസ്യ ദായാദം ആസസാദ പരന്തപഃ
 29 മദ്രരാജം മഹേഷ്യാസം സഹസൈന്യം യുധിഷ്ഠിരഃ
 ഭീമസേനാഭിഗൃഹ്ണശ് ച നാഗാനീകം ഉപാദ്രവത്
 30 അപ്രയുഷ്യം അനാവാര്യം സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരം
 ദ്രോണം പ്രതി യയൗ യത്തഃ പാഞ്ചാല്യഃ സഹ സോമകൈഃ
 31 കർണികാരധ്വജം ചാപി സിംഹകേതുർ അരിന്ദമഃ
 പ്രത്യജ്ജഗാമ സൗഭദ്രം രാജപുത്രോ ബൃഹദ്ബലഃ
 32 ശിഖണ്ഡിനം ച പുത്രാസ് തേ പാണ്ഡവം ച ധനഞ്ജയം

രാജഭിഃ സമരേ സാർധം അഭിപേതുർ ജീഘാംസവഃ
33 തസ്മിന് അതിമഹാഭീമേ സേനയോർ വൈ പരാക്രമേ
സന്ദ്രയാവത്വ് അനീകേഷു മേദിനീ സമകമ്പത
34 താന്യ് അനീകാന്യ് അനീകേഷു സമസജ്ജന്ത ഭാരത
താവകാനാം പരേഷാം ച ദൃഷ്ട്യാ ശാന്തനവം രണേ
35 തതസ് തേഷാം പ്രയതതാം അന്യോന്യം അഭിധാവതാം
പ്രാദുരാസീൻ മഹാഞ് ശബ്ദോ ദിക്ഷു സർവാസു ഭാരത
36 ശംഖദന്ദഭിഘോഷൈശ് ച വാരണാനാം ച ബൃഹിതൈഃ
സിംഹനാദൈശ് ച സൈന്യാനാം ദാരുണഃ സമപദ്യത
37 സാ ച സർവനരേന്ദ്രാണാം ചന്ദ്രാർകസദ്ദശീ പ്രഭാ
വീരാംഗദകിരീടേഷു നിഷ്പ്രഭാ സമപദ്യത
38 രജോമോഘാശ് ച സഞ്ജജ്ഞഃ ശസ്ത്രവിദ്യുദ്ഭിർ ആവൃതാഃ
ധനുഷാം ചൈവ നിർഘോഷോ ദാരുണഃ സമപദ്യത
39 ബാണശംഖപ്രണാദാശ് ച ഭേരീണാം ച മഹാസ്വനാഃ
രഥഗോഷശ് ച സഞ്ജഗ്മുഃ സേനയോർ ഉഭയോർ അപി
40 പ്രാസശക്ത്യഷ്ടിസംഘൈശ് ച ബാണൗഘൈശ് ച സമാകലം
നിഷ്പ്രകാശം ഇവാകാശം സേനയോഃ സമപദ്യത
41 അന്യോന്യം രമിനഃ പേതുർ വാജിനശ് ച മഹാഹവേ
കഞ്ജരാഃ കഞ്ജരാഞ് ജ്വല്ലഃ പദാതിംശ് ച പദാതയഃ
42 തദ് ആസീത് സുമഹദ് യുദ്ധം ക്രൗണാം പാണ്ഡവൈഃ സഹ
ഭീഷ്മഹേതോർ നരവ്യാഘ്ര ശ്യേനയോർ ആമിഷേ യഥാ
43 തയോഃ സമാഗമോ ഘോരോ ബഭ്രുവ യുധി ഭാരത
അന്യോന്യസ്യ വധാർഥായ ജിഗീഷുണാം രണാജിരേ

അധ്യായം 112

1 [സ്]

അഭിമന്യുർ മഹാരാജ തവ പുത്രം അയോധയത്
 മഹത്യാ സേനയാ യുക്തോ ഭീഷ്മഹേതോഃ പരാക്രമി
 2 ദുര്യോധനോ രണേ കാർഷ്ണിം നവഭിർ നവ പർവഭിഃ
 ആജഘാന രണേ ക്രൂദ്ധഃ പുനശ് ചൈനം ത്രിഭിഃ ശരൈഃ
 3 തസ്യ ശക്തിം രണേ കാർഷ്ണിർ മൃത്യോർ ഘോരാം ഇവ സ്വസാം
 പ്രേഷയാം ആസ സുകൃദ്ധോ ദുര്യോധന രഥം പ്രതി
 4 താം ആപതന്തിം സഹസാ ഘോരരൂപാം വിശാം പതേ
 ദ്വിധാ ചിച്ഛേദ തേ പുത്രഃ ക്ഷുരപ്രേണ മഹാരഥഃ
 5 താം ശക്തിം പതിതാം ദൃഷ്ട്വാ കാർഷ്ണിഃ പരമകോപനഃ
 ദുര്യോധനം ത്രിഭിർ ബാണൈർ ബാഹ്യാർ ഉരസി ചാർപയത്
 6 പുനശ് ചൈനം ശരൈർ ഘോരൈർ ആജഘാന സ്തനാന്തരേ
 ദശഭിർ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ദുര്യോധനം അമർഷണം
 7 തദ് യുദ്ധം അഭവദ് ഘോരം ചിത്രരൂപം ച ഭാരത
 ഈക്ഷിത്രപ്രിതിജനനം സർവപാർഥിവപൂജിതം
 8 ഭീഷ്മസ്യ നിയന്മാരിമായ പാർഥസ്യ വിജയായ ച
 യുധയാതേ രണേ വീരൗ സൗഭദ്ര കരുപംഗവൗ
 9 സാത്യകിം രഭസം യുദ്ധേ ദ്രുണിർ ബ്രാഹ്മണപംഗവഃ
 ആജഘാനോരസി ക്രുദ്ധോ നാരാചേന പരന്തപഃ
 10 ശൈനേയോ fപി ഗുരോഃ പുത്രം സർവമർമസ്യ ഭാരത
 അതാഡയദ് അമേയാത്മാ നവഭിഃ കങ്കപത്രിഭിഃ
 11 അശ്വത്ഥാമാ ഇ സമരേ സാത്യകിം നവഭിഃ ശരൈഃ
 ത്രിംശതാ ച പുനശ് ജൂർണം ബാഹ്യാർ ഉരസി ചാർപയത്
 12 സോ fതിവിദ്ധോ മഹേഷ്യാസോ ദ്രോണപുത്രേണ സാത്വതഃ
 ദ്രോണപുത്രം ത്രിഭിർ ബാണൈർ ആജഘാന മഹായശഃ
 13 പൗരവോ ധൃഷ്ടകേതും ച ശരൈർ ആസാദ്യ സംയുഗേ
 ബഹുധാ ദാരയാം ചക്രേ മഹേഷ്യാസം മഹാരഥം
 14 തഥൈവ പൗരവം യുദ്ധേ ധൃഷ്ടകേതൂർ മഹാരഥഃ
 ത്രിംശതാ നിശിന്തൈർ ബാണൈർ വിവ്യാധ സുമഹാബലഃ
 15 പൗരവസ് തു ധനശ് ഛിത്താ ധൃഷ്ടകേതോർ മഹാരഥഃ
 നനാദ ബലവൻ നാദം വിവ്യാധ ദശഭിഃ ശരൈഃ
 16 സോ fന്യത് കാർമുകം ആദായ പൗരവം നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ

ആജ്ഞാന മഹാരാജ ത്രിസപ്തത്യാ ശിലീമുഖൈഃ
 17 തു തു തത്ര മഹേഷ്യാസു മഹാമാത്രൗ മഹാരഥൗ
 മഹതാ ശരവർഷേണ പരസ്സരം അവർഷതാം
 18 അന്യോന്യസ്യ ധനുശ് ഛിത്ത്യാ ഹയാൻ ഹത്യാ ച ഭാരത
 വിരഥാവ് അസിയുദ്ധായ സംഗതൗ തൗ മഹാരഥൗ
 19 ആർഷഭേ ചർമണീ ചിത്രേ ശതചന്ദ്ര പരിഷ്കൃതേ
 താരകാ ശതചിത്രൗ ച നിസ്തീംശൗ സുമഹാപ്രഭൗ
 20 പ്രഗൃഹ്യ വിമലൗ രാജംസ് താവ് അന്യോന്യം അഭിദ്രുതൗ
 വാശിതാ സംഗമേ യത്തൗ സിംഹാവ് ഇവ മഹാവനേ
 21 മണ്ഡലാനി വിചിത്രാണി ഗതപ്രത്യാഗതാനി ച
 ചേരതുർ ദർശയന്തൗ ച പ്രാർഥയന്തൗ പരസ്സരം
 22 പൗരവോ ധൃഷ്ടകേതും തു ശംഖദേശേ മഹാസിനാ
 താഡയാം ആസ സഭൂദ്ധസ് തിഷ്ട തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവിത്
 23 ചേദിരാജോ ഫപി സമരേ പൗരവം പുരുഷർഷഭം
 ആജ്ഞാന ശിതാഗ്രേണ ജത്ര ദേശേ മഹാസിനാ
 24 താവ് അന്യോന്യം മഹാരാജ സമാസാദ്യ മഹാഹവേ
 അന്യോന്യവേഗാഭിഹതൗ നിപേതതുർ അരിന്ദമൗ
 25 തതഃ സ്വരഥം ആരോപ്യ പൗരവം തനയസ് തവ
 ജയത്തേനോ രഥേ രാജന് അപോവാഹ രണാജിരാത്
 26 ധൃഷ്ടകേതും ച സമരേ മാദ്രീപുത്രഃ പരന്തപഃ
 അപോവാഹ രണേ രാജൻ സഹദേവഃ പ്രതാപവാൻ
 27 ചിത്രസേനഃ സുശർമാണം വിദ്ധ്യാ നവഭിർ ആശൃഗൈഃ
 പുനർ വിവ്യായ തം ഷഷ്ട്യാ പുനശ് ച നവഭിഃ ശരൈഃ
 28 സുശർമാ തു രണേ ക്രുദ്ധസ് തവ പുത്രം വിശാം പതേ
 ദശഭിർ ദശഭിശ് ചൈവ വിവ്യായ നിശിന്തൈഃ ശരൈഃ
 29 ചിത്രസേനശ് ച തം രാജംസ് ത്രിംശതാ നതപർവണാം
 ആജ്ഞാന രണേ ക്രുദ്ധഃ സ ച തം പ്രത്യവിയ്യത
 ഭീഷ്മസ്യ സമരേ രാജൻ യശോ മാനം ച വർധയൻ
 30 സൗഭദ്രോ രാജപുത്രം തു ബൃഹദ്ബലം അയോധയത്
 ആർജുനീം കോസലേന്ദ്രസ് തു വിദ്ധ്യാ പഞ്ചഭിർ ആയസൈഃ
 പുനർ വിവ്യായ വിംശത്യാ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 31 ബൃഹദ്ബലം ച സൗഭദ്രോ വിദ്ധ്യാ നവഭിർ ആയസൈഃ
 നാകമ്പയത സംഗ്രാമേ വിവ്യായ ച പുനഃ പുനഃ

32 കൗസല്യസ്യ പുനശ് ചാപി ധനുശ് ചിച്ഛേദ ഹാൽമുണിഃ
ആജുഘാന ശരൈശ് ചൈവ ത്രിംശതാ കങ്കപത്രിഭിഃ
33 സോ ഽനൃത്യത് കാർമുകം ആദായ രാജപുത്രോ ബൃഹദ്ബലഃ
ഹാൽമുണിം സമരേ ക്രുദ്ധോ വിവ്യാധബഹുഭിഃ ശരൈഃ
34 തയോർ യുദ്ധം സമഭവദ് ഭീഷ്മഹേതോഃ പരന്തപ
സംരബ്ധയോർ മഹാരാജ സമരേ ചിത്രയോധിനോഃ
യഥാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ മയ വാസവയോർ അഭൂത്
35 ഭീമസേനോ ഗജാനീകം യോധയൻ ബഹു അശോഭത
യഥാ ശക്രോ വജ്രപാണിർ ദാരയൻ പർവതോത്തമാൻ
36 തേ വധ്യമാനാ ഭീമേന മാതംഗാ ഗിരിസംനിഭാഃ
നിപേതുർ ഉർവ്യാം സഹിതാ നാദയന്തോ വസുന്ധരാം
37 ഗിരിമാത്രാ ഹി തേ നാഗാ ഭിന്നാഞ്ജനചയോപമാഃ
വിരേജുർ വസുധാം പ്രാപ്യ വികീർണാ ഇവ പർവതഃ
38 യുധിഷ്ഠിരോ മഹേഷ്യാസോ മദ്രരാജാനം ആഹവേ
മഹത്യാ സേനയാ ഗുപ്തം പീഡയാം ആസ സംഗതഃ
39 മദ്രേശ്വരശ് ച സമരേ ധർമപുത്രം മഹാരഥം
പീഡയാം ആസ സംരബ്ധോ ഭീഷ്മഹേതോഃ പരാക്രമീ
40 വിരാടം സൈന്ധവോ രാജാ വിദ്ധ്യാ സംനതപർവഭിഃ
നവഭിഃ സായകൈസ് തീക്ഷ്ണൈസ് ത്രിംശതാ പുനർ അർദയത്
41 വിരാടശ് ച മഹാരാജ സൈന്ധവം വാഹിനീമുഖേ
ത്രിംശതാ നിശിതൈർ ബാണൈർ ആജുഘാന സ്തനാന്തരേ
42 ചിത്രകാർമുകനിസ്ത്രിംശൗ ചിത്രവർമായുധ ധ്വജൗ
രേജതുശ് ചിത്രരൂപൗ തൗ സംഗ്രാമേ മത്സ്യസൈന്ധവൗ
43 ദ്രോണഃ പാഞ്ചാല പുത്രേണ സമാഗമ്യ മഹാരണേ
മഹാസമുദയം ചക്രേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
44 തതോ ദ്രോണോ മഹാരാജ പാർഷ്വതസ്യ മഹദ് ധനുഃ
ഛിത്തയാ പഞ്ചാശതേഷുണാം പാർഷ്വതം സമവിധ്യത
45 സോ ഽനൃത്യത് കാർമുകം ആദായ പാർഷ്വതഃ പരവീരഹാ
ദ്രോണസ്യ മിഷതോ യുദ്ധേ പ്രേഷയാം ആസ സായകാൻ
46 താഞ് ശരാഞ് ശരസംഖൈസ് തു സംനിവാര്യ മഹാരഥഃ
ദ്രോണോ ദ്രുപദപുത്രായ പ്രാഹിണോത് പഞ്ച സായകാൻ
47 തസ്യ ക്രുദ്ധോ മഹാരാജ പാർഷ്വതഃ പരവീരഹാ
ദ്രോണായ ചിക്ഷേപ ഗദാം യമദണ്ഡോപമം രണേ

48 താം ആപതന്തിം സഹസാ ഹേമപട്ട വിഭ്രഷിതാം
ശരൈഃ പഞ്ചാശതാ ദ്രോണോ വാരയാം ആസ സംയുഗേ
49 സാ ഹിന്നാ ബഹുയാ രാജൻ ദ്രോണ ചാപച്യുതൈഃ ശരൈഃ
ചൂർണീകൃതാ വിശീര്യന്തി പപാത വസുധാതലേ
50 ഗദാം വിനിഹതാം ദൃഷ്ട്വാ പാർഷതഃ ശത്രുസുദനഃ
ദ്രോണായ ശക്തിം ചിക്ഷേപ സർവപാരശവീം ശൂഭാം
51 താം ദ്രോണോ നവഭിർ ബാണൈശ് ചിച്ഛേദ യുധി ഭാരത
പാർഷതം ച മഹേഷ്യാസം പീഡയാം ആസ സംയുഗേ
52 ഏവം ഏതൻ മഹദ് യുദ്ധം ദ്രോണ പാർഷതയോർ അഭ്രൂത്
ഭീഷ്മം പ്രതി മഹാരാജ ഘോരരൂപാം ഭയാനകം
53 അർജുനഃ പ്രാപ്യ ഗാംഗേയം പീഡയൻ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
അഭ്യുദ്രവത സംയത്തം വനേ മത്തം ഇവ ദ്വിപം
54 പ്രത്യുദ്യയൗ ച തം പാർഥം ഭഗദത്തഃ പ്രതാപവാൻ
ത്രിധാ ഭിന്നേന നാഗേന മദാന്യേന മഹാബലഃ
55 തം ആപതന്തം സഹസാ മഹേന്ദ്ര ഗജസംനിഭം
പരം യതം സമാസ്മായ ബീഭത്സുഃ പ്രത്യപദ്യത
56 തതോ ഗജഗതോ രാജാ ഭഗദത്തഃ പ്രതാപവാൻ
അർജുനം ശരവർഷേണ വാരയാം ആസ സംയുഗേ
57 അർജുനസ് തു രണേ നാഗം ആയാന്തം രജതോപമം
വിമലൈർ ആയസൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ അവിധ്യത മഹാരണേ
58 ശിഖണ്ഡിനം ച കൗന്തേയോ യാഹി യാഹീത്യ് അചോദയത്
ഭീഷ്മം പ്രതി മഹാരാജ ജഹ്യ് ഏനം ഇതി ചാബ്രവീത്
59 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷസ് തതോ ഹിത്യാ പാണ്ഡവം പാണ്ഡുപൂർവജ
പ്രയയൗ ത്വരിതോ രാജൻ ദ്രുപദസ്യ രഥം പ്രതി
60 തതോ ിർജുനോ മഹാരാജ ഭീഷ്മം അഭ്യുദ്രവദ് ദ്രുതം
ശിഖണ്ഡിനം പുരസ്കൃത്യ തതോ യുദ്ധം അവർത്തത
61 തതസ് തേ താവകാഃ ശൂരാഃ പാണ്ഡവം രഭസം രണേ
സർവേ ിദ്യയാവൻ ക്രോശന്തസ് തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
62 നാനാവിധാന്യ് അനീകാനി പുത്രാണാം തേ ജനാധിപ
അർജുനോ വ്യധമത് കാലേ ദിവീവാദ്രാണി മാരുതഃ
63 ശിഖണ്ഡീ തു സമാസാദ്യ ഭരതാനാം പിതാമഹം
ഇഷ്ടിസ് തൂർണം അവ്യഗ്രോ ബഹുഭിഃ സ സമാചിനോത്
64 സോമകാംഗ് ച രണേ ഭീഷ്മോ ജഘേല്ല പാർഥ പദാനുഗാൻ

ന്യവാരയത സൈന്യം ച പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥഃ
 65 രഥാഗ്നഗാരുൾ ചാപാർചിർ അസിശക്തിഗദേന്ധനഃ
 ശരസംഘ മഹാജാലഃ ക്ഷത്രിയാൻ സമരേ ദ്വഭക്തഃ
 66 യഥാ ഹി സുമഹാൻ അഗ്നിഃ കക്ഷേ ചരതി സാനിലഃ
 തഥാ ജജാല ഭീഷ്മോ ദ്വപി ദിവ്യാന്യ് അസ്താന്യ് ഉദീരയൻ
 67 സുവർണപുംഖൈർ ഇഷ്ടഭിഃ ശിതൈഃ സംനതപർവഭിഃ
 നാദയൻ സ ദിശോ ഭീഷ്മഃ പ്രദിശശ് ച മഹായശാഃ
 68 പാതയൻ രഥിനോ രാജൻ ഗജാംശ് ച സഹ സാദിഭിഃ
 മുണ്ഡതാലവനാനീവ ചകാര സ രഥവ്രജാൻ
 69 നിർമനഷ്ട്യാൻ രഥാൻ രാജൻ ഗജാൻ അശ്വാംശ് ച സംയുഗേ
 ചകാര സ തദാ ഭീഷ്മഃ സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ
 70 തസ്യ ജ്യോതലനിർലോഷം വിസ്മർജിതം ഇവാശനേഃ
 നിശമ്യ സർവതോ രാജൻ സമകമ്പന്ത സൈനികാഃ
 71 അമോഘാ ഹ്യ് അപതൻ ബാണാഃ പിതൃസ് തേ മനജേശ്വര
 നാസജ്ജന്ത ശരീരേഷു ഭീഷ്മചാപച്യുതാഃ ശരാഃ
 72 നിർമനഷ്ട്യാൻ രഥാൻ രാജൻ സ്യുക്താഞ് ജവനൈർ ഹയൈഃ
 വാതായമാനാൻ പശ്യഥ ഹ്രിയമാണാൻ വിശാം പതേ
 73 ചേദികാശികരൂഷാണാം സഹസ്രാണി ചതുർഭുഗ
 മഹാരഥാഃ സമാഖ്യാതാഃ കല്പ പുത്രാസ് തനത്യജഃ
 74 അപരാവർതിനഃ ശൂരാഃ സുവർണവിക്രതധ്വജാഃ
 സംഗ്രാമേ ഭീഷ്മം ആസാദ്യ സ വാജീരഥകഞ്ജരാഃ
 ജഗ്മുസ് തേ പരലോകായ വ്യാദിതാസ്യം ഇവാന്തകം
 75 ന തത്രാസീൻ മഹാരാജ സോമകാനാം മഹാരഥഃ
 യഃ സമ്പ്രാപ്യ രണേ ഭീഷ്മം ജീവിതേ സ്ത മനോ ദഭയ
 76 താംശ് ച സർവാൻ രണേ യോധാൻ പ്രേതരാജപുരം പ്രതി
 നീതാൻ അമന്യന്ത ജനാ ദൃഷ്ട്വാ ഭീഷ്മസ്യ വിക്രമം
 77 ന കശ് ചിദ് ഏനം സമരേ പ്രത്യുദ്യാതി മഹാരഥഃ
 ഋതേ പാണ്ഡുസുതം വീരം ശ്വേതാശ്വം കൃഷ്ണസാരഥിം
 ശിഖണ്ഡിനം ച സമരേ പാണ്ഡാല്യം അമിതൗജസം
 78 ശിഖണ്ഡീ തു രണേ ഭീഷ്മം ആസാദ്യ ഭരതർഷഭ
 ദശഭിർ ദശഭിർ ബാണൈർ ആജ്ഘാലന മഹാഹവേ
 79 ശിഖണ്ഡിനം തു ഗാംഗേയഃ ക്രോധദീപ്തേന ചക്ഷുഷാ
 അവൈക്ഷത കടാക്ഷേണ നിർദഹന് ഇവ ഭാരത

80 സ്ത്രീത്വം തത് സംസ്കരൻ രാജൻ സർവലോകസ്യ പശ്യതഃ
ന ജ്വലാന രണേ ഭീഷ്മഃ സ ച തം നാവബുദ്ധവാൻ
81 അർജ്ജുനസ്തു മഹാരാജ ശിഖണ്ഡിനം അഭാഷത
അഭിത്വരസ്വ ത്വരിതോ ജഹി ചൈനം പിതാമഹം
82 കിം തേ വിവക്ഷയാ വീര ജഹി ഭീഷ്മം മഹാരഥം
ന ഹ്യ അന്യം അനപശ്യാമി കം ചിദ് യൗധിഷ്ഠിരേ ബലേ
83 യഃ ശക്തഃ സമരേ ഭീഷ്മം യോധയേത പിതാമഹം
ഋതേ ത്യാം പുരുഷവ്യാഘ്രേ സത്യം ഏതദ് ബ്രവീമി തേ
84 ഏവം ഉക്തസ്തു പാർഥേന ശിഖണ്ഡീ ഭരതർഷഭ
ശനൈർ നാനാവിധൈസ്തുർജ്ജനം പിതാമഹം ഉപാദ്രവത്
85 അചിന്തയിത്യാ താൻ ബാണാൻ പിതാ ദേവവ്രതസ്ത്വ
അർജ്ജുനം സമരേ ക്രുദ്ധം വാരയാം ആസ സായകൈഃ
86 തഥൈവ ച ചമും സർവാം പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥഃ
അപ്രേഷീത് സമരേ തീക്ഷ്ണൈഃ പരലോകായ മാരിഷ
87 തഥൈവ പാണ്ഡവാ രാജൻ സൈന്യേന മഹതാ വൃതാഃ
ഭീഷ്മം പ്രച്ഛാദയാം ആസുർ മോലാ ഇവ ദിവാകരം
88 സ സമന്താത് പരിവൃതോ ഭാരതോ ഭരതർഷഭ
നിർദദാഹ രണേ ശൂരാൻ വനം വഹ്നിർ ഇവ ജ്വലൻ
89 തതാദ്ഭൂതം അപശ്യാമ തവ പുത്രസ്യ പൗരുഷം
അയോധയത യത് പാർഥം ജുഗോപ ച യതവ്രതം
90 കർമ്മണാ തേന സമരേ തവ പുത്രസ്യ ധന്വിനഃ
ദുഃശാസനസ്യ തതുഷ്ടഃ സർവേ ലോകാ മഹാത്മനഃ
91 യദ് ഏകഃ സമരേ പാർഥാൻ സാനഗാൻ സമയോധയത്
ന ചൈനം പാണ്ഡവാ യുദ്ധേ വായരാം ആസുർ ഉൽബണം
92 ദുഃശാസനേന സമരേ രഥിനോ വിരഥീ കൃതാഃ
സാദിനസ് ച മഹാരാജ ദന്തിനസ് ച മഹാബലാഃ
93 വിനിർഭിന്നാഃ ശരൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ നിപേതൂർ ധരണീതലേ
ശരാതുരാസ് തഥൈവാന്യേ ദന്തിനോ വിദൃതാ ദിശഃ
94 യഥാഗ്നിർ ഇന്ധനം പ്രാപ്യ ജ്വലേദ് ദീപ്താർചിർ ഉൽബണഃ
തഥാ ജ്ജ്വാല പുത്രസ് തേ പാണ്ഡവാൻ വൈ വിനിർദഹൻ
95 തം ഭാരത മഹാമാത്രം പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥഃ
ജേതും നോത്സഹതേ കശ് ചിൻ നാപ്യ് ഉദ്യാതും കഥം ചന
ഋതേ മഹേന്ദ്ര തനയം ശ്വേതാശ്വം കൃഷ്ണസാരഥിം

96 സ ഹി തം സമരേ രാജൻ വിജിത്യ വിജയോ fർജ്ജനഃ
 ഭീഷ്മം ഏവാഭിദ്രുവ സർവസൈന്യസ്യ പശ്യതഃ
 97 വിജിതസ് തവ പുത്രോ fപി ഭീഷ്മ ബാഹുവ്യപാശ്രയഃ
 പുനഃ പുനഃ സമാശ്വസ്യ പ്രായുധ്യത രണോത്കടഃ
 അർജ്ജുനം ച രണേ രാജൻ യോധയൻ സ വ്യരാജത
 98 ശിഖണ്ഡീ തു രണേ രാജൻ വിവ്യായൈവ പിതാമഹം
 ശരൈർ അശനിസംസ്ഫർശൈസ് തഥാ സർവവിഷോപമൈഃ
 99 ന ച തേ fസ്യ രജം ചക്രഃ പിതൃസ് തവ ജനേശ്വര
 സ്മയമാനശ് ച ഗാംഗേയസ് താൻ ബാണാഞ്ച് ജഗ്രഹേ തദാ
 100 ഉഷ്ണാർഥോ ഹി നരോ യദ്യജ് ജലധാരാഃ പതീച്ഛതി
 തഥാ ജഗ്രാഹ ഗാംഗേയഃ ശരധാരാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
 101 തം ക്ഷത്രിയാ മഹാരാജ ദദൃശൂർ ഘോരം ആഹവേ
 ഭീഷ്മം ദഹന്തം സൈന്യാനി പാണ്ഡവാനാം മഹാത്മനാം
 102 തതോ fബ്രവീത് തവ സുതഃ സർവസൈന്യാനി മാരിഷ
 അഭിദ്രവത സംഗ്രാമേ ഫൽഗുനം സർവതോ രമൈഃ
 103 ഭീഷ്മോ വഃ സമരേ സർവാൻ പലയിഷ്യതി ധർമ്മവീത്
 തേ ഭയം സുമഹത് ത്വക്ത്വാ പാണ്ഡവാൻ പ്രതിയുധ്യത
 104 ഏഷ താലേന ദീപ്തേന ഭീഷ്മസ് തിഷ്ഠതി പാലയൻ
 സർവേഷാം ധർതരാഷ്ട്രാണാം രണേ ശർമ ച വർമ ച
 105 ത്രിദശാപി സമുദ്യക്താ നാലം ഭീഷ്മം സമാസിതം
 കിം ഉ പാർഥാ മഹാത്മാനം മർത്യഭൂതാസ് തഥാബലാഃ
 തസ്മാദ് ദ്രവത ഹേ യോധാഃ ഫൽഗുനം പ്രാപ്യ സംയുഗേ
 106 അഹം അദ്യ രണേ യത്തോ യോധയിഷ്യാമി ഫൽഗുനം
 സഹിതഃ സർവതോ യത്തൈർ ഭവദ്ഭിർ വസുധാധിപാഃ
 107 തച് ഹൂത്വാ തു വചോ രാജംസ് തവ പുത്രസ്യ ധന്വിനഃ
 അർജ്ജുനം പ്രതി സംയത്താ ബലവന്തി മഹാരഥാഃ
 108 തേ വിദേഹാഃ കലിംഗാശ് ച ദാശേരക ഗണൈഃ സഹ
 അഭിപേതുർ നിഷാദാശ് ച സൗവീരാശ് ച മഹാരണേ
 109 ബാഹ്ലികാ ദരദാശ് ചൈവ പ്രാച്യോദ്ദീച്യാശ് ച മാലവാഃ
 അഭീഷാഹാഃ ശൂരസേനാഃ ശിഖയോ fഥ വസാതയഃ
 110 ശാലവാശ്രയാസ് ത്രിശർതാശ് ച അംബഷ്ടാഃ കേകയൈഃ സഹ
 അഭിപേതു രണേ പാർഥം പതംഗാ ഇവ പാവകം
 111 സ താൻ സർവാൻ സഹാനീകാൻ മഹാരാജ മഹാരഥാൻ

ദിവ്യാന്യ് അസ്താനി സഞ്ചിന്ത്യ പ്രസന്ധായ ധനഞ്ജയഃ
 112 സ തൈർ അസ്തൈർ മഹാവേശൈർ ദദാഹാശ്രു മഹാബലഃ
 ശരപ്രതാപൈർ ബീഭത്സുഃ പതംഗാൻ ഇവ പാവകഃ
 113 തസ്യ ബാണസഹസ്രാണി സൃജതോ ദ്രുധന്യനിനഃ
 ദീപ്യമാനം ഇവാകാശേ ഗാബധീവം സമദൃശ്യത
 114 തേ ശരാർതാ മഹാരാജ വിപ്രകീർണരഥധ്വജാഃ
 നാബ്യവർത്തത രാജാനഃ സഹിതാ വാനരധ്വജം
 115 സ ധ്വജാ രഥിനഃ പേതുർ ഹയാരോഹാ ഹയൈഃ സഹ
 ഗജാഃ സഹ ഗജാരോഹൈഃ കിരീടിശരതാഡിതാഃ
 116 തതോ ിർജ്ജുന ഭുജോത്സ്യശ്ചൈർ ആവൃതാസീദ് വസുന്ധരാ
 വിദ്രവദ്ഭീശ് ച ബഹുധാ ബലൈ രാജന്താം സമന്തതഃ
 117 അഥ പാർഥോ മഹാബാഹുർ ദ്രാവയിത്യാ വരൂഥിനീം
 ദുഃശാസനായ സമരേ പ്രേഷയാം ആസ സായകാൻ
 118 തേ തു ഭിന്ത്യാ തവ സുതം ദുഃഷ്ഠാസനം അയോമുഖാഃ
 ധരണീം വിവിശ്രുഃ സർവേ വൽമീകം ഇവ പന്നഗാഃ
 ഹയാംശ് ചാസ്യ തതോ ജപ്ലേ സാരഥിം ചന്യപാതയത്
 119 വിവിംശതിം ച വിംശത്യാ വിരഥം കൃതവാൻ പ്രഭോ
 ആജ്ഘാന ദ്രുശം ചൈവ പഞ്ചഭിർ നതപർവഭിഃ
 120 കൃപം ശല്യം വികർണം ച വിദ്ധ്യാ ബഹുഭിർ ആയസൈഃ
 ചകാര വിരഥാംശ് ചൈവ കൗന്തേയഃ ശ്വേതവാഹനഃ
 121 ഏവം തേ വിരഥാഃ പഞ്ച കൃപഃ ശല്യശ് ച മാരിഷ
 ദുഃശാസനോ വികർണശ് ച തഥൈവ ച വിവിംശതിഃ
 സമ്പ്രാദ്രവത സമരേ നിർജിതാഃ സവ്യസാചിനാ
 122 പൂർവാഹ്ണേ തു തഥാ രാജൻ പരാജിത്യ മഹാരഥാൻ
 പ്രജജ്വാല രണേ പാർഥോ വിധൂമ ഇവ പാവകഃ
 123 തഥൈവ ശരവർഷേണ ഭാസ്കരോ രശ്മിവാൻ ഇവ
 അന്യാൻ അപി മഹാരാജ പാതയാം ആസ പാർഥിവാൻ
 124 പരാങ്മുഖീ കൃത്യതദാ ശരവർഷൈർ മഹാരഥാൻ
 പ്രാവർത്തയത സംഗ്രാമേ ശോണിതോദാം മഹാനദീം
 മധ്യേന കരുസൈന്യാനാം പാണ്ഡവാനാം ച ഭാരത
 125 ഗജാശ് ച രഥസംഘാശ് ച ബഹുധാ രഥിഭിർ ഹതാഃ
 രഥാശ് ച നിഹതാ നാഗൈർ നാഗാ ഹയപദാതിഭിഃ
 126 അന്തരാ ഛിദ്യമാനാനി ശരീരാണി ശിരാംസി ച

നിപേതൂർ ദിക്ഷു സർവാസു ഗജാശ്വരമയോധിനാം
 127 ഛന്നം ആയോധനം രേജേ കണ്ഡലാംഗദ ധാരിഭിഃ
 പതിന്തൈഃ പാത്യമാനൈശ് ച രാജപുത്രൈര മഹാരഥൈഃ
 128 രഥനേമി നിക്രിത്താശ് ച ഗജൈശ് ചൈവാവപോഥിതഃ
 പാദാതാശ് ചാപ്യ് അദൃശ്യന്ത സാശ്വാഃ സഹയസാദിനഃ
 129 ഗജാശ്വരമസംഘാശ് ച പരിപേതുഃ സമന്തതഃ
 വിശീർണാശ് ച രഥാ ഭ്രമൗ ഭഗചക്രയുഗധ്വജാഃ
 130 തദ് ഗജാശ്വരമൗഘാനാം ത്വിരേണ സമൃക്ഷിതം
 ഛന്നം ആയോധനം രേജേ രക്താഭ്രം ഇവ ശാരദം
 131 ശ്യാനഃ കാകാശ് ച ഗൃധ്രാശ് ച വൃകാ ഗോമായുഭിഃ സഹ
 പ്രണേദൂർ ഭക്ഷ്യം ആസാദ്യ വിക്രിതാശ് ച മൃഗദ്വിജാഃ
 132 വവൂർ ബഹുവിധാശ് ചൈവ ദിക്ഷു സർവാസു മാരുതാഃ
 ദൃശ്യമാനേഷു രക്ഷസു ഭൂതേഷു വിനദന്തു ച
 133 കാഞ്ചനാനി ച ദാമാനി പതാകാശ് ച മഹാധനാഃ
 ധൃമായമാനാ ദൃശ്യന്തേ സഹസാ മാരുതേരിതാഃ
 134 ശ്വേതച്ഛരത്രസഹസ്രാണി സ ധ്വജാശ് ച മഹാരഥാഃ
 വിനികീർണാഃ സ്മൃ ദൃശ്യന്തേ ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 സ പതാകാശ് ച മാതംഗാ ദിശോ ജന്മുഃ ശരാതുരഃ
 135 ക്ഷത്രിയാശ് ച മനുഷ്യേഭ്യഃ ഗദാ ശക്തിധനർധരഃ
 സമന്തതോ വ്യുദൃശ്യന്ത പതിതാ ധരണീതലേ
 136 തതോ ഭീഷ്മോ മഹാരാജ ദിവ്യം അസ്ത്രം ഉദീരയൻ
 അഭ്യധാവത കൗന്തേയം മിഷ്ണതാം സർവധന്വിനാം
 137 തം ശിഖണ്ഡീ രണേ യത്തം അഭ്യധാവത ദംശിതഃ
 സഞ്ജഹാര തതോ ഭീഷ്മസ് തദ് അസ്ത്രം പാവകോപമം
 138 ഏതസ്മിന് ഏവ കാലേ തു കൗന്തേയഃ ശ്വേതവാഹനഃ
 നിജഘ്നേ താവകം സൈന്യം മോഹയിത്വാ പിതാമഹം

അധ്യായം 113

1 [സ്]

ഏവം വ്യൂഢേഷ് അനീകേഷു ഭൂയിഷും അനുവർതിഷു
 ബ്രഹ്മലോകപരാഃ സർവേ സമപദ്യന്ത ഭാരത
 2 ന ഹ്യ അനീകം അനീകേന സമസജ്ജത സങ്കലേ
 ന റഥാ റമിഭിഃ സാർധം ന പദാതാഃ പദാതിഭിഃ
 3 അശ്വാ നാശൈർ അയ്യുധന്ത ന ഗജാ ഗജയോധിഭിഃ
 മഹാൻ വ്യതികരോ രൗദ്രഃ സേനയോഃ സമപദ്യത
 4 നരനാഗരഥേഷ് ഏവം വ്യവകീർണേഷു സർവശഃ
 ക്ഷയേ തസ്മിൻ മഹാരൗദ്രേ നിർവിശേഷം അജായത
 5 തതഃ ശല്യഃ കൃപശ് ചൈവ ചിത്രസേനശ് ച ഭാരത
 ദുഃശാസനോ വികർണശ് ച റഥാൻ ആസ്ഥായ സ ത്വരാഃ
 പാണ്ഡവാനാം രണേ ശൂരാ ധ്വജിനീം സമകമ്പയൻ
 6 സാ വധ്യമാനാ സമരേ പാണ്ഡുസേനാ മഹാത്മഭിഃ
 ത്രാതാരം നാഡ്യഗച്ഛദ് വൈ മജ്ജമാനേവ നൈർ ജലേ
 7 യഥാ ഹി ശൈശിരഃ കാലോ ഗവാം മർമാണി കൃത്തതി
 തഥാ പാണ്ഡുസുതാനാം വൈ ഭീഷ്മോ മർമാണ്യ് അക്രന്തത
 8 അതീവ തവ സൈന്യസ്യ പാർഥേന ച മഹാത്മനാ
 നഗമോഽപ്രതീകാശാഃ പതിതാ ബഹുധാ ഗജാഃ
 9 മൃദ്യമാനാശ് ച ദ്രശ്യന്തേ പാർഥേന നരയുഥപാഃ
 ഇഷ്ടഭീസ് താഡ്യമാനാശ് ച നാരാചൈശ് ച സഹസ്രശഃ
 10 പേതുർ ആർതസ്വരം കൃത്വാ തത്ര തത്ര മഹാഗജാഃ
 ആബദ്ധാഭരണൈഃ കാശൈർ നിഹതാനാം മഹാത്മനാം
 11 ഛന്നം ആയോധനം രേജേ ശിരോഭീശ് ച സകണ്ഡലൈഃ
 തസ്മിന് അതിമഹാഭീമേ രാജൻ വീരവരക്ഷയേ
 ഭീഷ്മേ ച യുധി വിക്രാന്തേ പാണ്ഡവേ ച ധനഞ്ജയേ
 12 തേ പരാക്രാന്തം ആലോക്യ രാജൻ യുധി പിതാമഹം
 ന ന്യവർത്തത കൗരവ്യാ ബ്രഹ്മലോകപുരസ്കൃതാഃ
 13 ഇച്ഛന്തോ നിധനം യുദ്ധേ സ്വർഗം കൃത്വാ പരായണം
 പാണ്ഡവാൻ അഭ്യവർത്തത തസ്മിൻ വീരവരക്ഷയേ
 14 പാണ്ഡവാപി മഹാരാജ സ്മരന്തോ വിവിധാൻ ബഹുദൻ
 ക്ലേശാൻ കൃതാൻ സപുത്രേണ ത്വയാ പൂർവം നരാധിപ
 15 ഭയം ത്യക്ത്വാ രണേ ശൂരാ ബ്രഹ്മലോകപുരസ്കൃതാഃ

താവകാംസ് തവ പുത്രാംശ് ച യോധയന്തി സ്മ ഹൃഷ്ടവത്
 16 സേനാപതിസ് തു സമരേ പ്രാഹ സേനാം മഹാരഥഃ
 അഭിദ്രവത ഗാംഗേയം സോമകാഃ സൃഞ്ജയൈഃ സഹ
 17 സേനാപതിവചഃ ശ്രുത്വാ സോമകാഃ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ
 അഭ്യദ്രവന്ത ഗാംഗേയം ശസ്ത്രവൃഷ്ട്യാ സമന്തതഃ
 18 വധ്യമാനസ് തതോ രാജൻ പിതാ ശാന്തനവസ് തവ
 അമർഷവശം ആപനോ യോധയാം ആസ സൃഞ്ജയാൻ
 19 തസ്യ കീർത്തിമതസ് താത പുരാ രാണേമ ധീമതാ
 സമ്പ്രദത്താസ്ത്ര ശിക്ഷാ വൈ പരാനീക വിനാശിനീ
 20 സ താം ശിക്ഷാം അധിഷ്ഠായ കൃത്വാ പരബലക്ഷയം
 അഹന്ത്യ് അഹനി പാർഥാനാം വൃദ്ധഃ കരുപിതാമഹഃ
 ഭീഷ്മോ ദശസഹസ്രാണി ജഘ്യാന പരവീരഹാ
 21 തസ്മിൻ തു ദിവസേ പ്രാപ്തേ ദശമേ ഭരതർഷഭേ
 ഭീഷ്മുണ്ണൈകേന മത്സ്യേഷു പാണ്ഡാലേഷു ച സംയുഗേ
 ഗജാശ്വം അമിതം ഹത്വാ ഹതാഃ സപ്ത മഹാരഥാഃ
 22 ഹത്വാ പഞ്ച സഹസ്രാണി രഥിനാം പ്രപിതാമഹഃ
 നരാണാം ച മഹായുദ്ധേ സഹസ്രാണി ചതുർദശ
 23 തഥാ ദന്തി സഹസ്രം ച ഹയാനാം അയുതം പുനഃ
 ശിക്ഷാ ബലേന നിഹതം പിത്രാ തവ വിശാം പതേ
 24 തതഃ സർവമഹീപാനാം ക്ഷോഭയിത്വാ വരൂഥിനീം
 വിരാടസ്യ പ്രിയോ ഭ്രാതാ ശതാനീകോ നിപാതിതഃ
 25 ശതാനീകം ച സമരേ ഹത്വാ ഭീഷ്മഃ പ്രതാപവാൻ
 സഹസ്രാണി മഹാരാജ രാജ്ഞാം ഭദ്രൈർ നൃപാതയത്
 26 യേ ച കേ ചന പാർഥാനാം അഭിയാതാ ധനഞ്ജയം
 രാജാനോ ഭീഷ്മം ആസാദ്യ ഗതാസ് തേ യമസാദനം
 27 ഏവം ദശ ദിശോ ഭീഷ്മഃ ശരജാലൈഃ സമന്തതഃ
 അതീത്യ സേനാം പാർഥാനാം അവതസ്ഥേ ചമുദ്ധവേ
 28 സ കൃതാ സുമഹത് കർമ്മ തസ്മിൻ വൈ ദശമേ ഹഹനി
 സേനയോർ അന്തരേ തിഷ്ഠൻ പ്രഗൃഹീതശരാസനഃ
 29 ന ചൈനം പാഥിവാ രാജഞ് ശേകഃ കേ ചിൻ നിരീക്ഷിതും
 മധ്യം പ്രാപ്തം യഥാ ശ്രീഷ്മേ തപന്തം ഭാസ്കരം ദിവീ
 30 യഥാ ദൈത്യ ചമും ശക്രസ് താപയാം ആസ സംയുഗേ
 തഥാ ഭീഷ്മഃ പാണ്ഡവേയാംസ് താപയാം ആസ ഭാരത

31 തഥാ ച തം പരാക്രാന്തം ആലോക്യ മധുസൂദനഃ
ഉവാച ദേവകീപുത്രഃ പ്രിയമാണോ ധനഞ്ജയം
32 ഏഷ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മഃ സേനയോർ അന്തരേ സ്ഥിതഃ
നാനിഹത്യ ബലാദ് ഏനം വിജയസ് തേ ഭവിഷ്യതി
33 യത്തഃ സംസ്തംഭയസ്സൈവനം യത്രൈഷാ ഭിദ്യതേ ചമുഃ
ന ഹി ഭീഷ്മ ശരാൻ അന്യഃ സോഽപ്യം ഉത്സഹതേ വിഭോ
34 തതസ് തസ്മിൻ ക്ഷണേ രാജംഗ് ചോദിതോ വാനരധവജഃ
സ ധവജം സ രഥം സാശ്വം ഭീഷ്മം അന്തർദയേ ശരൈഃ
35 സ ചാപി കുരുമുഖ്യാനാം ജ്വഷഭഃ പാണ്ഡവേരിതാൻ
ശരവ്രാതൈഃ ശരവ്രാതാൻ ബഹുധാ വിദുധാവ താൻ
36 തേന പാണ്ഡാലരാജംഗ് ച ധൃഷ്ടകേതുഗ് ച വിര്യവാൻ
പാണ്ഡവോ ഭീമസേനഗ് ച ധൃഷ്ടദൃശ്നഗ് ച പാർഷതഃ
37 യമൗ ച ചേകിതാനഗ് ച കേകയാഃ പഞ്ച ചൈവ ഹ
സാത്യകിഗ് ച മഹാരാജ സൗഭദ്രോ ഽഥ ഘടോത്കചഃ
38 ദ്രൗപദേയാഃ ശിഖണ്ഡീ ച കുന്തിഭോജഗ് ച വിര്യവാൻ
സുശർമാ ച വിരാടഗ് ച പാണ്ഡവേയാ മഹാബലാഃ
39 ഏത ചാന്യേ ച ബഹവഃ പീഡിതാ ഭീഷ്മസായകൈഃ
സമുച്യതാഃ ഹൽഗുണേന നിമഗ്നാഃ ശോകസാഗരേ
40 തതഃ ശിഖണ്ഡീ വേഗേന പ്രഗൃഹ്യ പരമായുധം
ഭീഷ്മം ഏവാഭിദുദ്രാവ രക്ഷ്യമാണഃ കിരീടിനാ
41 തതോ ഽസ്യാനുചരാൻ ഹത്വ സർവാൻ രണവിഭാഗവിത്
ഭീഷ്മം ഏവാഭിദുദ്രാവ ബിഭത്സുർ അപരാജിതഃ
42 സാത്യകിഗ് ചേകിതാനഗ് ച ധൃഷ്ടദൃശ്നഗ് ച പാർഷതഃ
വിരാടോ ദ്രുപദഗ് ചൈവ മാദ്രീപുത്രൗ ച പാണ്ഡവൗ
ദുദ്രവുർ ഭീഷ്മം ഏവാജൗ രക്ഷിതാ ദ്രവ്യധന്വനാ
43 അഭീമന്യഗ് ച സമരേ ദ്രൗപദ്യാഃ പഞ്ച ചാത്മജാഃ
ദുദ്രവുഃ സമരേ ഭീഷ്മം സമുദ്യതമഹായുധാഃ
44 തേ സർവേ ദ്രവ്യധന്വനഃ സംയുഗേഷ്ഠ് അപലായിനഃ
ബഹുധാ ഭീഷ്മം ആനർഛൻ മാർഗ്ഗണൈഃ കൃതമാർഗ്ഗണാഃ
45 വിധൂയ താൻ ബാണഗണാൻ യേ മുക്താഃ പാർഥിവോത്തമൈഃ
പാണ്ഡവാനാം അദിനാത്മാ വ്യഗാഹത വരൂഥിനീം
കൃത്വാ ശരവിഘാതം ച ക്രീഡന് ഇവ പിതാമഹഃ
46 നാഭിസന്ധത്ത പാണ്ഡാല്യം സ്മയമാനോ മുഹൂർ മുഹൂഃ

സ്ത്രീത്വം തന്യാനസംസൃത്യ ഭീഷ്മോ ബാണാഞ്ച് ശിഖണ്ഡിനഃ
 ജഘാന ദ്രുപദാനീകേ രഥാൻ സപ്ത മഹാരഥഃ
 47 തതഃ കില കിലാ ശബ്ദഃ ക്ഷണേന സമപദ്യത
 മത്സ്യപാഞ്ചാല ചേദീനാം തം ഏകം അഭിധാവതാം
 48 തേ വരാശ്വരഥവ്രാതൈർ വാരണൈഃ സ പദാതിഭിഃ
 തം ഏകം ഛാദയാം ആസുർ മോഘാ ഇവ ദിവാകരം
 ഭീഷ്മം ഭാഗിരഥീ പുത്രം പ്രതപന്തം രണേ രിപുൻ
 49 തതസ് തന്യ ച തേഷാം ച യുദ്ധേ ദേവാസുരോപമേ
 കിരീടി ഭീഷ്മം ആനർഛത പുരസ്കൃത്യ ശിഖണ്ഡിനം

16 ഉത്തമാസ്ത്രാണി ദിവ്യാനി ദർശയന്തോ മഹാരഥാഃ
 അഭിപേതുർ ഭൃശം ക്രുദ്ധാശ് ഛാദയന്ത സു പാണ്ഡവാനർ
 17 തേഷാം ആപതതാം ശബ്ദഃ ശൂശ്രൂവേ ഫൽഗുനം പ്രതി
 ഉദ്യുത്താനാം യഥാ ശബ്ദഃ സമുദ്രാണാം യുഗക്ഷയേ
 18 ഹതാനയത ഗൃഹ്ണീത യുധ്യാപി ച കൃന്തത
 ഇത്യ് ആസീത് തുമുലഃ ശബ്ദഃ ഫൽഗുനസ്യ രഥം പ്രതി
 19 തം ശബ്ദം തുമുലം ശ്രുത്വാ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
 അഭ്യധാവൻ പരീപ്ലന്തഃ ഫൽഗുനം ഭരതർഷഭ
 20 സാത്യകിർ ഭീമസേനശ് ച ധൃഷ്ടദ്യുമ്നശ് ച പാർഷ്വതഃ
 വിരാടദ്രുപദൗ ചോഭൗ രാക്ഷസശ് ച ഘടോത്കചഃ
 21 അഭിമന്യുശ് ച സങ്കൃദ്ധഃ സപ്തൈതേ ക്രോധമൂർച്ഛിതാഃ
 സമഭ്യധാവന്ത് ത്വരിതാശ് ചിത്രകാർമുകയാരിണഃ
 22 തേഷാം സമഭവദ് യുദ്ധം തുമുലം ലോമഹർഷണം
 സംഗ്രാമേ ഭരതശ്രേഷ്ഠേ ദേവാനാം ദാനവൈർ ഇവ
 23 ശിഖണ്ഡീ തു രഥശ്രേഷ്ഠോ രക്ഷ്യമാണഃ കിരീടിനാ
 അവിധ്യദ് ദശഭിർ ഭീഷ്മം ഛിന്നധന്വാനം ആഹവേ
 സാരഥിം ദശഭിശ് ചാസ്യ ധ്വജം ചൈകേന ചിച്ഛിദേ
 24 സോ ഽന്യത് കാർമുകം ആദായ ഗാംഗേയോ വേഗവന്തരം
 തദ് അപ്യ് അസ്യ ശിരൈർ ഭല്ലൈസ് ത്രിഭിശ് ചിച്ഛേദ ഫൽഗുനഃ
 25 ഏവം സ പാണ്ഡവഃ ക്രുദ്ധ ആത്തം ആത്തം പുനഃ പുനഃ
 ധന്വൻ ഭീഷ്മസ്യ ചിച്ഛേദ സവ്യസാചീ പരന്തപഃ
 26 സ ഛിന്നധന്വാ സങ്കൃദ്ധഃ സ്വക്വിണീ പരിസംലിഹൻ
 ശക്തിം ജഗ്രാഹ സങ്കൃദ്ധോ ഗിരീണാം അപി ദാരണീം
 താം ച ചിക്ഷേപ സങ്കൃദ്ധഃ ഫൽഗുനസ്യ രഥം പ്രതി
 27 താം ആപതന്തിം സന്വേഷ്യ ജ്വലന്തിം അഗ്നിം ഇവ
 സമാദത്ത ശിതാൻ ഭല്ലാൻ പഞ്ച പാണ്ഡവനന്ദനഃ
 28 തസ്യ ചിച്ഛേദ താം ശക്തിം പഞ്ചധാ പഞ്ചഭിഃ ശരൈഃ
 സങ്കൃദ്ധോ ഭരതശ്രേഷ്ഠേ ഭീഷ്മബാഹുബലേരിതാം
 29 സാ പപാത പരിച്ഛിന്നാ സങ്കൃദ്ധേന കിരീടിനാ
 മേഘവൃന്ദപരിഭ്രഷ്ടാ വിച്ഛിന്നേവ ശതഹ്രദാ
 30 ഛിന്നാം താം ശക്തിം ആലോക്യ ഭീഷ്മഃ ക്രോധസമമന്വിതഃ
 അചിന്തയദ് രണേ വീരോ ബുദ്ധ്യാ പരപുരഞ്ജയഃ
 31 ശക്തോ ഽഹം ധനുഷൈകേന നിഹന്തും സർവപാണ്ഡവാനർ

യദ്യ് ഏഷാം ന ഭവേദ് ഗോപ്താ വിഷ്വക്സേനോ മഹാബലഃ
 32 കാരണദ്വയം ആസ്ഥായ നാഹം യോത്സ്യാമി പാണ്ഡവൈഃ
 അവധ്യത്വാച് ച പാണ്ഡുനാം സ്ത്രീഭാവച് ച ശിഖണ്ഡിനഃ
 33 പിത്രാ ഇഷ്ടേന മേ പൂർവം യദാ കാലീം ഉദാവഹത്
 സ്വച്ഛന്ദമരണം ദന്തം അവധ്യത്വം രണേ തഥാ
 തസ്താൻ മൃത്യും അഹം മന്യേ പ്രാപ്തകാലം ഇവാത്മനഃ
 34 ഏവം ജ്ഞാത്യാ വ്യവസിതം ഭീഷ്മസ്യാമിതതേജസഃ
 ഋഷയോ വസവശ് ചൈവ വിയത്ഥാ ഭീഷ്മം അബ്രുവൻ
 35 യത് തേ വ്യവസിതം വീര അസ്താകം സുമഹത് പ്രിയം
 തത് കരുഷ്യ മഹേഷ്യാസ യുദ്ധാദ് ബുദ്ധിം നിവർത്ത
 36 തസ്യ വാക്യസ്യ നിയനേ പ്രാദുർ ആസീച് ചരിവോ fനിലഃ
 അനുലോമഃ സുഗന്ധീ ച പൃഷ്തൈശ് ച സമന്ദിതഃ
 37 ദേവദന്ദുഭയശ് ചൈവ സമ്പ്രണേദുർ മഹാസ്വനാഃ
 പപാത പുഷ്പവൃഷ്ടീശ് ച ഭീഷ്മസ്യാപരി പാർഥിവ
 38 ന ച തച് ഛശ്രുവേ കശ് ചിത് തേഷാം സംവദദാം നൃപ
 ഋതേ ഭീഷ്മം മഹാബാഹുഃ മാം ചാപി മുനിതേജസാ
 39 സാഭ്രമശ് ച മഹാൻ ആസീത് ത്രിദശാനാം വിശാം പതേ
 പതിഷ്യതി രഥാദ് ഭീഷ്മേ സർവലോകപ്രിയേ തദാ
 40 ഇതി ദേവഗണാനാം ച ശ്രുത്യാ വാക്യം മഹാമനാഃ
 തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മോ ബീഭത്സും നാഭ്യവർത്ത
 ഭിദ്യമാനഃ ശിതൈർ ബാണൈഃ സർവാവരണഭേദിഭിഃ
 41 ശിഖണ്ഡീ തു മഹാരാജ ഭരതാനാം പിതാമഹം
 ആജഘാനോരസി ക്രുദ്ധോ നവഭീർ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
 42 സ തേനാഭിഹതഃ സംഖ്യേ ഭീഷ്മഃ കരുപിതാമഹഃ
 നാകമ്പത മഹാരാജ ക്ഷിതികമ്പേ യഥാചലഃ
 43 തതഃ പ്രഹസ്യ ബീഭത്സുർ വ്യാക്ഷിപൻ ഗാണ്ടിവാം ധനുഃ
 ഗാംഗേയം പഞ്ചവിംശത്യാ ക്ഷുദ്രകാണാം സമർപയത്
 44 പുനഃ ശരശതേനൈവം ത്വരമാണോ ധനഞ്ജയഃ
 സർവഗാത്രേഷു സക്രമഃ സർവമർമസ്വ് അതായയത്
 45 ഏവം അന്യൈർ അപി ദൃശം വധ്യമാനോ മഹാരണേ
 ന ചക്രസ് തേ രജം തസ്യ രക്തപുംബാഃ ശിലാശിതാഃ
 46 തതഃ കിരീടീ സംരണ്ണോ ഭീഷ്മം ഏവാഭ്യവർത്ത
 ശിഖണ്ഡിനം പുരസ്കൃത്യ ധനുശ് ചാസ്യ സമാച്ഛിനത്

47 അമൈനം ദശഭിർ വിദ്ധ്യാ ധ്വജം ഏകേന ചിച്ഛിദേ
സാരഥിം വിശിഖൈശ് ചാസ്യ ദശഭിഃ സമകമ്പയത്
48 സോ ഫന്യത് കാർമുകം ആദത്ത ഗാംഗേയോ ബലവന്തരം
തദ് അപ്യ് അസ്യ ശിതൈർ ഭൈല്ലെസ് ത്രിധാ ത്രിഭിർ ഉപാനദത്
നിമേഷാന്തരമാത്രേണ ആത്തം ആത്തം മഹാരണേ
49 ഏവം അസ്യ ധന്വംഷ്യ് ആജൗ ചിച്ഛേദ സുബഹുന്യ് അപി
തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മോ ബീഭത്സും നാഭ്യവർത്ത
50 അമൈനം പഞ്ചവിംശത്യാ ക്ഷുദ്രകാണാം സമർദയത്
സോ ഫതിവിദ്ധോ മഹേഷ്യാസോ ദുഃശാസനം അഭാഷത
51 ഏഷ പാർഥോ രണേ ക്രൂദ്ധഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥഃ
ശരൈർ അനേകസാഹസ്രൈർ മാം ഏവാഭ്യസതേ രണേ
52 ന ചൈഷ ശക്യഃ സമരേ ജേതും വജ്രദൃതാ അപി
ന ചാപി സഹിതാ വീരാ ദേവദാനവരാക്ഷസാഃ
മാം ചൈവ ശക്താ നിർജേതും കിം ഉ മർത്യഃ സുദുർബലാഃ
53 ഏവം തയോഃ സംവദതോഃ ഫൽഗുനോ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
ശിഖണ്ഡിനം പുരസ്കൃത്യ ഭീഷ്മം വിവ്യാധ സംയുഗേ
54 തതോ ദുഃശാസനം ഭൂയഃ സൂയമാനോ ഫഭ്യഭാഷത
അതിവിദ്ധഃ ശിതൈർ ബാണൈർ ദൃശം ഗാണ്ഡീവധന്വനാ
55 വജ്രാശനിസമസ്സർശാഃ ശിതാഗ്രാഃ സമ്പ്രവേശിതാഃ
വിമുക്താ അവ്യവച്ഛിന്നാ നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
56 നിക്രന്തമാനാ മർമാണി ദൃഢാവരണഭേദിനഃ
മുസലാനീവ മേ ഘ്ലന്തി നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
57 ബ്രഹ്മദണ്ഡസമസ്സർശാ വജ്രവേശാ ദുരാസദാഃ
മമ പ്രാണാൻ ആരുജന്തി നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
58 ഭൂജഗാ ഇവ സക്രൂദ്ധാ ലേലിഹാനാ വിഷോൽബണാഃ
മമാവിശന്തി മർമാണി നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
59 നാശയന്തീവ മേ പ്രാണാൻ യമദൃതാ ഇവാഹിതാഃ
ഗദാപരിഘസംസ്സർശാ നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
60 കൃന്തന്തി മമ ഗാന്ത്രാണി മാഘമാസേ ഗവാം ഇവ
അർജുനസ്യ ഇമേ ബാണാ നേമേ ബാണാഃ ശിഖണ്ഡിനഃ
61 സർവേ ഹ്യ് അപി ന മേ ദുഃഖം കര്യൂർ അന്യേ നരാധിപാഃ
വീരം ഗണ്ഡീവധന്വാനം ഋതേ ജിഷ്ണും കപിധ്വജം
62 ഇതി ബ്രവഞ് ശാന്തനവോ ദിധക്ഷൂർ ഇവ പാണ്ഡവം

സവിഷ്ണുലിംഗാം ദിപ്താഗ്രാം ശക്തിം ചിക്ഷേപ ഭാരത
 63 താം അസ്യ വിശിഖൈശ് ചരിത്യാ ത്രിധാ ത്രിഭിർ അപായത്
 പശ്യതാം കരുവീരാണാം സർവേഷാം തത്ര ഭാരത
 64 ചർമാമാദത്ത ഗാംഗേയോ ജാതരൂപപരിഷ്കൃതം
 ഖഡ്ഗം ചാനുതരം പ്രേപ്സൂർ മൃത്യോർ അഗ്രേ ജയായ വാ
 65 തസ്യ തച്ഛരതയാ ചർമ്മ വ്യധമദ് ദംശിതാത്മനഃ
 രമാദ് അനവരൂഢസ്യ തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
 66 വിനദ്യോച്ചൈഃ സിംഹ ഇവ സ്യാന്ത് അനീകാന്ത് അചോദയത്
 അഭിദ്രവത ഗാംഗേയം മാം വോ ഽസ്തു ഭയം അണ്വ് അപി
 67 അഥ തേ തോമരൈഃ പ്രാസൈർ ബാണൗഘൈശ് ച സമന്തതഃ
 പട്ടിശൈശ് ച സനിസ്തീംശൈർ നാനാപ്രഹരണൈസ് തഥാ
 68 വത്സദന്തൈശ് ച ഭല്ലൈശ് ച തം ഏകം അഭിദുദ്രവുഃ
 സിംഹനാദസ് തതോ ഘോരഃ പാണ്ഡവാനാം അജായത
 69 മൈവ തവ പുത്രാശ് ച രാജൻ ഭീഷ്മജയേഷിണഃ
 തം ഏകം അഭ്യവർത്തത സിംഹനാദാംശ് ച നേദിരേ
 70 തത്രാസീത് ഇമുലം യുദ്ധം താവകാനാം പരൈഃ സഹ
 ദശമേ ഽഹനി രാജേന്ദ്ര ഭീഷ്മാർജുനസമാഗമേ
 71 ആസീദ് ഗാംഗ ഇവാവർതോ മൂഹൂർതം ഉദയേർ ഇവ
 സൈന്യാനാം യുധ്യമാനാനാം നിഘ്നതാം ഇതരേതരം
 72 അഗമ്യരൂപ പൃഥിവീ ശോണിതാക്താ തദാഭവത്
 സമം ച വിഷമം ചൈവ ന പ്രാജ്ഞായത കിം ചന
 73 യോധാനാം അയുതം ഹത്യാ തസ്മിൻ സ ദശമേ ഽഹനി
 അതിഷ്ടദ് ആഹവേ ഭീഷ്മോ ഭിദ്യമാനേഷു മർമ്മസു
 74 തതഃ സേനാമുഖേ തസ്മിൻ സ്ഥിതഃ പാർഥോ ധനഞ്ജയഃ
 മധ്യേന കരുസൈന്യാനാം ദ്രാവയാം ആസ വാഹിനീം
 75 വയം ശ്വേതഹയാദ് ഭീതാഃ കന്തീപുത്രാദ് ധനഞ്ജയാത്
 പീഡ്യമാനാഃ ശിതൈഃ ശസ്ത്രൈഃ പ്രദ്രവമ മഹാരണാത്
 76 സൗവീരാഃ കിതവാഃ പ്രാച്യാഃ പ്രതീച്യാദീച്യമാലവാഃ
 അഭീഷാഹാഃ ശൂരസേനാഃ ശിബയോ ഽഥ വസായഃ
 77 ശാല്യാശ്രുയാസ് ത്രിശർതാശ് ച അംബഷ്ടാഃ കേകയൈഃ സഹ
 ദ്വാദശൈരേ ജനപദാഃ ശരാർതാ വ്രണഹീഡിതാഃ
 സംഗ്രാമേ ന ജഹൂർ ഭീഷ്മം യുധ്യമാനം കിരീടിനാ
 78 തതസ് തം ഏകം ബഹവഃ പരിവാര്യ സമന്തതഃ

പരികാല്യ കരൂൻ സർവാഞ്ച് ശരവർഷൈർ അവാകിരൻ
 79 നിപാതയത ഗൃഹ്ണീത വിധ്യതാമ ച കർഷത
 ഇത്യ് ആസീത് ഇമുലഃ ശബ്ദോ രാജൻ ഭീഷ്മരഥം പ്രതി
 80 അഭിഹത്യ ശരൗഘൈസ് തം ശതശോ ിഥ സഹസ്രശഃ
 ന തസ്യാസീദ് അനിർഭിന്നം ഗാത്രേഷ്ഠ് അംഗമമാത്രകം
 81 ഏവംവിഭോ തവ പിതാ ശരൈർ വിശകലി കൃതഃ
 ശിതാഗ്രൈഃ ഫൽഗുനേനാജൗ പ്രാക്ശിരാഃ പ്രാപതദ് രഥാത്
 കിഞ്ചിച്ഛേഷേ ദിനകരേ പുത്രാണാം തവ പശ്യതാം
 82 ഹാഹേതി ദിവി ദേവാനാം പാർഥിവാാനാം ച സർവശഃ
 പതമാനേ രഥാദ് ഭീഷ്മേ ബഭ്രവ സുമഹാൻ സ്വനഃ
 83 തം പതന്തം അഭിപ്രേക്ഷ്യ മഹാത്മാനം പിതാമഹം
 സഹ ഭീഷ്മേണ സർവേഷാം പ്രാപതൻ ഹൃദയാനി നഃ
 84 സ പപാത മഹാബാഹുർ വസുധാം അനനാദയൻ
 ഇരൂധജ ഇവോത്സ്യഃ കേതുഃ സർവധനുഷ്ഠതാം
 ധരണീം നാസ്യശച് ചാപി ശരസംഘൈഃ സമാചിതഃ
 85 ശരതൽപേ മഹേഷ്യാസം ശയാനം പുരുഷർഷഭം
 രഥാത് പ്രപതിതം ചൈനം ദിവ്യോ ഭാവഃ സമാവിശത്
 86 അഭ്യവർഷത പർജന്യഃ പ്രാകമ്പത ച മേദിനി
 പതൻ സ ദദൃശേ ചാപി ഖർവിതം ച ദിവാകരം
 87 സഞ്ജ്ഞാം ചൈവലഭദ് വീരഃ കാലം സഞ്ചിന്ത്യ ഭാരത
 അന്തരിക്ഷേ ച ശുശ്രാവ ദിവ്യാം വാചം സമന്തതഃ
 88 കഥം മഹാത്മാ ഗാംഗേയഃ സർവശസ്തുഭൃതാം വരഃ
 കാലം കർതാ നരവ്യാലഃ സമ്പ്രാപ്തേ ദക്ഷിണായനേ
 89 സമിതോ ിസ്മീതി ച ഗാംഗേയസ് തച് ശ്രുത്വാ വാക്യം അബ്രവിത്
 ധാരയാം ആസ ച പ്രാണാൻ പതിതോ ിപി ഹി ഭൂതലേ
 ഉത്തരായണം അന്വിച്ഛൻ ഭീഷ്മഃ കുരുപിതാമഹഃ
 90 തസ്യ തൻ മതം ആജ്ഞായ ഗംഗാ ഹിമവതഃ സുതാ
 മഹർഷീൻ ഹംസരൂപേണ പ്രേഷയാം ആസ തത്ര വൈ
 91 തതഃ സമ്പാതിനോ ഹംസാസ് ത്വരിതാ മാനസൗകസഃ
 ആജഗ്മുഃ സഹിതാ ദ്രഷ്ടും ഭീഷ്മം കുരുപിതാമഹം
 യത്ര ശേതേ നരശ്രേഷ്ഠഃ ശരതൽപേ പിതാമഹഃ
 92 തേ തു ഭീഷ്മം സമാസാദ്യ മൃനയോ ഹംസരൂപിണഃ
 അപശ്യഞ്ച് ശരതൽപസഥം ഭീഷ്മം കുരുപിതാമഹം

93 തേ തം ദ്രഷ്ട്യാ മഹാത്മാനം കൃത്യാ ചാപി പ്രദക്ഷിണം
 ഗാംഗേയം ഭരതശ്രേഷ്ഠം ദക്ഷിണേന ച ഭാസ്കരം
 94 ഇതരേതരം ആമന്ത്ര്യ പ്രാഹുസ് തത്ര മനീഷിണഃ
 ഭീഷ്മ ഏവ മഹാത്മാ സൻ സംസ്ഥാതാ ദക്ഷിണായനേ
 95 ഇത്യ് ഉക്ത്യാ പ്രസ്ഥിതാൻ ഹംസാൻ ദക്ഷിണാം അഭിതോ ദിശം
 സന്ദ്രേക്ഷ്യ വൈ മഹാബുദ്ധിശ് ചിന്തയിത്യാ ച ഭാരത
 96 താൻ അബ്രവീച് ഛാന്തനവോ നാഹം ഗന്താ കഥം ചന
 ദക്ഷിണാവൃത്ത ആദിത്യ ഏതൻ മമ മനൈഃ സ്ഥിതം
 97 ഗമിഷ്യാമി സ്വകം സ്ഥാനം ആസീദ് യൻ മേ പുരാതനം
 ഉദഗാവൃത്ത ആദിത്യേ ഹംസാഃ സത്യം ബ്രവീമി വഃ
 98 ധാരയിഷ്യാമ്യ് അഹം പ്രാണാൻ ഉത്തരായണകാങ്ഷയാ
 ഐശ്വര്യഭൂതഃ പ്രാണാനാം ഉത്സർഗേ നിയതോ ഹ്യ് അഹം
 തസ്മാത് പ്രാണാൻ ധാരയിഷ്യേ മുമൂർഷ്യർ ഉദഗായനേ
 99 യശ് ച ദത്തോ വരോ മഹ്യം പിത്രാ തേന മഹാത്മനാ
 ഛന്ദതോ മൃത്യുർ ഇത്യ് ഏവം തസ്യ ചാസ്ത്വ വരസ് തഥാ
 100 ധാരയിഷ്യേ തതഃ പ്രാണാൻ ഉത്സർഗേ നിയതേ സതി
 ഇത്യ് ഉക്ത്യാ താംസ് തദാ ഹംസാൻ അശേത ശരതൽപഗഃ
 101 ഏവം കുരൂണാം പതിതേ ശൃംഗേ ഭീഷ്മേ മഹൗജസി
 പാണ്ഡവഃ സൃഞ്ജയാശ് ചൈവ സിംഹനാദം പ്രചക്രിരേ
 102 തസ്മിൻ ഹതേ മഹാസന്ത്യേ ഭരതാനാം അമധ്യമേ
 ന കിം ചിത് പ്രത്യപദ്യന്ത പുത്രാസ് തേ ഭരതർഷഭേ
 സംമോഹശ് ചൈവ തുമുലഃ കുരൂണാം അഭവത് തദാ
 103 നൃപാ ദുര്യോധനമുഖാ നിഃശ്വസ്യ അരുദുസ് തതഃ
 വിഷാദാച് ച ചിരം കാലം അതിഷ്ഠൻ വിഗതേന്ദ്രിയഃ
 104 ദധ്യുശ് ചൈവ മഹാരാജ ന യുദ്ധേ ദധിരേ മനഃ
 ഊരുഗ്രാഹഗൃഹീതാശ് ച നാഭ്യധാവന്ത പാണ്ഡവാൻ
 105 അവധ്യേ ശന്തനോഃ പുത്രേ ഹതേ ഭീഷ്മേ മഹൗജസി
 അഭാവഃ സ്മഹാൻ രാജൻ കുരൂൻ ആഗാദ് അതന്ദ്രിതഃ
 106 ഹതപ്രവീരാശ് ച വയം നികൃത്താശ് ച ശിന്തൈഃ ശരൈഃ
 കർതവ്യം നാഭിജാനീമോ നിർജിതഃ സവ്യസാചിനാ
 107 പാണ്ഡവാസ് തു ജയം ലബ്ധ്വാ പരത്ര ച പരാം ഗതിം
 സർവേ ദധൂർ മഹാശംഖാഞ് ശൂരാഃ പരിഘ്നാഹവഃ
 സോമകാശ് ച സപഞ്ചാലഃ പ്രാഹൃഷ്യന്ത ജനേശ്വര

108 തതസ് തുര്യസഹസ്രേഷു നദത്യ സുമഹാബലഃ
 ആസ്തോടയാം ആസ ഭൃശം ഭീമസേനോ നനർത ച
 109 സേനയോർ ഉഭയോശ് ചാപി ഗാംഗേയേ വിനിപാതിതേ
 സംന്യസ്യ വീരാഃ ശസ്ത്രാണി പ്രാധ്യായന്ത സമന്തതഃ
 110 പ്രാക്രോഗൻ പ്രാപതംശ് ചാന്യേ ജഗുർ മോഹം തഥാപരേ
 ക്ഷത്രം ചാന്യേ ഭൃണിന്ദന്ത ഭീഷ്മം ചൈകേ ഭൃപുജയൻ
 111 ജ്ജ്വയഃ പിതരശ് ചൈവ പ്രശശംസുർ മഹാവ്രതം
 ഭരതാനാം ച യേ പൂർവേ തേ ചൈനം പ്രശശംസിരേ
 112 മഹോപനിഷദം ചൈവ യോഗം ആസ്ഥായ വീര്യവാൻ
 ജപഞ് ശാന്തനവോ ധീമാൻ കാലാകാക്ഷി സ്ഥിതോ ഭവത്

അധ്യായം 115

1 ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

കഥം ആസംസ്തദാ യോധാ ഹീനാ ഭീഷ്മേണ സഞ്ജയ
 ബലിനാ ദേവകൽപേന ഗുർവർഥേ ബ്രഹ്മചാരിണാ
 2 തദൈവ നിഹതാൻ മന്യേ കരൂൻ അന്യാംഗ് ച പാർഥിവാൻ
 ന പ്രാഹരദ്യദാ ഭീഷ്മോ ഘൃണിത്വാദ്ദൃപദാത്മജേ
 3 തതോ ദുഃഖതരം മന്യേ കിം അന്യത് പ്രഭവിഷ്യതി
 യദ് അദ്യ പിതരം ശ്രുത്വാ നിഹതം മമ ദുർമതേഃ
 4 അശ്ശസാരമയം നൃനം ഹൃദയം മമ സഞ്ജയ
 ശ്രുത്വാ വിനിഹതം ഭീഷ്മം ശതധാ യൻ ന ദീര്യതേ
 5 പുനഃ പുനർ ന മൃഷ്ട്യാമി ഹതം ദേവവ്രതം രണേ
 ന ഹതോ ജാമദഗ്ന്യേന ദിവൈർ അസ്തൈഃ സു യഃ പുരാ
 6 യദ് അദ്യ നിഹതേനാജു ഭീഷ്മേണ ജയം ഇച്ഛതാ
 ചേഷ്ടിതം നരസിംഹേന തൻ മേ കഥയ സഞ്ജയ
 7 സഞ്ജയ ഉവാച

സായാഹ്നേ നൃപതദ്ഭ്രമൗ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ വിഷാദയൻ
 പാഞ്ചാലാനാം ദദദ്ധർഷം കരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
 8 സ ശേതേ ശരതൽപസ്ഥോ മേദിനീം അസ്പൃശംസ്തദാ
 ഭീഷ്മോ രഥാത് പ്രപതിതഃ പ്രച്യുതോ ധരണീതലേ
 9 ഹാഹേതി തുമുലഃ ശണ്യോ ഭൂതാനാം സമപദ്യത
 സീമാവൃക്ഷേ നിപതിതേ കരൂണാം സമിതിക്ഷയേ
 10 ഉഭയോഃ സേനയോ രാജൻ ക്ഷത്രീയാൻ ഭയം ആവിശത്
 ഭീഷ്മം ശന്തനവം ദൃഷ്ട്വാ വിശീർണകവചധ്വജം
 കരവഃ പര്യവർത്തത പാണ്ഡവാഗ് ച വിശാം പതേ
 11 ഖം തമോവൃതം ആസീച് ച നാസീദ്ഭാനമതഃ പ്രഭാ
 രാസ പൃഥിവീ ചൈവ ഭീഷ്മേ ശാന്തനവേ ഹതേ
 12 അയം ബ്രഹ്മവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ അയം ബ്രഹ്മവിദാം ഗതിഃ
 ഇത്യ് അഭാഷന്ത ഭൂതാനി ശയാനം ഭരതർഷഭം
 13 അയം പിതരം ആജ്ഞായ കാമാർതം ശന്തനം പുരാ
 ഊർധ്വരേതസം ആത്മാനം ചകാര പുരുഷർഷഭഃ
 14 ഇതി സു ശരതൽപസ്ഥം ഭരതാനാം അമധ്യമം
 ഗൃഷ്വയഃ പര്യധാവന്ത സഹിതാഃ സിദ്ധചാരണൈഃ
 15 ഹതേ ശാന്തനവേ ഭീഷ്മേ ഭരതാനാം പിതാമഹേ

ന കിം ചിത് പ്രത്യപദ്യന്ത പുത്രാസ് തവ ച ഭാരത
 16 വിവർണ്ണവദനാശ് ചാസൻ ഗതശ്രീകാശ് ച ഭാരത
 അതിഷ്ഠൻ വ്രീഡിതാശ് ചൈവ ഹ്രിയാ യുക്താ ഹ്യ് അധോമുഖാഃ
 17 പാണ്ഡവാശ് ച ജയം ലബ്ധ്യാ സംഗ്രാമശിരസി സ്ഥിതാഃ
 സർവേ ദധൂർ മഹാശംഖാൻ ഹേമജാലപരിഷ്കൃതാൻ
 18 ഭൃശം തുര്യനിനാദേഷു വാദ്യമാനേഷു ചാനഘ
 അപശ്യാമ രണേ രാജൻ ഭീമസേനം മഹാബലം
 ആക്രീഡമാനം കൗന്തേയം ഹർഷേണ മഹതാ യുതം
 19 നിഹത്യ സമരേ ശത്രുൻ മഹാബലസമന്വിതാൻ
 സംമോഹശ് ചാപി തുമുലഃ കരൂണാം അഭവത് തദാ
 20 കർണദുര്യോധനൗ ചാപി നിഃശ്വസേതാം മുഹൂർ മുഹൂഃ
 തഥാ നിപതിതേ ഭീഷ്മേ കൗരവാണാം ധുരന്ധരേ
 ഹാഹാകാരം അഭൂത് സർവം നിർമര്യാദം അവർത്തത
 21 ദൃഷ്ട്വാ ച പതിതം ഭീഷ്മം പുത്രോ ദുഃശാസനസ് തവ
 ഉത്തമം ജവം ആസ്ഥായ ദ്രോണാനീകം സമാദ്രവത്
 22 ഭ്രാത്രാ പ്രസ്ഥാപിതോ വീരഃ സ്വേനാനീകേന ദംശിതഃ
 പ്രയയൗ പുരുഷവ്യാഘ്രഃ സ്വസൈന്യം അഭിചോദയൻ
 23 തം ആയാന്തം അഭിപ്രേക്ഷ്യ കരവഃ പര്യവാരയൻ
 ദുഃശാസനം മഹാരാജ കിം അയം വക്ഷ്യതിതി വൈ
 24 തതോ ദ്രോണായ നിഹതം ഭീഷ്മം ആചഷ്ട കൗരവഃ
 ദ്രോണസ് തദ് അപ്രിയം ശ്രുത്വാ സഹസാ ന്യപതദ് രഥാത്
 25 സ സഞ്ജ്ഞാം ഉപലഭ്യാഥ ഭാരദ്വാജഃ പ്രതാപവാൻ
 നിവാരയാം ആസ തദാ സ്വാന്യ് അനീകാനി മാരിഷ
 26 വിനിവൃത്താൻ കരൂൻ ദൃഷ്ട്വാ പാണ്ഡവാപി സ്വസൈനികാൻ
 ദൂതൈഃ ശീഘ്രാശ്വസംയുക്തൈർ അവഹാരം അകാരയൻ
 27 വിനിവൃത്തേഷു സൈന്യേഷു പാരമ്പര്യേണ സർവശഃ
 വിമുക്തകവചാഃ സർവേ ഭീഷ്മം ഞായൂർ നരാധിപാഃ
 28 വ്യപാരമ്യ തതോ യുദ്ധാദ് യോധാഃ ശതസഹസ്രശഃ
 ഉപതസ്മുർ മഹാത്മാനം പ്രജാപതിം ഇവാമരാഃ
 29 തേ തു ഭീഷ്മം സമാസാദ്യ ശയാനം ഭരതർഷഭം
 അഭിവാദ്യ വ്യതിഷ്ഠന്ത പാണ്ഡവാഃ കരഭിഃ സഹ
 30 അഥ പാണ്ഡൂൻ കരൂശ് ചൈവ പ്രണിപത്യാഗ്രതഃ സ്ഥിതാൻ
 അഭ്യഭാഷത ധർമ്മാത്മാ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവസ് തദാ

31 സ്വാഗതം വോ മഹാഭാഗാഃ സ്വാഗതം വോ മഹാരഥാഃ
 തുഷ്യാമി ദർശനാച് ചാഹം യുഷ്യാകം അമരോപമാഃ
 32 അഭിനന്ദ്യ സ താൻ ഏവം ശിരസാ ലംബതാബ്രവീത്
 ശിരോ മേ ലംബതേ ിത്യർഥം ഉപധാനം പ്രദീയതാം
 33 തതോ നൃപാഃ സമാജഹ്രസ് തന്തനി ച മൃദുനി ച
 ഉപധാനാനി മുഖ്യാനി നൈച്ഛൂത് താനി പിതാമഹഃ
 34 അബ്രവീച് ച നരവ്യാഘ്രഃ പ്രഹസന് ഇവ താൻ നൃപാൻ
 നൈതാനി വീരശയ്യാസു യുക്തരൂപാണി പാർഥിവാഃ
 35 തതോ വീക്ഷ്യ നരശ്രേഷ്ഠം അഭ്യഭാഷത പാണ്ഡവം
 ധനഞ്ജയം ദീർഘബാഹുഃ സർവലോകമഹാരഥം
 36 ധനഞ്ജയ മഹാബാഹോ ശിരസോ മേ ിസ്യ ലംബതഃ
 ദീയതാം ഉപധാനം വൈ യദ് യുക്തം ഇഹ മന്യസേ
 37 സ സംന്യസ്യ മഹച് ചാപം അഭിവാദ്യ പിതാമഹം
 നേത്രാഭ്യോ അശ്രൂപൂർണാഭ്യോ ഇദം വചനം അബ്രവീത്
 38 ആജ്ഞാപയ കരുശ്രേഷ്ഠ സർവശസ്ത്രദൃതാം വര
 പ്രേഷ്യോ ിഹം തവ ദുർധർഷ ക്രിയതാം കിം പിതാമഹ
 39 തം അബ്രവീച് ഛാന്തനവഃ ശിരോ മേ താത ലംബതേ
 ഉപധാനം കരുശ്രേഷ്ഠ ഫൽഗുനോപനയസ്വ മേ
 ശയനസ്യാനുരൂപം ഹി ശീഘ്രം വീര പ്രയച്ഛ മേ
 40 ത്വം ഹി പാർഥ മഹാബാഹോ ശ്രേഷ്ഠഃ സർവധനുഷ്ഠതാം
 ക്ഷത്രധർമ്മസ്യ വേത്താ ച ബുദ്ധിസത്ത്വഗുണാനിതഃ
 41 ഫൽഗുനസ് തു തഥേത്യ് ഉക്ത്വാ വ്യവസായപുരോജവഃ
 പ്രഗൃഹ്യാമത്യേ ഗാണധീവം ശരാംഗ് ച നതപർവണഃ
 42 അനുമാന്യ മഹാത്മാനം ഭരതാനാം അമധ്യമം
 ത്രിഭിസ് തീക്ഷ്ണൈർ മഹാവേഗൈർ ഉദഗ്രഹ്ണാച് ഛീരഃ ശരൈഃ
 43 അഭിപ്രായേ തു വിദിതേ ധർമാത്മാ സവ്യസാചിനാ
 അതുഷ്യദ് ഭരതശ്രേഷ്ഠോ ഭീഷ്മോ ധർമാർഥതത്ത്വവിത്
 44 ഉപധാനേന ദത്തേന പ്രത്യനന്ദദ് ധനഞ്ജയം
 കന്തിപുത്രം യുധാം ശ്രേഷ്ഠം സുഹൃദാം പ്രീതിവർധനം
 45 അനുരൂപം ശയാനസ്യ പാണ്ഡവോപഹിതം ത്വയാ
 യദ്യ് അന്യഥാ പ്രവർത്തേമാഃ ശപേയം ത്വാം അഹം രക്ഷാ
 46 ഏവം ഏതൻ മഹാബാഹോ ധർമേഷു പരിനീക്ഷിതം
 സ്വപ്തവ്യം ക്ഷത്രിയേണാജൗ ശരതൽപഗതേന വൈ

47 ഏവം ഉക്തോ ഇ ബീഭത്സും സർവാംസ് താൻ അബ്രവീദ് വചഃ
 രാജൺ ശ്ച രാജപുത്രാംശ് ച പാണ്ഡവേനാഭി സംസമിതാൻ
 48 ശയേയം അസ്യാം ശയ്യായാം യാവദ് ആവർത്തനം രവേഃ
 യേ തദാ പാരയിഷ്യന്തി തേ മാം ദ്രക്ഷ്യന്തി വൈ നൃപാഃ
 49 ദിശം വൈശ്രവണാക്രാന്താം യദാ ഗന്താ ദിവാകരഃ
 അർചിഷ്ഠാൻ പ്രതപംൽ ലോകാൻ രഥേനോത്തമതേജസാ
 വിമോക്ഷ്യേ ിഹം തദാ പ്രാണാൻ സുഹൃദഃ സുപ്രിയാൻ അപി
 50 പരിഖാ ഖന്യതാം അത്ര മമാവസദനേ നൃപാഃ
 ഉപാസിഷ്യേ വിവസ്വന്തം ഏവം ശരശതാചിതഃ
 ഉപാരമധം സംഗ്രാമാദ് വൈരാണ്യ് ഉത്സൃജ്യ പാർഥിവാഃ
 51 ഉപാതിഷ്ഠന് അഥോ വൈദ്യാഃ ശല്യോദ്ധരണകോവിദാഃ
 സർവോപകരണൈർ യുക്താഃ കശലാസ് തേ സുശിക്ഷിതാഃ
 52 താൻ ദൃഷ്ട്വാ ജാഹ്നവിപുത്രഃ പ്രോവാച വചനം തദാ
 ദത്തദേയോ വിസൃജ്യന്താം പൂജയിത്യാ ചികിത്സകാഃ
 53 ഏവംഗതേ ന ഹീദാനീം വൈദ്യൈഃ കാര്യം ഇഹാസ്തി മേ
 ക്ഷത്രധർമ്മപ്രശസ്താം ഹി പ്രാപ്തോ ിസ്തി പരമാം ഗതിം
 54 നൈഷ ധർമോ മഹീപാലാഃ ശരതൽപഗതസ്യ മേ
 ഏതൈർ ഏവ ശരൈശ് ചാഹം ദഗ്ധവ്യോ ിന്തേ നരാധിപാഃ
 55 തച് ശ്രുത്വാ വചനം തസ്യ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
 വൈദ്യാൻ വിസർജയാം ആസ പൂജയിത്യാ യഥാർഹതഃ
 56 തതസ് തേ വിസ്മയം ജഗ്മൂർ നാനാജനപദേശ്വരാഃ
 സ്ഥിതിം ധർമേ പരാം ദൃഷ്ട്വാ ഭീഷ്മസ്യാമിതതേജസഃ
 57 ഉപധാനം തതോ ദത്താ പിതൃസ് തവ ജനേശ്വര
 സഹിതാഃ പാണ്ഡവാഃ സർവേ കരവശ് ച മഹാരഥാഃ
 58 ഉപഗമ്യ മഹാത്മാനം ശയാനം ശയനേ ശുഭേ
 തേ ിഭിവാദ്യ തതോ ഭീഷ്മം കൃത്വാ ചാഭിപ്രദക്ഷിണം
 59 വിധായ രക്ഷാം ഭീഷ്മസ്യ സർവ ഏവ സമന്തതഃ
 വീരാഃ സ്വശിബിരാണ്യ് ഏവ ധ്യായന്തഃ പരമാതുരാഃ
 നിവേശായാദ്യുപാഗച്ഛൻ സായാഹ്നേ ത്രധിരോക്ഷിതാഃ
 60 നിവിഷ്ഠാൻ പാണ്ഡവാംശ് ചാപി പ്രിയമാണാൻ മഹാരഥാൻ
 ഭീഷ്മസ്യ പതനാദ് യുഷ്ടാൻ ഉപഗമ്യ മഹാരഥാൻ
 ഉവാച യദവഃ കാലേ ധർമ്മപുത്രം യുധിഷ്ഠിരം
 61 ദിഷ്ട്വാ ജയസി കൗരവ്യ ദിഷ്ട്വാ ഭീഷ്മോ നിപാതിതഃ

അവധ്യോ മാനുഷൈർ ഏഷ സത്യസന്ധോ മഹാരഥഃ

62 അഥ വാ ദൈവതൈഃ പാർഥ സർവശസ്ത്രാസ്ത്രപാരഗഃ

ത്വ്യാം ഇ ചക്ഷുർഹണം പ്രാപ്യ ദഗ്ധോ ഘോരേണ ചക്ഷുഷാ

63 ഏവം ഉക്തോ ധർമ്മരാജഃ പ്രത്യുവാച ജനാർദനം

തവ പ്രസാദാദ് വിജയഃ ക്രോധാത് തവ പരാജയഃ

ത്വം ഹി നഃ ശരണം കൃഷ്ണ ഭക്താനാം അഭയങ്കരഃ

64 അനാശ്വര്യോ ജയസ് തേഷാം യേഷാം ത്വം അസി കേശവ

രക്ഷിതാ സമരേ നിത്യം നിത്യം ചാപി ഹിതേ രതഃ

സർവഥാ ത്വാം സമാസാദ്യ നാശ്വര്യം ഇതി മേ മതിഃ

65 ഏവം ഉക്തഃ പ്രത്യുവാച സ്മയമാനോ ജനാർദനഃ

ത്വയ്ത് ഏവൈതദ് യുക്തരൂപം വചനം പാർഥിവോത്തമ

അധ്യായം 116

1 സഞ്ജയ ഉവാച

വൃഷ്ടായാം തു മഹാരാജ രജന്യാം സർവപാർഥിവാഃ
പാണ്ഡവാ ധാർതരാഷ്ട്രാശ് ച അഭിജഗ്മുഃ പിതാമഹം

2 തം വിരശയനേ വീരം ശയാനം കരുസത്തമം
അഭിവാദ്യോപതസ്കൂർ വൈ ക്ഷത്രിയാഃ ക്ഷത്രിയർഷഭം

3 കന്യാശ് ചന്ദനചൂർണ്ണൈശ് ച ലാജൈർ മാലൈശ് ച സർവശഃ
സ്ത്രിയോ ബാലാസ് തഥാ വൃദ്ധാഃ പ്രേക്ഷകാശ് ച പൃഥഗ്ജനാഃ
സമദ്യഭ്യഃ ശാന്തനവം ഭൂതാനീവ തമോന്ദ്രം

4 തുര്യാണി ഗണികാ വാരാസ് തഥൈവ നടനർതകാഃ
ഉപാന്തത്യന് ജഗ്മുഃ ചൈവ വൃദ്ധം കരുപിതാമഹം

5 ഉപാരമ്യ ച യുദ്ധേഭ്യഃ സംനാഹാൻ വിപ്രമുച്യ ച
ആയുധാനി ച നിക്ഷിപ്യ സഹിതാഃ കരുപാണ്ഡവാഃ

6 അന്യാസത ദൂരാധർഷം ദേവവ്രതം അരിന്ദമം
അന്യോന്യം പ്രീതിമന്തസ് തേ യഥാപൂർവം യഥാവയഃ

7 സാ പാർഥിവശതാകീർണാ സമിതിർ ഭീഷ്മശോഭിതാ
ശ്രുശ്രഭേ ഭാരതീ ദീപ്താ ദിവീവാദിത്യമണ്ഡലം

8 വിബഭൗ ച നൃപാണാം സാ പിതാമഹം ഉപാസതാം
ദേവാനാം ഇവ ദേവേശം പിതാമഹം ഉപാസതാം

9 ഭീഷ്മസ് തു വേദനാം ധൈര്യാൻ നിഗൃഹ്യ ഭരതർഷഭ
അഭിതപ്തഃ ശരൈശ് ചൈവ നാതിഹൃഷ്ടമനാബ്രവീത്

10 ശരാഭിതപ്തകായോ ഹം ശരസന്താപമൂർച്ഛിതഃ
പാനീയം അഭികാങ്ക്ഷേ ഹം രാജന്തസ് താൻ പ്രത്യഭാഷത

11 തതസ് തേ ക്ഷത്രിയാ രാജൻ സമാജഹ്രഃ സമന്തതഃ
ഭക്ഷ്യാൻ ഉച്യാവചാംസ് തത്ര വാരികംഭാംശ് ച ശീതലാൻ

12 ഉപനീതം ച തദ് ദൃഷ്ട്വാ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ ബ്രവീത്
നാദ്യ തത മയാ ശക്യം ഭോഗാൻ കാംശ് ചന മാനുഷാൻ

13 ഉപഭോജ്ഞം മനശ്ചേദ്യഭ്യഃ ശരശയ്യാഗതേ ഹ്യ അഹം
പ്രതീക്ഷമാണസ് തിഷ്ഠാമി നിവൃത്തിം ശശിസൂര്യയോഃ

14 ഏവം ഉക്ത്വാ ശാന്തനവോ ദീനവാക് സർവപാർഥിവാൻ
ധനഞ്ജയം മഹാബാഹുഃ അഭ്യഭാഷത ഭാരത

15 അഥോപേത്യ മഹാബാഹുർ അഭിവാദ്യ പിതാമഹം
അതിഷ്ഠത് പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രഹഃ കിം കരോമീതി ചാബ്രവീത്

16 തം ദൃഷ്ട്യാ പാണ്ഡവം രാജന് അഭിവാദ്യാഗ്രതഃ സ്ഥിതം
 അഭ്യഭാഷത ധർമാത്മാ ഭീഷ്മഃ പ്രീതോ ധനഞ്ജയം
 17 ദഹ്യതേ fദഃ ശരീരം മേ സംസൃത്യോ fസ്തി മഹേഷ്ടഭിഃ
 മർമാണി പരിദൃയന്തേ വദനം മമ ശുഷ്യതി
 18 ഹ്യാദനാർഥം ശരീരസ്യ പ്രയച്ഛാപോ മമാർജുന
 ത്വം ഹി ശക്തോ മഹേഷ്യാസ ദാതും അംഭോ യഥാവിധി
 19 അർജുനസ് തു തഥേത്യ് ഉക്ത്യാ രഥം ആരുഹ്യ വീര്യവാൻ
 അധിജ്യം ബലവത് കൃത്യാ ഗാണധീവം വ്യാക്ഷിപദ് ധനുഃ
 20 തസ്യ ജ്യാതലനിർഘോഷം വിസ്ഫുർജിതം ഇവാശനേഃ
 വിത്രേസുഃ സർവഭൂതാനി ശൂത്യാ സർവേ ച പാർഥിവാഃ
 21 തതഃ പ്രദക്ഷിണം കൃത്യാ രഥേന രഥിനാം വരഃ
 ശയാനം ഭരതശ്രേഷ്ഠം സർവശസ്ത്രദൃതാം വരം
 22 സന്ധായ ച ശരം ദീപ്തം അഭിമന്ത്ര്യ മഹായശാഃ
 പർജന്യാസ്ത്രേണ സംയോജ്യ സർവലോകസ്യ പശ്യതഃ
 അവിധ്യത് പൃഥിവീം പാർഥഃ പാർശ്വേ ഭീഷ്മസ്യ ദക്ഷിണേ
 23 ഉത്പപാത തതോ ധാരാ വിമലാ വാരിണഃ ശീവാ
 ശീതസ്യാമൃതകൽപസ്യ ദിവ്യഗന്ധരസസ്യ ച
 24 അതർപയത് തതഃ പാർഥഃ ശീതയാ വാരിധാരയാ
 ഭീഷ്മം കുരൂണാം ഋഷഭം ദിവ്യകർമ്മപരാക്രമഃ
 25 കർമ്മണാ തേന പാർഥസ്യ ശക്രഷ്യേവ വികർവതഃ
 വിസ്തൃയം പരമം ജഗ്മൂസ് തതസ് തേ വസുധാധിപാഃ
 26 തത് കർമ്മ പ്രേക്ഷ്യ ബീഭത്സോർ അതിമാനഷം അദ്ഭുതം
 സമ്പ്രാവേപന്ത കുരവോ ഗാവഃ ശീതാർദിതാ ഇവ
 27 വിസ്തൃയാച് ചോത്തരീയാണി വ്യാവിധ്യൻ സർവതോ നൃപാഃ
 ശംഖദ്വന്ദ്വഭിനിർഘോഷൈസ് ത്വമലം സർവതോ fഭവത്
 28 തൃപ്തം ശാന്തനവശ് ചാപി രാജൻ ബീഭത്സും അബ്രവീത്
 സർവപാർഥിവവീരാണാം സംനിധൗ പുജയന് ഇവ
 29 നൈതച് ചിത്രം മഹാബാഹോ ത്വയി കൗരവനന്ദന
 കഥിതോ നാരദേനാസി പൂർവർഷിർ അമിതദ്യുതിഃ
 30 വാസുദേവസഹായസ് ത്വം മഹത് കർമ്മ കരിഷ്യസി
 യൻ നോത്സഹതി ദേവേഭ്യഃ സഹ ദേവൈർ അപി ധ്രുവം
 31 വിദൂസ് ത്വം നിധനം പാർഥ സർവക്ഷത്രസ്യ തദ്ദിദഃ
 ധനുർധരാണാം ഏകസ് ത്വം പൃഥിവ്യാം പ്രവരോ നൃഷ്ഠ

32 മനുഷ്യാ ജഗതി ശ്രേഷ്ഠാഃ പക്ഷിണാം ഗരുഡോ വരഃ
സരസാം സാഗരഃ ശ്രേഷ്ഠോ ഗൗർ വരിഷ്ഠാ ചതുഷ്പദാം
33 ആദിത്യസ് തേജസാം ശ്രേഷ്ഠോ ഗിരീണാം ഹിമവാൻ വരഃ
ജാതിനാം ബ്രാഹ്മണഃ ശ്രേഷ്ഠഃ ശ്രേഷ്ഠസ് ത്വം അസി ധന്വിനാം
34 ന വൈ ശ്രുതം ധാർതരാഷ്ട്രേണ വാക്യം; സംബോധ്യമാനം വിദുരേണ
ചൈവ
ദ്രോണേന രാമേണ ജനാർദ്ദനേന; മൂഹൂർ മൂഢഃ സഞ്ജയേനാപി ചോക്തം
35 പരീതബുദ്ധിർ ഹി വിസഞ്ജ്ഞകൽപോ; ദുര്യോധനോ നാഭ്യനന്ദദ് വചോ
മേ
സ ശേഷ്യതേ വൈ നിഹതശ് ചിരായ; ശാസ്താതിഗോ ഭീമബലാഭിഭൂതഃ
36 തതഃ ശ്രുത്വാ തദ് വചഃ കൗരവേദ്രോ; ദുര്യോധനോ ദീനമനാ ബഭ്രുവ
തം അബ്രവീച് ഛാന്തനവോ fഭിവിക്ഷ്യ; നിബോധ രാജൻ ഭവ വിതമന്യുഃ
37 ദൃഷ്ടം ദുര്യോധനേദം തേ യഥാ പാർഥേന ധീമതാ
ജലസ്യ ധാരാ ജനിതാ ശീതസ്യാമൃതഗന്ധിനഃ
ഏതസ്യ കർതാ ലോകേ fസ്മിൻ നാന്യഃ കശ് ചന വിദ്യതേ
38 ആഗേയം വാരണം സൗമ്യം വായവ്യം അഥ വൈഷ്ണവം
ഐന്ദ്രം പാശുപതം ബ്രാഹ്മം പാരമേഷ്യം പ്രജാപതേഃ
ധാതുസ് ത്വഷ്ടുസ് ച സവിതൂർ ദിവ്യാന്യ് അസ്താണി സർവശഃ
39 സർവസ്മിൻ മാനുഷേ ലോകേ വേതത് ഏകോ ഹി ധനഞ്ജയഃ
കൃഷ്ണോ വാ ദേവകീപുത്രോ നാന്യോ വൈ വേദ കശ് ചന
ന ശക്യാഃ പാണ്ഡവാസ് താത യുദ്ധേ ജേതും കഥം ചന
40 അമാനുഷാണി കർമാണി യസ്യൈതാനി മഹാത്മനഃ
തേന സത്വവതാ സംഖ്യേ ശൂരേണാഹവശോഭിനാ
കൃതിനാ സമരേ രാജൻ സന്ധിസ് തേ താത യുജ്യതാം
41 യാവത് കൃഷ്ണോ മഹാബാഹുഃ സ്വാധീനഃ കരുസംസദി
താവത് പാർഥേന ശൂരേണ സന്ധിസ് തേ താത യുജ്യതാം
42 യാവച് ചമും ന തേ ശേഷാം ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
നാശയത് അർജുനസ് താവത് സന്ധിസ് തേ താത യുജ്യതാം
43 യാവത് തിഷ്ഠന്തി സമരേ ഹതശേഷാഃ സഹോദരാഃ
ന്ദുപാശ് ച ബഹവോ രാജംസ് താവത് സന്ധിഃ പ്രയുജ്യതാം
44 ന നിർദ്ദഹതി തേ യാവത് ക്രോധദീപ്ലേക്ഷണശ് ചമും
യുധിഷ്ഠിരോ ഹി താവദ് വൈ സന്ധിസ് തേ താത യുജ്യതാം
45 നകലഃ സഹദേവശ് ച ഭീമസേനശ് ച പാണ്ഡവഃ

യാവച്ഛമം മഹാരാജ നാശയന്തി ന സർവശഃ

താവത് തേ പാണ്ഡവൈഃ സാർധം സൗഭ്രാത്രം താത രോചതാം

46 യുദ്ധം മദന്തം ഏവാസ്തു താത സംശാമ്യ പാണ്ഡവൈഃ

ഏതത് തേ രോചതാം വാക്യം യദ് ഉഷേതാ ിസി മയാനഘ

ഏതത് ക്ഷേമം അഹം മന്യേ തവ ചൈവ കലസ്യ ച

47 ത്യക്ത്വാ മന്യം ഉപശാമ്യസ്വ പാർഥൈഃ; പര്യാപ്തം ഏതദ് യത് കൃതം
ഹൽഗന്തേന

ഭീഷ്മസ്യാന്താദ് അസ്തു വഃ സൗഹൃദം വാ; സമ്പ്രശ്ലേഷഃ സാധു രാജൻ പ്രസിദ

48 രാജ്യസ്യാർധം ദീയതാം പാണ്ഡവാനാം; ഇദ്രപ്രസഥം ധർമ്മരാജോ ിനശാസ്തു
മാ മിത്രധ്രുക് പാർഥിവാനാം ജഘന്ത്യഃ; പാപാം കീർത്തിം പ്രാപ്സ്യസേ കൗരവേദ്ര

49 മമാവസാനാച്ഛരാന്തിർ അസ്തു പ്രജാനാം; സംഗച്ഛന്താം പാർഥിവാഃ പ്രീതി
മന്തഃ

പിതാ പുത്രം മാതൃലം ഭാഗിനേയോഃ; ദ്രാതാ ചൈവ ദ്രാതരം പ്രൈതു രാജൻ

50 ന ചേദ് ഏവം പ്രാപ്തകാലം വചോ മേ; മോഹാവിഷ്ടഃ പ്രതിപത്സ്യസ്വ്
അബൃദ്ധ്യാ

ഭീഷ്മസ്യാന്താദ് ഏതദന്താഃ സ്ഥ സർവേഃ; സത്യം ഏതാം ഭാരതീം ഊരയാമി

51 ഏതദ് വാക്യം സൗഹൃദാദ് ആപഗേയോഃ; മധ്യേ രാജ്ഞാം ഭാരതം ശ്രാവയി
ത്യാ

തുഷ്ണിം ആസീച്ഛഃ ഛല്യസന്തപ്തമർമ്മാഃ; യത്പാരമാനം വേദനാം സംനിഗൃഹ്യ

അധ്യായം 117

1 [സ്]

തതസ് തേ പാർഥിവാഃ സർവേ ജഗ്മുഃ സ്വാൻ ആലയാൻ പുനഃ
 ഇഷ്ടിംഭൂതേ മഹാരാജേ ഭീഷ്മേ ശന്തന്തനന്ദനേ
 2 ശ്രുത്വാ തു നിഹതം ഭീഷ്മം രാധേയഃ പുരുഷർഷഭഃ
 ഇൗഷദ് ആഗതസന്ത്രാസസ് ത്വരയോപജഗാമ ഹ
 3 സ ദദർശ മഹാത്മാനം ശരതൽപഗതം തദാ
 ജന്മ ശയ്യാ ഗതം ദേവം കാർത്തികേയം ഇവ പ്രഭ്രം
 4 നിമിലിതാക്ഷം തം വിരം സാശ്രുകണ്ഠസ് തദാ വൃഷഃ
 അഭ്യേത്യ പാദയോസ് തസ്യ നിപപാത മഹാദ്യുതിഃ
 5 രാധേയോ ിഹം കരുശ്രേഷ്ഠ നിത്യം ചാഷ്ടി ഗതസ് തവ
 ദ്വേഷ്യോ ിത്യന്തം അനാഗാഃ സന്ന് ഇതി ചൈനം ഉവാച ഹ
 6 തച് ശ്രുത്വാ കരുവൃദ്ധഃ സബലാത് സംവൃത്ത ലോചനഃ
 ശന്നൈർ ഉദീക്ഷ്യ സ സ്നേഹം ഇദം വചനം അബ്രവീത്
 7 രഹിതം ധിഷ്ഠ്യം ആലോക്യ സമുത്സാര്യ ച രക്ഷിണഃ
 പിതേവ പുത്രം ഗാംഗേയഃ പരിഷ്വജ്ജ്യേക ബാഹുനാ
 8 ഏഹ്യ ഏഹി മേ വിപ്രതീപ സ്തർധസേ ത്വം മയാ സഹ
 യദി മാം നാദിഗച്ഛേഥാ ന തേ ശ്രേയോ ഭവേദ് ധ്രുവം
 9 കൗന്തേയസ് ത്വം ന രാധേയോ വിദിതോ നാരദാൻ മമ
 കൃഷ്ണദ്വൈപായനാച് ചൈവ കേശവാച് ച ന സംശയഃ
 10 ന ച ദ്വേഷോ ിസ്തി മേ താത ത്വയി സത്യം ബ്രവീമി തേ
 തേജോവധനിമിത്തം തു പരുഷാണ്യ് അഹം ഉക്തവാൻ
 11 അകസ്സാത് പാണ്ഡവാൻ ഹി ത്വം ദിഷസീതി മതിർ മമ
 യേനാസി ബഹുഷോ രൂക്ഷം ചോദിതഃ സൂര്യനന്ദന
 12 ജാനാമി സമരേ വിദ്യം ശത്രുഭിർ ദുഃസഹം തവ
 ബ്രഹ്മണ്യതാം ച ശൗര്യം ച ദാനേ ച പരമാം ഗതിം
 13 ന ത്വയാ സദൃശഃ കശ് ചിത് പുരുഷേഷ്ഠ് അമരോപമ
 കലഭദ്രം ച മത്യാഹം സദാ പരുഷം ഉക്തവാൻ
 14 ഇഷ്യന്തേ ഭാരസന്ധാനേ ലൗഘവേ ിസ്തുബലേ തഥാ
 സദൃശഃ ഫൽഗുനേനാസി കൃഷ്ണേന ച മഹാത്മനാ
 15 കർണ രാജപുരം ഗത്വാ ത്വയൈകേന ധനുഷ്കൃതാ
 തസ്യാർഥേ കരുരാജസ്യ രാജാനോ മുദിതാ യുധി
 16 തഥാ ച ബലവാൻ രാജാ ജലാ സന്ധോ ദുരാസദഃ

സമരേ സമരശ്ലാഘി ത്വയാ ന സദൃശോ *f*ഭവത്
 17 ബ്രഹ്മണ്യഃ സത്യവാദീ ച തേജസാർക ഇവാപരഃ
 ദേവഗർഭോ *f*ജിതഃ സംഖ്യേ മനുഷ്യൈർ അധികോ ഭൂവി
 18 വ്യപനീതോ *f*ദ്യ മന്യൂർ മേ യസ് ത്വാം പ്രതി പുരാ കൃതഃ
 ദൈവം പുരുഷകാരേണ ന ശക്യം അതിവർതിതും
 19 സോദര്യഃ പാണ്ഡവാ വീരാ ഭ്രാതരസ് തേ *f*രിസൃദന
 സംഗച്ഛ തൈർ മഹാബാഹോ മമ ചേദ് ഇച്ഛസി പ്രിയം
 20 മയാ ഭവതു നിർവൃത്തം വൈരം ആദിത്യനന്ദന
 പൃഥിവ്യാം സർവരാജാനോ ഭവന്ത് അദ്യ നിരാമയാഃ
 21 [കർണ]

ജാനാമ്യ് അഹം മഹാപ്രാജ്ഞ സർവം ഏതൻ ന സംശയഃ
 യഥാ വദസി ദുർധർഷ കൗന്തേയോ *f*ഹം ന സൃതജഃ
 22 അവകീർണസ് ത്വ് അഹം കന്ത്യാ സൃതേന ച വിവർധിതഃ
 ഭക്ത്യാ ദുര്യോധനൈശ്വര്യം ന മിഥ്യാ കർതും ഉത്സഹേ
 23 വസു ചൈവ ശരീരം ച യദ് ഉദാരം തഥാ യശഃ
 സർവം ദുര്യോധനസ്യാർഥേ തൃക്തം മേ ഭൂരിദക്ഷിണ
 കോപിതഃ പാണ്ഡവാ നിത്യം മയാശ്രിത്യ സുയോധനം
 24 അവശ്യ ഭാവി വൈ യോ *f*ർഥോ ന സ ശക്യോനിവർതിതും
 ദൈവം പുരുഷകാരേണ കോ നിവർതിതും ഉത്സഹേത്
 25 പൃഥിവീ ക്ഷയശംസീനി നിമിത്താനി പിതാമഹ
 ഭവദ്ഭീർ ഉപലബ്ധാനി കഥിതാനി ച സംസദി
 26 പാണ്ഡവാ വാസുദേവശ് ച വിദിതാ മമ സർവശഃ
 അജേയാഃ പുരുഷൈർ അന്യൈർ ഇതി താംശ് ചോത്സഹാമഹേ
 27 അനുജാനീഷ്യ മാം താത യുദ്ധേ പ്രീതമനഃ സദാ
 അനുജ്ഞാതസ് ത്വയാ വീര യുദ്ധേയം ഇതി മേ മതഃ
 28 ദുരക്തം വിപ്രതീപം വാ സംരംഭാച് ചാപലാത് തഥാ
 യൻ മയാപകൃതം കിം ചിത് തദ് അനക്ഷതും അർഹസി
 29 [ഭ്സ]

ന ചേച് ഛക്യം അഥോത്സൃഷ്ടം വൈരം ഏതത് സുദാരുണം
 അനുജാനാമി കർണ ത്വാം യുധ്യസ്വ സ്വർഗകാമ്യയാ
 30 വിമന്യൂർ ഗതസംരംഭഃ കരു കർമ നൃപസ്യ ഹി
 യഥാശക്തി യഥോത്സാഹം സതാം വൃത്തേഷു വൃത്തവാൻ
 31 അഹം ത്വാം അനുജാനാമി യദ് ഇച്ഛസി തദ് ആപ്സഹി

ക്ഷത്രധർമ്മജിതാംൽ ലോകാൻ സമ്പ്രാപ്തസി ന സംശയഃ
 32 യുധുസ്വ നിരഹങ്കാരോ ബലവീര്യ വ്യപാശ്രയഃ
 ധർമോ ഹി യുദ്ധാച്ഛ്രേയോ ഽനൃത് ക്ഷത്രിയസ്യ ന വിദ്യതേ
 33 പ്രശമേ ഹി കൃതോ യതഃ സുചിരാത് സുചിരം മയാ
 ന ചൈവ ശക്തിഃ കർതും യതോ ധർമസ് തതോ ജയഃ
 34 [സ്]
 ഏവം ബ്രൂവന്തം ഗാംഗേയം അഭിവാദ്യ പ്രസാദ്യ ച
 രാധേയോ രഥം ആരുഹ്യ പ്രായാത് തവ സുതം പ്രതി

പ്രസാധകർ

അല്ലിളക്തം

